

BILTEN SUDSKE PRAKSE

VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

OSNIVAČ:

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Valtera Perića 15

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Dušan OBRADOVIĆ

REDAKCIJSKI ODBOR:

Dušan OBRADOVIĆ
Suada SELIMOVIĆ
Mr Tadija BUBALOVIĆ
Malik HADŽIOMERAGIĆ
Miomir JOČIĆ

IZDAVAČ:

Javno preduzeće
Novinsko-izdavačka organizacija
Službeni list Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Magribija 3

ZA IZDAVAČA:

Mehmedalija HUREMOVIĆ, direktor

bilten

**sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine**

**Sarajevo,
maj-decembar
svibanj-prosinac 1999. godine**

broj 2

S A D R Ź A J

KRIVIČNO PRAVO	7
- sudske odluke	
GRAĐANSKO - PRIVREDNO PRAVO	15
- sudske odluke	
UPRAVNO PRAVO	41
- sudske odluke	
ABECEDNI STVARNI REGISTAR	53
- za krivično pravo	53
- za građansko i privredno pravo	53
- za upravno pravo	56
REGISTAR PRIMJENJENIH PROPISA	59
- za krivično pravo	59
- za građansko i privredno pravo	59
- za upravno pravo	60

KRIVIČNO PRAVO

KRIVIČNI ZAKON FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

1.

Član 8. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

O PREKIDU UZROČNE VEZE IZMEĐU RADNJE OKRIVLJENOG I NASTUPJELE POSLJEDICE MOŽE SE GOVORITI SAMO AKO SE RADNJOM TREĆEG LICA, KOJA JE USLIJEDILA NAKON PRETHODNE RADNJE OKRIVLJENOG, USPOSTAVLJA SAMOSTALNI UZROČNI ODNOS SA NASTUPJELOM POSLJEDICOM KOJI BI BIO POTPUNO NEOVISAN OD PRETHODNE RADNJE OKRIVLJENOG.

Iz obrazloženja:

Neosnovano se žalbom branioca tvrdi da je radnjom vozača vozila "Mazda" - pomjeranje vozila ulijevo, nakon čega je došlo do kontakta tog vozila i vozila kojim je upravljao okrivljeni, koji je, nakon toga svoje vozilo pomjerio ulijevo, a potom udario vozilom u pješakinju - došlo do prekida uzročne veze između radnje okrivljenog i nastupjele posljedice, tj. da je jedini uzrok nastupjele posljedice pomenuta radnja vozača vozila "Mazda". Naime, radnji vozača vozila

"Mazda" prethodile su radnje okrivljenog koje predstavljaju povredu odredaba čl. 58. i 62. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima i uzročno djelovanje tih radnji okrivljenog na nastupjelu posljedicu nije poništeno radnjom vozača vozila "Mazda" pošto ta radnja ne uspostavlja nikakav samostalni uzročni odnos sa nastupjelom posljedicom koji bi bio potpuno neovisan od prethodnih radnji okrivljenog.

(Presuda Kantonalnog suda u Tuzli, broj Kž.82/99 od 24.9.1999.g.)

2.

Član 10. stav 2. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

ISTODOBNOST PROTUPRAVNOG NAPADA I ODBRANE NE POSTOJI KAD JE OKRIVLJENI RADNJU KOJOM JE OSTVARIO OBILJEŽJA KRIVIČNOG DJELA - TEŠKE TJELESNE POVREDE - IZ ČLANA 177. STAV 3. KRIVIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE PREDUZEO KADA JE OŠTEĆENI, NAKON PROTUPRAVNOG NAPADA NA OKRIVLJENOG, OKRENUVŠI LEĐA OKRIVLJENOM I POČEVŠI SE UDALJAVATI OD NJEGA, JASNO MANIFESTOVAO DA NEMA NAMJERU NASTAVITI NAPAD NA OKRIVLJENOG.

Iz obrazloženja:

Pobijajući žalbom pravilnost činjeničnog stanja utvrđenog prvostepenom presudom, branilac okrivljenog, ističe da je prvostepeni sud, pogrešno cijeneći iskaz okrivljenog i ostale provedene dokaze, pogrešno zaključio da u trenutku kada je okrivljeni zadao povredu oštećenom nije postojao istovremeni protupravni napad oštećenog na okrivljenog. Međutim, ovakvi prigovori nisu mogli biti pri-

hvaćeni jer je za takav svoj zaključak prvostepeni sud dao jasne razloge koje u cijelosti usvaja i ovaj sud. Naime, i po ocjeni ovoga suda, iz provedenih dokaza proizilazi da je okrivljeni zadao oštećenom ubod nožem kada je oštećeni, nakon što je udario okrivljenog, okrenuo se leđima okrivljenom i počeo udaljavati od njega jasno manifestujući da nema namjeru nastaviti s napadom na ok-

rivljenog. Prema tome, u trenutku kada je okrivljeni ubodom nožem zadao oštećenom tešku tjelesnu povredu napad oštećenog na okrivljenog je već bio prestao, pa se radnja okrivljenog ne može smatrati radnjom preduzetom radi odbijanja istovremenog protupravnog na-

pada, tj. radnjom koja je preduzeta u nužnoj odbrani. Stoga se neosnovano žalbom branioca prvostepena presuda pobija zbog pogošno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i povrede krivičnog zakona.

(Presuda Kantonalnog suda u Tuzi, broj Kž.158/99 od 24.9.1999.g.)

3.

Član 172. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

U RADNJAMA OPTUŽENIKA STEKLA SU SE OBILJEŽJA KAZNENOG DJELA UBOJSTVA NA MAH IZ ČLANKA 172. KAZNENOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE UČINJENOG SA DIREKTNIM UMIŠLJAJEM, KADA JE PREDHODNO NAPADOM OŠTEĆENIKA BIO DOVEDEN U STANJE JAKE RAZDRAŽENOSTI, PA NAKON ŠTO SE OVAJ UDALJIO SA MJESTA DOGAĐAJA REKAO: "ODOH GA ZGAZITI", ZATIM SJEAO U PUTNIČKO VOZILO I UPUTIO SE ZA OŠTEĆENIKOM I KADA GA JE SUSTIGAO SA VOZILOM PREŠAO NA LIJEVI KOLOVOZNI TRAK, TE SA PREDNJIM DIJELOM VOZILA UDARIO U OŠTEĆENIKA I TAKO MU NANIO VIŠE OZLJEDA OD KOJIH JE PREMINUO.

(Presuda Županijskog suda u Širokom Brijegu, broj Kž.21/99 od 1.6.1999.g.)

4.

Član 316. Stav 1. i 2. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

VINOST UČINIoca KRIVIČNOG DJELA - UGROŽAVANJE JAVNOG PROMETA USLJED OMAMLJENOSTI - IZ ČLANA 316. STAV 2. KRIVIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE CIJENI SE, KAO I KOD OSTALIH KRIVIČNIH DJELA, PREMA OKOLNOSTIMA KOJE SU POSTOJALE U VRIJEME IZVRŠENJA KRIVIČNOG DJELA, A NE PREMA TOME DA LI JE OKRIVLJENI U VRIJEME KONZUMIRANJA ALKOHOLNIH PIĆA ZNAO ILI NE DA MU PREDSTOJI UPRAVLJANJE MOTORNIM VOZILOM.

Iz obrazloženja:

Vinost učinioca i kod krivičnog djela - ugrožavanje javnog prometa usljed omamljenosti - iz čl. 316. st. 1. i 2. KZ FBiH, cijeni se, kao i kod ostalih krivičnih djela, prema okolnostima koje su postojale u vrijeme izvršenja djela. Stoga, ako je učinilac bio svjestan da upravlja motornim vozilom pod uticajem alkohola ili opojnih droga i da na taj način može ugroziti javni promet i dovesti u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg opsega, pa se i pored toga upustio u upravljanje motornim vozilom ispoljavajući na taj način svoj pristanak za nastupanje navedene posljedice, postojaće

umišljaj učinioca bez obzira da li je okrivljeni u vrijeme konzumiranja alkoholnih pića znao ili ne da mu predstoji upravljanje motornim vozilom. Jedino ukoliko je okrivljeni u vrijeme izvršenja djela bio u takvom stepenu alkoholisanosti usljed kojeg je njegova računljivost bila isključena, njegova krivična odgovornost se, u skladu sa čl. 13. st. 3. KZ FBiH, procjenjuje s obzirom na njegov stav prema djelu u vrijeme kada se stavlja u stanje u kojem nije mogao shvatiti značaj svog djela ili upravljati svojim postupcima.

(Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli, broj Kž.261/99 od 24.9.1999.g.)

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU

5.

Član 21. STAV 6. Zakona o krivičnom postupku

U REDOVNOM POSTUPKU ODLUKU O OBUSTAVLJANJU KRIVIČNOG POSTUPKA VAN GLAVNOG PRETRESA ZBOG TOGA ŠTO JE NASTUPJELA ZASTARJELOST KRIVIČNOG GONJENJA MOŽE DONIJETI SAMO VIJEĆE NADLEŽNOG SUDA SASTAVLJENO OD TROJICE SUDIJA (ČLAN 21. STAV 6. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU) A NE PREDSDJEDNIK VIJEĆA.

Iz obrazloženja:

Iz podataka u spisu proizilazi da je predsjednik vijeća prvostepenog suda optužnicu dostavio okrivljenom na prigovor dana 5.5.1999. godine. Okrivljeni nije podnio prigovor protiv optužnice, pa je optužnica stupila na pravnu snagu. Stoga predsjednik vijeća prvostepenog suda, pošto se ne radi o optužnom prijedlogu, nije bio ovlašten primjenom čl. 420. st. 1. ZKP-a odbaciti tu optužnicu zbog toga što eventualno postoji razlog za obustavljanje postupka predviđen u čl. 265. tačka 3. ZKP-a. Naime, u konkretnom slučaju riječ je o redovnom a ne skraćenom postupku, pa je eventualnu odluku o

obustavljanju krivičnog postupka bez zakazivanja glavnog pretresa zbog toga što je nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja moglo donijeti samo vijeće tog suda sastavljeno od trojice sudija (čl. 21. st. 6. ZKP-a), a ne predsjednik vijeća. Stoga se osnovano žalbom Općinskog tužioca ukazuje da je pobijano rješenje donio funkcionalno nenadležan organ u sudu, pa je ovaj sud, na osnovu čl. 388. st. 3. ZKP-a, donio rješenje kojim je uvažio žalbu Općinskog tužioca, pobijano rješenje ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

(Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli, broj Kž.223/99 od 20.10.1999.g.)

6.

Član 358. stav 1. tačka 9. Zakona o krivičnom postupku

NE POSTOJI POVREDA OBJEKTIVNOG IDENTITETA PRESUDE I OPTUŽBE KADA SUD U PRESUDI, U SKLADU SA, NA GLAVNOM PRETRESU UTVRĐENIM ČINJENIČNIM STANJEM, IZMIJENI ČINJENIČNI OPIS DJELA U ODNOSU NA OPIS DJELA IZ OPTUŽNICE I OKRIVLJENOG OGLASI KRIVIM ZA U OSNOVI ISTO KRIVIČNO DJELO ALI SA LAKŠIM OBLIKOM VINOSTI.

Iz obrazloženja:

Pobijajući žalbom prvostepenu presudu zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, Općinski tužilac u obrazloženju žalbe navodi da je prvostepeni sud, oglašavajući okrivljenog krivim za krivično djelo - teško djelo protiv sigurnosti javnog prometa - iz čl. 320. st. 3. u vezi sa čl. 316. st. 2. KZ FBiH umjesto za krivično djelo - teško djelo protiv sigurnosti javnog prometa - iz čl. 320. st. 1. u vezi sa čl. 316. st.1. KZ FBiH, za koje je okrivljeni bio optužen, uz odgovarajuću izmjenu činjeničnog opisa djela u izreci presude u odnosu na opis djela iz optužnice, povrijedio objektivni identitet

presude i optužbe, te time počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz čl. 358. st. 1. tačka 9. ZKP-a. Ovi žalbeni navodi tužioca su neosnovani jer je sud ovlašten da izvrši u presudi odgovarajuću izmjenu činjeničnog opisa djela u odnosu na opis djela iz optužnice, u skladu sa utvrđenim činjeničnim stanjem, ako se u osnovi radi o istom događaju i ako se time okrivljeni stavlja u povoljniji položaj, kao što bi to bilo u konkretnom slučaju, jer bi okrivljeni bio oglašen krivim za u osnovi isto krivično djelo ali sa lakšim oblikom vinosti.

(Presuda Kantonalnog suda u Tuzli, broj Kž.261/99 od 24.9.1999.g.)

7.

Član 358. stav 1. tačka 9. Zakona o krivičnom postupku

OSTVARENA JE BITNA POVREDA ODREĐABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 358. STAV 1. TAČKA 9. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU PREKORAČENJEM OPTUŽBE, KADA SUD NAKON ISPUŠTANJA ČINJENICA I OKOLNOSTI IZ OPISA DJELA U OPTUŽNICI, OPTUŽENE

OGLASI KRIVIM ZA DRUGO DJELO U ODNOSU NA ONO IZ OPTUŽNICE, PA I POD UVJETOM DA JE ONO LAKŠE OD DJELA IZ OPTUŽNICE.

Iz obrazloženja:

Iz podnesene i na glavnom pretresu precizirane optužnice proizilazi, da je optuženima između ostalog stavljeno na teret da su djelovali kao grupa u namjeri ugrožavanja Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine utvrđenog društvenog uređenja i Dejtonskim sporazumom utvrđenog državnog uređenja i sistema Bosne i Hercegovine, izazivanja uznemirenosti i nesigurnosti građana i onemogućavanja vraćanja prognanih i raseljenih građana u njihova prebivališta, u kojem pogledu da su preduzeli radnje montiranja i postavljanja "auto bombe" u zapadnom dijelu grada Mostara, koja je eksplodirala, pa da su uslijed toga tri osobe zadobile teške a četrdeset osoba lake tjelesne povrede, oštećeno trinaest poslovnih i garažnih prostora, zatim oštećeno manje ili više devedeset četiri stana i devedeset šest automobila, čime da je izazvana opasnost za živote većeg broja ljudi, te uznemirenost i intenzivni strah građana. Prema navodima iz te optužnice, nadležni tužilac smatra, da su u takvim radnjama optuženih sadržana obilježja krivičnog djela terorizma iz člana 139. stav 1. u vezi sa članom 125. Krivičnog zakona.

Za razliku od činjeničnog opisa djela u optužnici nadležnog tužioca, prvostepeni sud je prema izreci i obrazloženju osuđujućeg dijela pobijane presude izvršio njegovo prilagođavanje utvrđenom činjeničnom stanju, pa je konzekventno tome našao da su u radnjama optuženih sadržana obilježja krivičnog djela teškog djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine iz člana 177. stav 1. u vezi sa članom 172. stav 1. Krivičnog zakona RBiH.

U vezi sa takvim postupanjem prvostepenog suda, nadležni tužilac je u svojoj žalbi osporio postojanje objektivnog identiteta između izreke osuđujućeg dijela pobijane presude i optužnice. Ovo je posljedično tome otvorilo pitanje u kojoj mjeri je prvostepeni sud mogao u pobijanoj presudi prilagođavati činjenični opis djela iz optužnice rezultatima izvedenih dokaza na glavnom pretresu a da pri tom ne povrijedi njihov objektivni identitet. U davanju odgovora na to pitanje valjalo je početi od odredbe člana 341. stav 1. Zakona o krivičnom postupku, koja između ostalog propisuje da se presuda može odnositi samo na djelo koje je predmet optužbe sadržane u podnesenoj odnosno na glavnom pretresu izmjenjenoj ili proširenoj optužnici. S obzirom na tako koncipiranu zakonsku odredbu, koja ukazuje na to da je sud vezan za djelo koje je predmet optužbe, jasno je da se ključni problem u njenom tumačenju svodi na pitanje koji je smisao iskazanog pojma djelo (ne odnosi se na apstraktni pojam krivičnog djela). U vezi s tim, očigledno je da se taj pojam odnosi na određeno postupanje optužene osobe kakvo je ono bilo u stvarnom događaju ili dijelu događaja za koji se tereti. Slijedstveno tome,

problem objektivnog identiteta presude i optužbe svodi se na ocjenu da li je postupanje optužene osobe kako je ono u pogledu odlučnih činjenica opisano u podnesenoj ili na glavnom pretresu izmjenjenoj optužnici identično sa činjeničnim supstratom djela u presudi. Tek kada se sve navedeno uvaži, moguće je dati odgovor na procesno pitanje, da li je u konkretnom slučaju prvostepeni sud povrijedio objektivni identitet između izreke osuđujućeg dijela pobijane presude i precizirane optužnice na glavnom pretresu. Za takvu ocjenu potrebno je također u krivičnom pravnom smislu identifikovati pravno značenje izvršenih modifikacija u činjeničnoj osnovici izreke osuđujućeg dijela pobijane presude i onda izvesti zaključak da li su one bile dozvoljene. U tom pogledu proizilazi, da je prvostepeni sud iz činjeničnog opisa djela precizirane optužnice između ostalog ispuštio odlučne činjenice i okolnosti koje se prema tezi nadležnog tužioca odnose na političku motiviranost optuženih da djeluju kao grupa u namjeri ugrožavanja Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine utvrđenog društvenog uređenja i Dejtonskim sporazumom utvrđenog državnog uređenja i sistema Bosne i Hercegovine. Po nalaženju ovog suda, time je prvostepeni sud iz činjenične osnovice precizirane optužnice ispuštio konstitutivne elemente krivičnog djela terorizma iz člana 139. stav 1. u vezi sa članom 125. Krivičnog zakona, a nakon toga preostale činjenice i okolnosti iz optužnice subsumirao pod pravne pojmove krivičnog djela-teško djelo protiv opće sigurnosti ljudi i imovine iz člana 177. stav 1. u vezi sa članom 172. stav 1. Krivičnog zakona R BiH za koje je optužene oglasio krivim. Kada se uporede zakonske dispozicije navedenih krivičnih djela može se zaključiti, da prvo krivično djelo spada među krivična djela čiji je grupni zaštitni objekat osnovi društvenog uređenja i bezbjednost Bosne i Hercegovine, dok se drugo krivično djelo nalazi među krivičnim djelima čiji je grupni zaštitni objekat opća sigurnost ljudi i imovine. Postojeće razlike u tom pogledu i u odnosu na neke elemente krivičnih djela (posebno posljedice) pokazuju da se radi o disparatnim krivičnim djelima, što dalje znači da opisana realna djelatnost optuženih iz precizirane optužnice ne može biti zamjenjena njihovim djelatnostima iz izreke pobijane presude bez prekoračenja optužbe. Radi svega navedenog, ovaj sud smatra, da je prvostepeni sud izvršenim modifikacijama u činjeničnoj osnovici pobijane presude postupio suprotno napred pomenutoj zakonskoj odredbi odnosno povrijedio je objektivni identitet između presude i optužbe.

Time je prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 358. stav 1. tačka 9. Zakona o krivičnom postupku, na koju je nadležni tužilac opravdano ukazao.

S obzirom na učinjenu bitnu povredu određaba krivičnog postupka (koja se odnosi na osuđujućii dio izreke pobijane presude) valjalo je na osnovu ovlaštenja iz člana 378. stav 1. Zakona o krivičnom postupku žalbu nadležnog

tužioca uvažiti i pobijanu presudu u osuđujućem dijelu ukinuti i predmet u tom dijelu vratiti prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Kž.602/98-1 od 1.6.1999.g.)

8.

Član 358. stav 1. tačka 11. Zakona o krivičnom postupku

A. IZREKA PRVOSTEPENE PRESUDE JE NERAZUMLJIVA I UČINJENA JE BITNA POVREDA ODREĐABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 358. STAV 1. TAČKA 11. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU KADA U ČINJENIČNOM OPISU DJELA NISU NAVEDENE ČINJENICE I OKOLNOSTI IZ KOJIH BI SE VIDJELO DA JE PRESTAO NAPAD OŠTEĆENIH NA SVJEDOKA M.M., TE DA SU ONI PREDUZELI NAPAD PREMA OPTUŽENOM.

B. RAZLOZI PRESUDE SU NEJASNI I PROTIVRJEČNI TE JE UČINJENA BITNA POVREDA ODREĐABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 358. STAV 1. TAČKA 11. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU KADA JE SUD U OBRAZLOŽENJU PRESUDE U POGLEDU ISTOG DOGAĐAJA NAVEO RAZLIČITE ČINJENIČNE ZAKLJUČKE O POSTOJANJU ODLUČNIH ČINJENICA I NA OSNOVU NJIH PRVO IZVEO PRAVNI ZAKLJUČAK DA JE OPTUŽENI POSTUPAO U NUŽNOJ ODBRANI A ONDA DA JE PREKORAČIO NUŽNU ODBRANU.

Iz obrazloženja:

Prema izreci pobijane presude prvostepeni sud prihvata da je optuženi učinio krivično djelo ubojstva iz člana 171. stav 2. tačka 7. u vezi sa članom 20. i u vezi člana 10. stav 3. KZ FBiH tako što je "dana 24. novembra 1997. godine oko 21,00 sati u Gornjim Čakalovićima, općina Tuzla, kada je sa M. M. došao do STR "Trgovka" H.A. i kada je, nakon što je M.M. ušao u prodavnicu, interesujući se za njega, i sam ušao i kroz hodnik došao do ulaznih vrata u prodavnicu, u trenutku kada je u prodavnici A.N. uhvatio za prsa M.M., a S.S. ga počeo tući pesnicom po licu, zatim ga izgurao u hodnik gdje ga je S.S. udario pesnicom od čega je on pao, a jedan od njih i nogom, i u trenutku kada je njega, dok se povlačio prema izlaznim vratima, S.S. uhvatio za leđa i počeo tući rukama, izvadio iza pojasa pištolj marke "M-57" cal. 7,62 mm, stavio metak u cijev i neokrećući se, ispod pazuha lijeve ruke ispalio jedan hitac u pravcu S.S. bježeći prema izlaznim vratima, a zatim kada je došao do vrata, okrenuo se i vidio da mu dolazi A.N., sa udaljenosti oko jedan metar u pravcu njega ispalio jedan hitac, nanijevši mu na taj način prostrelnu ranu trbuha sa dvostrukim oštećenjem dijela tankog crijevnog sadržaja u trbušnu duplju i nastanka difuznog akutnog zapaljenja trbušne, kao tešku i po život opasnu povredu, a A.N. prostrelnu ranu donjeg dijela lijeve polovice trbuha sa oštećenjem kičmenog stuba, što je imalo za posljedicu gnojno zapaljenje mozga i njegovu smrt 11. decembra 1997. godine".

Međutim, po ocjeni ovog suda, prvostepeni sud je propustio da kritički vrednuje naprijed citirani činjenični opis djela, pa posljedično tome i nije uočio njegove nedostatke.

Naime, u iskaznom opisu djela nema jasnog određenja činjenica i okolnosti iz kojih bi se vidjelo kada su oštećeni N.A. i S.S. prestali sa napadom na svjedoka M.M. i preduzeli napadačke djelatnosti prema optuženom te pod kojim okolnostima je ovaj pucao iz pištolja. Drugačije rečeno, tako koncipirana činjenična osnovica pobijane presude ne isključuje mogućnost, da se defektno opisana realna djelatnost optuženog protumači kao djelovanje svjedoka M. M. odnosno da se zaključi kako nedostaje opis radnji optuženog koje je preuzeo u inkriminisanom događaju. S obzirom na izloženo, ovaj sud smatra, da je izreka pobijane presude nerazumljiva, pa kao takva i nije mogla biti polazna osnova prvostepenom sudu za rješavanje činjeničnih i pravnih pitanja u ovoj krivičnoj stvari. Time je prvostepeni sud učinio bitnu povredu određaba krivičnog postupka iz člana 358. stav 1. tačka 11. ZKP, na koju žalbe kantonalnog tužioca i branioca optuženog ne ukazuju ali na istu ovaj kao drugostepeni sud pazi po službenoj dužnosti.

Nadalje se u obrazloženju pobijane presude navodi da "u datoj situaciji oštećeni N.A. i S.S. po nalazu suda bili su u napadu i prema optuženom, a pucanje optuženog ukazuje nužnim da se odbije napad koji je u tom trenutku trajao, bez obzira što oštećeni N.A. nije imao ništa u rukama i što optuženom nije nanio ni jedan udarac" (strana 5 alineja 6 presude). Iz takvih zaključivanja bi proizlazilo, da prvostepeni sud prihvata da je optuženi postupao pod okolnostima nužne odbrane, jer je pucanje iz pištolja bilo nužno da se odbije napad. Za razliku od toga, prvostepeni sud u daljem tekstu obrazloženja pobijane presude iznosi "da iz činjenice da oštećeni nisu ništa imali u rukama

dok je trajao napad na optuženog, a da je optuženi u oštećene pucao iz pištolja, kao i sve navedene okolnosti konkretnog događaja, ocjenjuje se da optuženi, braneći se od napada oštećenih, prekoračio granice neophodne u odbijanju takvog napada, čime su prekoračene i granice nužne odbrane" (strana 6 alineja 1 presude). Dakle, prvostepeni sud u jednom dijelu pobijane presude kao beznačajne ocjenjuje okolnosti prema kojim oštećeni nije imao ništa u rukama i optuženom nije nanio ni jedan udarac, pa zaključuje da je pucanje iz pištolja bilo nužno da se odbije napad, a u drugom dijelu presude upravo iz činjenice da oštećeni nisu imali ništa u rukama dok je trajao napad na optuženog, reducira svoj raniji pravni zaključak i nalazi da je ovaj prekoračio granice nužne odbrane. Po ocjeni ovog suda, takvi razlozi prvostepenog suda su nejasni i u znatnoj mjeri proturiječni

zbog čega se pobijana presuda ne može ni ispitati. I ovim je prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 358. stav 1. tačka 11. ZKP, na koju se također ne ukazuje žalbama kantonalnog tužioca i branioca optuženog, ali na tu povredu ovaj kao drugostepeni sud pazi po službenoj dužnosti u smislu člana 370. stav 1. tačka 1. istog zakona.

S obzirom da je prvostepeni sud učinio bitne povrede odredaba krivičnog postupka na koje se ne ukazuje žalbama kantonalnog tužioca i branioca optuženog, valjalo je povodom tih žalbi a po službenoj dužnosti na osnovu ovlaštenja iz člana 378. stav 1. ZKP rješenjem pobijanu presudu ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Kž.392/99-1 od 12.10.1999.g.)

9.

Član 403. stav 1. Zakona o krivičnom postupku

IZVANREDNI PRAVNI LIJEK - ZAHTJEV ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI MOŽE SE PODNIJETI SAMO PROTIV ONIH PRAVOMOĆNIH SUDSKIH ODLUKA KOJIMA JE KAZNENI POSTUPAK MERITORNO OKONČAN.

Iz obrazloženja:

Međutim, u svezi s tim valja posebno ukazati da protiv onih pravomoćnih odluka koje su donijete tijekom redovnog kaznenog postupka, a kojima se meritorno ne završava taj redovni kazneni postupak ne može se podizati zahtjev za zaštitu zakonitosti, pošto je smisao propisa iz glave XXIV pod 2. ZKP u tome da se izvanredni

pravni lijek-zahhtjev za zaštitu zakonitosti, može upotrijebiti samo u onim slučajevima kada je redovni kazneni postupak meritorno pravomoćno dovršen, zbog čega se eventualne povrede zakona tijekom istog ne bi mogle pobijati izvanrednim pravnim sredstvom.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj KvI-z.172/98 od 2.12.1999.g.)

10.

Član 507. Zakona o krivičnom postupku

AKO JE NEKA OSOBA PRAVOMOĆNOM PRESUDOM OSUĐENA U STRANOJ DRŽAVI, A TA OSUĐENA OSOBA IMA DVOJNO DRŽAVLJANSTVO OD KOJIH JE JEDNO DRŽAVLJANSTVO BOSNE I HERCEGOVINE, TA OSUĐENA OSOBA NE MOŽE BITI IZRUČENA, BEZ OBZIRA ŠTO JE TO DRUGO DRŽAVLJANSTVO STRANE DRŽAVE KOJA TRAŽI IZRUČENJE.

Iz obrazloženja:

Rješenjem Osnovnog suda u Mostaru broj Kv-23/99 od 24. septembra 1999.godine utvrđeno je da su ispunjene zakonske pretpostavke za izručenje R.R. koji je pravomoćnom presudom Županijskog suda u Splitu (Republika Hrvatska) oglašen krivim zbog krivičnog djela razbojništva iz člana 127. stav 2. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Republike Hrvatske i osuđen na kaznu zatvora od četiri godine i šest mjeseci.

Protiv tog rješenja žalbu je izjavio osuđeni preko svog branioca. U njenom obrazloženju je

posebno istakao da je on državljanin Bosne i Hercegovine, pa da kao takav ne može biti izručen Republici Hrvatskoj. Predložio je da se njegova žalba uvaži i pobijano rješenje ukine, te predmet vrati nižestepenom sudu na ponovno odlučivanje.

Federalni tužilac je u podnesku broj Kž-379/99 od 06. oktobra 1999.godine predložio da se žalba osuđenog odbije kao neosnovana.

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je odlučio kao u izreci ovog rješenja iz slijedećih razloga:

Prije ocjene žalbenih prigovora valjalo je poći od toga da je Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske podnijelo Federalnom Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine molbu za izručenje (ekstradiciju) osuđenog, kome je pravomoćnom presudom Zupanijskog suda u Splitu broj K.21/94 od 10. oktobra 1994. godine izrečena kazna zatvora od četiri godine i šest mjeseci. Dakle, predmet razmatranja u ovoj krivičnoj stvari jeste molba za ekstradiciju osuđenog i ispitivanje da li su ispunjene pretpostavke da se on preda stranoj državi kako bi se nad njim tamo izvršila kazna. U traženju odgovora na pitanja koja iz toga proizilaze, ovaj sud je imao u vidu odredbe Glave XXXI Zakona o krivičnom postupku koje su posvećene izručenju okrivljenih i osuđenih osoba. Te odredbe su po svojoj pravnoj prirodi supsidijarnog karaktera u odnosu na odredbe međunarodnih ugovora i konvencija u kojima je Bosna i Hercegovina ugovorna strana. S tim u vezi, mora se odmah ukazati da na planu ekstradicije za sada ne postoji međunarodni ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske. Ovo dalje znači, da je u ovom slučaju moguće odlučiti o molbi za izručenje samo na temelju napred navedenih zakonskih odredaba, kojima su utvrđene opšte pretpostavke za izručenje okrivljenih i osuđenih osoba, zatim uvjeti koje mora ispunjavati molba za izručenje i koji dokazi uz nju moraju biti priloženi, postupak o molbi strane države i način podnošenja molbe kojom Bosna i Hercegovina traži izručenje krivaca, postupak za hitne slučajeve, te ovlaštenja i dužnost nadležnog organa koji odlučuje o ekstradiciji. Među tim odredbama posebni značaj imaju one koje se navode u članu 507. Zakona o krivičnom postupku u kojima su iznesene pretpostavke koje moraju biti kumulativno ispunjene za izručenje okrivljene ili osuđene osobe stranoj državi. Od tih pretpostavki na prvom mjestu jeste da osoba čije se izručenje traži nije državljanin Bosne i Hercegovine. Pošto u konkretnom slučaju nije sporno da osuđeni ima dvojno državljanstvo (Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske), valjalo je u smislu žalbenih prigovora ocijeniti ispravnost utvrđenja nižestepenog suda da su ispunjene pretpostavke za izručenje. Pri tome se moralo imati u vidu da prema obrazloženju pobijanog rješenja nižestepeni sud takav svoj zaključak temelji na činjenicama da je osuđeni pored toga što je državljanin Bosne i Hercegovine, također državljanin Republike Hrvatske gdje mu je pravomoćnom presudom izrečena kazna zatvora. Za razliku od takvog shvatanja nižestepenog suda, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine nalazi, da u smislu naprijed pomenute zakonske odredbe u ovakvim situacijama kada osuđena osoba ima dvojno državljanstvo, a jedno od njih je državljanstvo Bosne i Hercegovine, ona (osuđena osoba) ne može biti

izručena, bez obzira što je to drugo državljanstvo zemlje koja traži izručenje.

Istina, prema obrazloženju pobijanog rješenja nižestepeni sud navodi da je prilikom odlučivanja imao u vidu i odredbu člana 13. stav 1. Sporazuma između vlade Bosne i Hercegovine, vlade Federacije Bosne i Hercegovine i vlade Republike Hrvatske o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u kaznenim stvarima. Međutim, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je mišljenja, da se nižestepeni sud pogrešno pozvao na naprijed navedenu odredbu Sporazuma iz dva razloga. Kao prvo, na taj Sporazum se u molbi za izručenje nije pozvalo ni Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, jer ono traži izručenje a ne da Bosna i Hercegovina preuzme izvršenje kazne zatvora nad osuđenim. Kao drugo, pomenuti Sporazum u svom članu 1. definiše na šta se odnosi, pa se u njemu navodi: "Države ugovornice obavezuju se da će na molbu, u skladu sa uvjetima utvrđenim ovim Sporazumom međusobno izvršavati sudske odluke u kaznenim stvarima koje je donio sud jedne države ugovornice protiv državljanina druge države ugovornice ili protiv osobe koja na njezinom teritoriju ima stalno prebivalište i to: 1. preuzimati nadzor nad osobama prema kojima je pravomoćno izrečena uvjetna kaznena sankcija za vrijeme provjeravanja., 2. preuzimati izvršenje kazni zatvora i drugih mjera koje predstavljaju lišenje slobode". Iz tako koncipiranih odredaba Sporazuma primarno proizilazi, da on reguliše pitanja vezana za preuzimanje nadzora nad osobama prema kojima je pravomoćno izrečena uvjetna kaznena sankcija za vrijeme provjeravanja i preuzimanje izvršenja kazni i drugih mjera koje predstavljaju lišenje slobode. Dakle, taj Sporazum ne omogućava da se na osnovu njega udovolji molbi za izručenje osuđenog državi moliteljici. Da je to zaista tako, vidi se iz odredbe člana 6. Sporazuma koja propisuje da se vlastiti državljanini ne mogu predati u svrhu izvršenja (misli se na izvršenje kazne zatvora i drugih mjera koje predstavljaju lišenje slobode) ili nadzora.

S obzirom na sve naprijed izloženo, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine smatra, da su opravdani žalbeni prigovori osuđenog, kojima tvrdi da on kao državljanin Bosne i Hercegovine ne može biti ekstradiran u Republiku Hrvatsku radi izvršenja pravomoćne presude. Radi toga je rješavajući po toj žalbi na temelju člana 513. Zakona o krivičnom postupku odlučio kao u izreci.

Prilikom ponovnog odlučivanja nižestepeni sud će imati u vidu primjedbe iz ovog rješenja, kao i ostale žalbene prigovore branioca osuđenog. Tek nakon svega toga, nižestepeni sud će biti u situaciji da donese zakonitu i pravilnu odluku.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj KŽ.427/99 od 17.11.1998.g.)

GRADANSKO - PRIVREDNO PRAVO

NADLEŽNOST

11.

Član 16. Zakona o parničnom postupku (raniji)

Član 59. Zakona o građevinskom zemljištu

ZA ODLUČIVANJE O ZAHTJEVU ZA UKIDANJE STVARNE SLUŽNOSTI NA GRADSKOM GRAĐEVINSKOM ZEMLJIŠTU NADLEŽAN JE SUD.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 59. Zakona o građevinskom zemljištu ("Sl. list SRBIH", broj:34/86, 1/90, 3/93 i 13/94), u skladu sa regulacionim planom ili planom parcelizacije mogu se ustanovljavati na gradskom građevinskom zemljištu stvarne služnosti, za čije ustanovljenje je nadležan općinski organ uprave za imovinsko-pravne poslove, a u ovlaštenju organa uprave da konstituiše služnosti na gradskom građevinskom zemljištu sadržano je i pravo premještanja služnosti sa jednog na drugo građevinsko zemljište.

Međutim, kada se radi o zahtjevu za ukidanje stvarne služnosti na gradskom građevinskom zemljištu kao što je u konkretnom slučaju, ili pak u drugim sporovima u vezi sa

ovom služnosti (npr. zahtjeva da se utvrdi da postoji ili da ne postoji stvarna služnost na gradskom građevinskom zemljištu u društvenoj svojini) zakonodavac ne predviđa jurisdikciju organa uprave. Stvarne služnosti na građevinskom zemljištu u društvenoj svojini koje su konstituisane (ili premještene) rješenjem općinskog organa uprave po članu 59. Zakona o građevinskom zemljištu, ako ne prestaju samom realizacijom regulacionog plana ili plana parcelacije, mogu se ukidati samo na osnovu sudske odluke iz razloga predviđenih odredbama člana 64. i 65. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima ("Sl. novine FBiH", br.6/98).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, br. Rev.150/99 od 8.10.1999.g.)

12.

Članak 4. stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima Kantona Sarajevo

OPĆINSKI SUD SA PODRUČJA KANTONA SARAJEVO STVARNO JE NADLEŽAN DA SUDI U PRVOM STUPNJU U PRIVREDNIM SPOROVIMA I KADA VRIJEDNOST PREDMETA SPORA PRELAZI 30.000 KM, AKO JE TOME SUDU, KOJI JE ISTOVREMENO I IZVRŠNI I PARNIČNI SUD, PRIJE 19.12.1998.G. PODNESEN PRIJEDLOG ZA IZVRŠENJE NA TEMELJU VJERODOSTOJNE ISPRAVE.

Iz obrazloženja:

Dana 19.12.1998.g. stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima (Sl. novine Kantona Sarajevo br.20/98) kojim je u članku 33. u točki 1. dodana podtočka g), prema kojoj Kantonalni sud u Sarajevu sudi u prvom stupnju u privrednim

sporovima, ako vrijednost spora prelazi 30.000 KM. Međutim člankom 4. stavak 2. toga zakona određeno je da će započete postupke u tim sporovima (kada vrijednost spora prelazi 30.000 KM), dovršiti općinski sudovi, pri čemu

se svakako misli na postupke koji su započeti prije stupanja na snagu navedenog Zakona.

Postupak u ovom predmetu započeo je 30.10.1998.g. podnošenjem prijedloga za izvršenje Općinskom sudu II u Sarajevu, koji se nakon ulaganja prigovora smatra tužbom, budući je taj kao izvršni sud ujedno i nadležni općinski sud za suđenje u ovom predmetu, pa

kako je kod njega dakle, započeo postupak prije stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima Kantona Sarajevo, Općinski sud II u Sarajevu ostao je i dalje stvarno nadležan suditi u ovom predmetu, iako vrijednost spora prelazi 30.000 KM, te se nije mogao proglasiti nenadležnim (članak 4. stavak 2. spomenutog Zakona).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj R.104/99 od 20.10.1999.g.)

13.

Član 93. i 94. Uredbe o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u oružane snage i druge potrebe odbrane

NAKNADA ZA STVARI OPREME PRIVREMENO ODUZETE ZA POTREBE ODBRANE AKTOM IZVRŠNOG ILI UPRAVNOG ORGANA OPĆINE DONESENOM PRIJE STUPANJA NA SNAGU UREDBE ODREĐUJE SE U POSTUPKU I PO KRITERIJIMA PROPISANIM UREDBOM I KADA AKT O ODUZIMANJU NIJE EVIDENTIRAN PO PRELAZNIH ODREDBAMA UREDBE.

Iz obrazloženja:

Tužitelju je Naredbom Kriznog štaba Općine T. od 20.5.1992.godine, privremeno oduzeta oprema i inventar, za potrebe Radio-televizije T., čiji je osnivač tužena općina. Iz sadržaja pomenute naredbe proizilazi da je do privremenog oduzimanja i preuzimanja opreme i inventara došlo zbog potreba odbrane. Iz obrazloženja prvostepene presude se može zaključiti da deliktnu odgovornost tužene prvostepeni sud vidi u tome što su njeni organi propustili da akt o oduzimanju opreme prijave

radi evidentiranja nadležnom organu uprave u rokovima određenim naprijed spomenutom Uredbom iz 1992.g., no taj propust ne bi smio dovesti u pitanje određivanje naknade po odredbama te Uredbe, ako je bilo koji organ tužene, koja i uspostavlja evidenciju, donio odluku o oduzimanju opreme (propust pojedinih izvršnih i upravnih organa tužene da evidentiraju vlastite odluke ne smije niti može promijeniti pravni osnov za traženje naknade).

(Vrhovni sud Federacije BiH, broj Pž.84/99 od 17.8.1999.g.)

PARNIČNI POSTUPAK

14.

Član 145. Zakona o parničnom postupku

Tarifa o nagradama i naknadi troškova za rad advokata

NAKNADU TROŠKOVA PARNIČNOG POSTUPKA ZASTUPANJA PO ADVOKATU SUD ODREĐUJE, U SLUČAJU USVAJANJA TUŽBENOG ZAHTJEVA, PO VRIJEDNOSTI PREDMETA SPORA IZRAČUNATOJ NA NAČIN IZ ČLANA 7. ADVOKATSKE TARIFE, ALI SAMO U OBIMU U KOME JE TUŽBENI ZAHTJEV MOGAO BITI USVOJEN DA JE PRESUDA DONESENA NA DAN PODNOŠENJA TUŽBE.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom obavezan je tuženi da isplati tužitelju 5,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 23.6.1992.g. do isplate, uz naknadu parničnih troškova u iznosu od 20.300 KM, dok je protivtužbeni zahtjev odbijen. Obračun naknade parničnih troškova zastupanja po advokatu i sudske takse izvršen je na osnovu prvobitno postavljenog tužbenog zahtjeva na isplatu dinarske protuvrijednosti

iznosa od 250.000 DEM (izračunatog po kursu zamjene Yu dinara u DEM u vrijeme uplate avansa 1992.g.) ili alternativno vraćanje avansa u iznosu od 50.000.000 Yu dinara.

Osnovan je žalbeni prigovor da je tužitelju dosuđena naknada troškova parnice u prekomjernom iznosu. U smislu člana 145. ZPP, kod odlučivanja o naknadi uzimaju se u obzir samo troškovi koji su bili potrebni radi vođenja

parnice. U momentu podnošenja tužbe 8.4.1996.g. tužbeni zahtjev u obimu u kome je mogao biti usvojen, morao je biti postavljen na isplatu iznosa od 500 tadašnjih (novih) BHD (sa zateznim kamatama, koje se ne uzimaju u obzir ni kod obračuna sudske takse, niti obračuna nagrade po advokatskoj tarifi). Da je tako tužbeni zahtjev bio postavljen, bila bi plaćena minimalna sudska taksa po odredbama tada primjenjivanog Zakona o sudskim taksama ("Sl. list RBiH"; broj: 17/93, 6/94 i 13/94). Kod određivanja naknade troškova zastupanja po advokatu primjenjuje se Tarifa koja važi u vrijeme donošenja prvostepene presude (član 33-a Zakona o advokaturi i član 48. stav 3. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata), a po odredbama člana 7. ove Tarife, na-

grada se obračunava po vrijednosti predmeta spora u vrijeme pokretanja postupka (podnošenja tužbe) revalorizovanog u DEM po komercijalnom kursu poslovnih banaka u sjedištu suda u vrijeme pokretanja postupka, no uzima se u obzir, polazeći od pravila iz člana 145. ZPP, samo ona vrijednost spora koja odgovara tužbenom zahtjevu kakav je mogao biti usvojen u času podnošenja tužbe. Kako je u konkretnom slučaju, u tom času mogao biti osnovan samo zahtjev za isplatu 500 BHD, čija je kursna protuvrijednost u DEM u vrijeme tužbe iznosila 5 DEM, prema ovoj vrijednosti je trebalo obračunati naknadu koju zbog zastupanja tužitelja po advokatu, duguje tuženi (drugačije bi bilo da je tužba izjavljena odmah po dospjeću obaveze vraćanja avansa 1992.godine).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.156/99 od 20.10.1999.g.)

15.

Član 194. stav 3. Zakona o parničnom postupku - raniji

IDENTITET PARNICA POSTOJI AKO SE ISTI TUŽBENI ZAHTEJEV ZASNIVA NA ISTOJ ČINJENIČNOJ I PRAVNOJ OSNOVI MEĐU ISTIM STRANKAMA.

Iz obrazloženja:

U ranijoj parnici koja je okončana presudom broj: P-392/97 koja je bila pravosnažna u vrijeme donošenja prvostepenog rješenja, tužbeni zahtjev se odnosio na otkaz ugovora o korištenju stana i predaju u posjed stana, a osnov tužbenog zahtjeva je bio nekorištenje stana duže od 6 mjeseci - dakle zbog otkaznog razloga iz člana 47. stav 1. Zakona o stambenim odnosima.

U ovoj parnici tužbeni zahtjev je iz drugog osnova - otkaz ugovora o korištenju stana iz

razloga što je tuženom prestao radni odnos na osnovu njegove izjave - dakle, otkazni razlog iz člana 49. stav 1. navedenog zakona.

Slijedi da se isti tužbeni zahtjevi ne zasnivaju na istoj činjeničnoj i pravnoj osnovi, pa stoga ne postoji identitet parnica odnosno zahtjeva i shodno tome ne stiču se uslovi za odbacivanje tužbe u smislu odredbe člana 194. stav 3. Zakona o parničnom postupku.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev.91/99 od 12.8.1999.g.)

16.

Član 196. tačka 3. Zakona o parničnom postupku

PARNIČNI POSTUPAK SE NIJE MOGAO PREKINUTI ZBOG FAKTIČKOG PRESTANKA POSLOVANJA PRAVNE OSOBE - STRANKE U POSTUPKU, UKOLIKO NIJE PRESTALA POSTOJATI PROVOĐENJEM POSTUPKA LIKVIDACIJE ILI STEČAJA.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 196. tačka 3. Zakona o parničnom postupku, kad stranka koja je pravna osoba prestane postojati, postupak se prekida.

Prvostepeni sud je pogriješio kada je samo na osnovu utvrđenih faktičkih okolnosti da tuženi kao pravna osoba nije izvršio uskladjivanje svoga statusa sa odredbama Zakona o preduzećima i da je žiro račun tuženog van aktivnosti od 1.1.1997.godine, izveo pravni zaključak da je tuženi prestao postojati kao pravna osoba.

Ordredbom člana 152. Zakona o preduzećima ("Sl. novine FBiH", broj 2/95 i 8/96)

utvrđeni su slučajevi kada preduzeće prestaje. U svim zakonom utvrđenim slučajevima (sem statusnih promjena) preduzeće prestaje provodjenjem postupka likvidacije, a u slučaju stečaja preduzeće prestaje provodjenjem postupka stečaja.

Ordredbom člana 135. Zakona o stečaju i likvidaciji ("Sl. novine FBiH", broj 23/98) sem taksativno utvrđenih slučajeva kada se postupak likvidacije provodi, propisano je da se postupak likvidacije provodi i u drugim slučajevima određenim zakonom.

Tuženik je propustio obavezu iz odredbe člana 165. stav 1. Zakona o preduzećima, odnosno nije izvršio uskladjivanje svoga statusa prema odredbama navedenog zakona do 18.11.1996.godine, a to je jedan od slučajeva da se nad njim postupak likvidacije provede. Tek nakon zaključenja postupka likvidacije i dostavljanja nadležnom sudu o tome pravosnažnog rješenja i nakon što sud koji vodi postupak po službenoj dužnosti briše tuženog iz sudskog registra, tuženi bi kao stranka u ovom

postupku prestao postojati (član 50. Uredbe o upisu u sudski registar preduzeća i drugih pravnih osoba koja obavljaju privrednu djelatnost-SI.novine FBiH, broj 10/96)..

Kako u konkretnom slučaju nije postupak likvidacije proveden to je prvostepeni sud pogrešno odlučio da zbog prestanka postojanja tuženog kao pravne osobe postupak u ovoj pravnoj stvari prekine.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.130/99 od 21.9.1999.g.)

17.

Članak 233. Zakona o parničnom postupku

SUD MOŽE ODREDITI ZA VJEŠTAKA OSOBU KOJA JE DRŽAVLJANIN DRUGE DRŽAVE, SAMO AKO TAKVA OSOBA PO PROPISIMA U BOSNI I HERCEGOVINI, MOŽE BITI IMENOVANA ZA STALNOG SUDSKOG VJEŠTAKA OD STRANE NADLEŽNOG TIJELA ZA IMENOVANJE STALNIH SUDSKIH VJEŠTAKA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev.22/99 od 6.7.1999.g.)

18.

Član 280. stav 2. i 307. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Član 50. tačka 8. Zakona o izvršnom postupku

PRVOSTEPENI SUD SUDI I NA OSNOVU ČINJENICA KOJE NASTUPE IZA PODNOŠENJA TUŽBE, A PRIJE ZAKLJUČENJA GLAVNE RASPRAVE.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je našao da je tužbeni zahtjev na isplatu cijene za isporučenu robu osnovan, a odbija da uzme u obzir potraživanja koja je ugovorom o cesiji na tuženog prenio vjerovnik tužitelja, a tuženi ih istakao u prijebroj tužitelju, sa obrazloženjem da je ugovor o seciji zaključen iza podnošenja tužbe u ovoj parnici, pa da se na taj ugovor tuženi može pozvati u eventualnom izvršnom postupku.

Ova okolnost nije, međutim, od značaja jer se u parničnom postupku uzimaju u obzir sve pravno relevantne činjenice koje nastupe do zaključenja glavne rasprave, kako proizilazi iz

odredaba člana 299. stav 2. i 326. stav 1. preuzetog Zakona o parničnom postupku, koji je bio u primjeni u vrijeme donošenja prvostepene presude (identične odredbe sadrži i sada važeći Zakon o parničnom postupku - članovi 280. stav 2. i 307. stav 1.). Ovo proizilazi i iz odredaba člana 50. tačka 8. Zakona o izvršnom postupku, po kojima se prigovor protiv rješenja o izvršenju može zasnivati samo na činjenici koja je nastupila poslije izvršnosti odluke ili prije, ali kada je dužnik nije mogao da istakne u postupku iz kog potiče izvršna isprava.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.113/99 od 5.8.1999.g.)

19.

Član 307. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Član 50. tačka 8. Zakona o izvršnom postupku

DRUGOSTEPENI SUD OCJENJUJE ZAKONITOST PRVOSTEPENE PRESUDE POLAZEĆI OD ČINJENICA KOJE SU POSTOJALE U VRIJEME NJENOG DONOŠENJA, PA NE MOŽE UZETI U OBZIR VANSUDSKO PORAVNANJE SKLOPLJENO IZA ZAKLJUČENJA GLAVNE RASPRAVE.

Iz obrazloženja:

Tuženi je nakon isteka roka za žalbu (koji je počeo teći 3.3.1999.g.) izjavio i dopunu žalbe (dana 3.4.1999.g.) u kojoj je naveo da je dana 24.3.1999.g. zaključio vansudsko poravnanje sa tužiteljem o redukciji duga, a primjerak ovog poravnanja (nazvanog protokol o izmirenju duga) priložio je dopuni žalbe. Ovaj sud, međutim, ne može mijenjati prvostepenu presudu ni povodom dopune žalbe, ne samo stoga što je podnesena po proteku žalbenog roka, već ni stoga što navodi iz dopune nisu od pravnog uticaja u ovoj fazi parničnog postupka. Prvostepeni sud, naime, odlučuje na temelju činjenica koje postoje u času donošenja

prvostepene presude, uzimajući u obzir i one koje nastanu iza podnošenja tužbe, ali samo do zaključenja glavne rasprave (analogno ideji izraženoj u članu 307. stav 1. ZPP), a drugostepeni sud ocjenjuje u žalbenom postupku zakonitost prvostepene presude polazeći od činjenica koje su postojale u času njenog donošenja. Na činjenicama nastalim iza donošenja prvostepene presude, koje utiču na smanjenje ili prestanak dosuđenog potraživanja može se zasnovati samo prigovor u eventualnom izvršnom postupku (član 50. tačka 8. Zakona o izvršnom postupku).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.162/99 od 20.10.1999.g.)

20.

Član 336. stav 2. tačka 13. Zakona o parničnom postupku

SUD ČINI BITNU POVREDU ODREDBA PARNIČNOG POSTUPKA AKO DOSUDI ZATEZNE KAMATE, A NE ODLUČI O ZAHTJEVU ZA ISPLATU GLAVNICE DUGA.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom obavezan je tuženi da plati kamate po stopi bliže određenoj u izreci, na iznos od 0,055 KM počev od 05.12.1990.godine, a na iznos od 0,033 KM počev od 16.12.1990. g. do isplate.

Prvostepenom presudom je tuženi obavezan na plaćanje zatezних kamata na potraživanje tužitelja iz dva kratkoročna ugovora o zajmu a da samo glavno potraživanje nije dosuđeno, iako tužbeni zahtjev u tome dijelu i dalje egzistira, što odluku o kamatama čini nejasnom i neodređenom, a odluka u tome dijelu može se pokazati i kao neizvršiva. Zbog navedenog, donošenjem ovakve presude počinjena je bitna

povreda odredaba parničnog postupka iz člana 336. stav 2. tačka 13. Zakona o parničnom postupku-ZPP.

Glavno potraživanje, koje je bilo predmet tužbe, ali o njemu prvostepeni sud nije donio odluku, može prestati i na drugi način, a ne samo isplatom, pa je momenat do koga teku dosuđene zatezne kamate neizvjestan. Tuženi se može poslužiti i prigovorom zastare u odnosu na glavno potraživanje, ako se o njemu ne odluči presudom, pa time dovesti u pitanje i opstojnost odluke o kamatama (član 369. Zakona o obligacionim odnosima).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.92/99 od 13.7.1999.g.)

21.

Član 338. i 347. stav 2. Zakona o parničnom postupku

DRUGOSTEPENI SUD OCJENJUJE ZAKONITOST PRVOSTEPENE PRESUDE U POGLEDU VALUTE NOVČANE OBAVEZE POLAZEĆI OD ZAKONSKIH ODREDBA KOJE SU BILE NA SNAZI U VRIJEME NJENOG DONOŠENJA.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom obavezan je tuženi da isplati tužitelju kamate na iznos od 19.371,70 Yu dinara, po stopi određenoj Zakonom o visini stope zatezne kamate, počev od 28.1.1991. do 12.3.1991. godine

Blagovremeno izjavljenom žalbom tuženi pobija prvostepenu presudu.

Žalba nije osnovana.

Tuženi u žalbi ne osporava činjenična utvrđenja na kojima se prvostepena presuda

zasniva, niti prigovara primjeni materijalnog prava, već samo zahtijeva, pošto je presudu primio tek sedam godina nakon donošenja, da se, s obzirom na u međuvremenu donesene zakone o novčanom sistemu, izvrši konverzija i denominacija glavnice na koju treba obračunati kamate umanjnjem za sedam decimala (ustvari predlaže konverziju u KM ovakvim umanjnjem).

Ovaj sud je ovlašten da u drugostepenom postupku ocijeni zakonitost presude pobijane

žalbom polazeći od zakonskih odredaba koje su bile na snazi u vrijeme donošenja prvostepene presude, a u to vrijeme je obaveza tuženog bila izražena upravo onako kako je presuđeno prvostepenom presudom.

Zbog navedenog, primjenom člana 368. Zakona o parničnom postupku, koji je bio na snazi u vrijeme donošenja prvostepene presude, žalbaje odbijena i potvrđena prvostepena presuda, a

biće izvršena (dobrovoljno ili prinudno), obračunom glavnice u sada važeću valutu (KM) konverzijom Yu dinara po propisima koji su se primjenjivali u sjedištu tužitelja (po odredbama člana 320. Zakona o obligacionim odnosima, novčane obaveze se ispunjavaju u mjestu u kome povjerilac ima sjedište, odnosno prema sjedištu organizacije kod koje se vode peroriočeva novčana sredstva).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.93/99 od 13.7.1999.g.)

22.

Član 360. stav 1. Zakona o parničnom postupku

NIJE DOPUŠTENA ŽALBA PROTIV RJEŠENJA KANTONALNOG SUDA O PRIJEDLOGU ZA ODREĐIVANJE DRUGOG OPĆINSKOG SUDA ZA POSTUPANJE U PREDMETU.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem odbijen je prijedlog predlagatelja za određivanje drugog stvarno nadležnog suda u predmetu Općinskog suda.

Protiv ovog rješenja predlagatelj je izjavio žalbu.

Žalba nije dozvoljena.

U smislu odredbe člana 360. stav 1. Zakona o parničnom postupku, žalba je dopuštena samo protiv rješenja prvostepenog suda, ako nije određeno da žalba nije dopuštena.

Pobijano rješenje, kojim je odbijen prijedlog za određivanje u predmetu Ps.95/98 drugog stvarno nadležnog suda, donio je Kantonalni sud u T., prema tome, žalba nije dozvoljena.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Gž.8/99 od 27.4.1999.g.)

23.

Član 382. stav 1. Zakona o parničnom postupku

REVIZIJA PROTIV RJEŠENJA DONESENOG U DRUGOM STUPNJU DOPUŠTENA JE SAMO KADA SE PARNIČNI POSTUPAK KOJI SE INAČE MERITORNO ZAVRŠAVA PRESUDOM ZAVRŠI NEKIM PROCESNIM RJEŠENJEM (NPR. TO ĆE BITI U SLUČAJEVIMA ODBACIVANJA TUŽBE PODNESENE NAKON PROTEKA PROPISANOG ROKA ZA NJENO PODNOŠENJE, ODBACIVANJA TUŽBE ZBOG APSOLUTNE NENADLEŽNOSTI SUDA, ODBACIVANJA TUŽBE ZBOG PRESUĐENE STVARI ILI ZBOG LITISPENDENCIJE, NEDOSTATKA U POGLEDU STRANAČKE ILI PARNIČNE SPOSOBNOSTI KAO I U SLUČAJU DRUGIH PROCESNIH SMETNJI KOJE SPREČAVAJU VOĐENJE POSTUPKA).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev.131/99 od 20.8.1999.g.)

24.

Član 382. stav 1. i 2. Zakona o parničnom postupku

REVIZIJA JE NEDOPUŠTENA PROTIV DRUGOSTEPENOG RJEŠENJA KOJIM JE POTVRĐENO RJEŠENJE PRVOSTEPENOG SUDA O ODBIJANJU PRIJEDLOGA UMJEŠAČA ZA MIJEŠANJE U PARNICU NA STRANI JEDNE OD STRANAKA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev.101/99 od 2.9.1999.g.)

PRIZNANJE STRANE ODLUKE

25.

Član 61. stav 2. i član 89. stav 1. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima

STALNI BORAVAK DRŽAVLJANINA BIH U SR NJEMAČKOJ MOŽE SE POISTOVJETITI SA PREBIVALIŠTEM PREMA DOMAĆEM PRAVU, PA U TOM SLUČAJU NE POSTOJI ISKLJUČIVA NADLEŽNOST DOMAĆEG SUDA ZA RAZVOD BRAKA I STRANA ODLUKA SE MOŽE PRIZNATI.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 61. stav 2. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima, ako je tuženi bračni drug državljanin Bosne i Hercegovine (misli se na tuženog bračnog druga iz strane sudske odluke) i ima prebivalište u Bosni i Hercegovini, nadležnost suda BiH je isključiva. Prema odredbi člana 89. stav 1. istog zakona, strana sudska odluka ne može se priznati ako je u odnosnoj pravnoj stvari propisana isključiva nadležnost suda BiH.

Prvostepeni sud je, polazeći od okolnosti da je tužitelj u domaćoj parnici za razvod braka, a tuženi u postupku pred stranim sudom, u vrijeme podnošenja tužbe pred stranim sudom i tokom vođenja postupka imao posljednje prebivalište u Bosni i Hercegovini - u S. Općina D. gdje je sa tuženom živio do odlaska u SR Njemačku, a primjenom odredbe člana 61. stav 2. i 89.

stav 1. navedenog zakona, zaključio da u ovoj pravnoj stvari postoji isključiva nadležnost suda BiH, pa da se stoga, te kako se tužitelj koji je u postupku pred stranim sudom bio tuženi, protivi priznanju strane sudske odluke, ne stiču uslovi za priznanje strane sudske odluke i shodno tome da se ne radi o presuđenoj stvari.

Prvostepeni sud je, međutim, propustio da provođenjem odgovarajućih dokaza utvrdi da li je tužitelj, odnosno tuženi u postupku pred stranim sudom u vrijeme kada je tužiteljica pred stranim sudom podnijela tužbu za razvod braka, imao stalni boravak u SR Njemačkoj koji bi se mogao poistovjetiti sa pojmom prebivališta prema domaćem pravu i zavisno od utvrđenja ove činjenice ocijenio da li se radi o isključivoj mjesnoj nadležnosti suda BiH i shodno tome o presuđenoj stvari.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev.254/98 od 20.8.1999.g.)

IZVRŠNI POSTUPAK

26.

Član 263. i 267. Zakona o izvršnom postupku

NE MOŽE SE, U PRAVILU, ODREDITI PRIVREMENA MJERA OBEZBJEDENJA IDENTIČNOG SADRŽAJA KAO I DOSUĐUJUĆA PRESUDA.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom obavezan je tuženi da preda tužitelju predmetni poslovni prostor i naknadi mu 690 KM na ime troškova spora.

Istom presudom određena je i privremena mjera kojom je tuženom naloženo da u roku od 8 dana od dana prijema presude oslobodi poslovni prostor, te ga preda tužitelju, pod prijetnjom izvršenja i da žalba na privremenu mjeru ne odlaze izvršenje privremene mjere.

Prvostepeni sud je pogriješio kada je istovremeno sa odlukom o tužbenom zahtjevu odredio i privremenu mjeru a čija je sadržina identična

po vrsti i obimu glavnom tužbenom zahtjevu. Iako se u smislu čl.263. Zakona o izvršnom postupku privremena mjera može odrediti prije pokretanja i u toku sudskog postupka, te i nakon njegovog okončanja, sve dok izvršenje ne bude provedeno, u konkretnom slučaju nije bilo svrhe a ni uslova iz člana 267. istog zakona da se istovremeno sa odlukom o tužbenom zahtjevu odredi i privremena mjera. Određivanjem privremene mjere, pobijana presuda praktično je prije svoje pravosnažnosti postala izvršna, a što je suprotno načelima Zakona o parničnom postupku i pravilima Zakona o izvršnom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.39/99 od 18.5.1999.g.)

27.

Član 265. i 266. Zakona o izvršnom postupku

TUŽBA STVARNO PRAVNOG KARAKTERA (NPR.HIPOTEKARNA TUŽBA) NE MOŽE SE OBEZBJEĐIVATI PRIVREMENIM MJERAMA PREDVIĐENIM ZA OBEZBJEĐENJE NOVČANIH TRAŽBINA.

Iz obrazloženja:

Rješenjem prvostepenog suda određena je privremena mjera popisa i zabrane otuđenja i opterećenja stvari koje su vlasništvo tuženog.

Prvostepeni sud je odredio privremenu mjeru navedenu u izreci pobijanog rješenja primjenom odredaba člana 265. i 266. Zakona o izvršnom postupku.

Po odredbama člana 265. navedenog zakona privremena mjera određuje se radi obezbjeđenja novčanog potraživanja kad je postavljen tužbeni zahtjev za ispunjenje novčane tražbine.

U konkretnom slučaju nije postavljen tužbeni zahtjev za ispunjenje novčane obaveze, već zahtjev tužitelja da se njegovo potraživanje

namiri iz vrijednosti nepokretnosti tuženog na kojima je zasnovana hipoteka rješenjem Opštinskog suda u K.

Iz izloženog slijedi da se ne radi o obligacionopravnom zahtjevu već o zahtjevu stvarno pravne prirode koji je usmjeren na nepokretnost (hipotekarna tužba) iz čije vrijednosti tužitelj ima pravo zahtijevati namirenje svoga potraživanja, a tuženi je dužan trpiti prodaju nepokretnosti (član 68. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima).

Iz izloženih razloga žalba je uvažena, nižestepeno rješenje preinačeno i prijedlog za određivanje privremene mjere odbijen (član 367. tač. 3. Zakona o parničnom postupku).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.232/99 od 18.8.1999.g.)

STEČAJ

28.

Član 3. Zakona o stečaju i likvidaciji

NE POSTOJE UVJETI ZA OTVARANJE STEČAJNOG POSTUPKA SAMO ZBOG TRENUTNE NESPOSODNOSTI DUŽNIKA DA PLATI POJEDINAČNI DOSPJELI DUG.

Iz obrazloženja:

Iz izvještaja o ekonomsko finansijskom stanju dužnika i stanju spisa, po mišljenju i ovog suda, ne proizilazi da u ovoj pravnoj situaciji postoje uvjeti predviđeni u članu 3. Zakona o stečaju i likvidaciji.

Trenutna nesposobnost dužnika za plaćanje pojedinačnog duga ne predstavlja takvo stanje dužnikove imovine u kom bi on bio trajno nesposoban da namiruje svoje dospjele dugove. Dužnik ne može da plaća dospjele dugove, jer u svojoj imovini nema dovoljno novca za podmirenje dospjelih dugova, a imovina mu je takve prirode da se ne može lako i brzo unovčiti, no dugovi nisu veći od njegove aktivne imovine. U vezi sa takvom insolventnošću dužnika nužno je i da drugi povjeritelji potražuju isplatu svojih dospjelih potraživanja, a što ne

proizilazi iz stanja spisa, niti je predlagatelj u predhodnom postupku to tvrdio.

Zakon nije postavio nikakav formalni kriterij, kako se u ovakvim slučajevima utvrđuje nesposobnost dužnika za plaćanje, nego je prepuštio stvar slobodnoj ocjeni suda. Pošto iz sudskog spisa ne proizilazi da su protiv dužnika učestali mjenični protesti, tužbe radi isplate novčanih iznosa, ili da se protiv njega vode izvršenja radi namirenja novčanih potraživanja, smatra se da dužnikova nesposobnost za plaćanje u ovom slučaju nije učinjena vjerovatnom. S obzirom, da je takvo stanje dužnikove imovine, da mu dugovi ne nadilaze aktivu, to dužnik nije ni prezadužen, pa ne postoji ni taj uvjet za otvaranje stečaja.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Gž.9/99 od 18.5.1999.g.)

SUDSKI REGISTAR

29.

Član 137. Zakona o preduzećima

REGISTARSKI SUD TREBA DA ODBIJE ZAHTJEV ZA UPIS U SUDSKI REGISTAR OSNIVANJA PREDUZEĆA KADA SE LICE KOJE OBAVLJA POSLOVODNU FUNKCIJU U PREDUZEĆU POJAVLJUJE KAO OSNIVAČ PREDUZEĆA ZA OBAVLJANJE ISTE DJELATNOSTI ZA KOJU JE PREDUZEĆE U KOJEM OBAVLJA POSLOVODNU FUNKCIJU UPISANO U SUDSKI REGISTAR, ILI U DRUGOM PREDUZEĆU ISTE DJELATNOSTI OBAVLJA ISTU FUNKCIJU. OVA ZABRANA TRAJE JEDNU GODINU NAKON DANA PRESTANKA OBAVLJANJA POSLOVODNE FUNKCIJE.

iz obrazloženja:

Dana 12.5.1998.godine ovom sudu je podnesena prijava za upis u sudski registar osnivanja preduzeća pod nazivom "NC" d.j.l. S. Kako se iz izjave predlagača, koju je priložio uz prijavu, u smislu člana 6-a Uredbe o upisu u sudski registar preduzeća i drugih pravnih lica koja obavljaju privrednu djelatnost, te rješenja suda broj UF/I-963/96 od 6.12.1993. godine o

upisu u sudski registar osnivanja preduzeća "S" d.o.o. S., vidi da je predlagač jedan od osnivača preduzeća "S" d.o.o. S. i u istom obavlja funkciju direktora, a da je djelatnost ovog preduzeća ista kao djelatnost za koju je podnesena prijava, sud je primjenom člana 137. Zakona o preduzećima, zahtjev za upis u sudski registar preduzeća "NC" d.j.l.S., odbio.

(Rješenje Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I-1230/98 od 7.7.1998.g.)

30.

Član 142. Zakona o poduzećima

NE MOGU SE U SUDSKI REGISTAR UPISIVATI STATUSNE PROMJENE KOJE NISU ZAKONOM IZRIČITO PROPISANE.

iz obrazloženja:

Pobijanim rješenjem registarskog suda određen je upis u sudski registar organiziranja predlagatelja kao novog subjekta nastalog podjelom žalitelja. Pri donošenju toga rješenja sud je međutim, propustio cijeniti kako formalne tako i materijalno pravne pretpostavke upisa.

Naime, upis organiziranja predlagatelja registarski sud temelji na odluci Upravnog odbora žalitelja koja samo po svome nazivu predstavlja akt podjele kao oblika statusne promjene, a potpuno je propustio cijeniti njezin sadržaj koji nedvojbeno upućuje na zaključak da se radi o aktu izdvajanja predlagatelja kao dijela poduzeća. Radi se dakle u suštini o statusnoj promjeni kakvu ne predviđa Zakon o poduzećima. Taj zakon ustvari, taksativno navodi oblike statusnih promjena poduzeća i pro-

pisuje posljedice koje iz njih proistječu (članak 142. Zakona o poduzećima). Ta odredba je prinudne naravi, pa registarski sud ne može dopustiti upis u sudski registar bilo kojeg oblika statusnih promjena izvan zakonom izričito propisanih.

Poduzeće koje se dijeli prestaje postojati (članak 143. Zakona o poduzećima) i mora se u sudski registar upisati njegovo brisanje (članak 27. Uredbe o upisu u sudski registar poduzeća i drugih pravnih osoba koje obavljaju privrednu djelatnost - dalje Uredba), a međusobni odnosi poduzeća koja su nastala podjelom moraju se utvrditi ugovorom, koji je uvjet upisa organiziranja novih subjekata (članak 146. Zakona o poduzećima i članak 26. Uredbe).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Gž.15/99 od 18.8.1999.g.)

31.

Članak 47., 51. stav 2. i 54. tačka 1. Zakona o postupku za upis u sudski registar

KADA OPĆINA KAO PRAVNA OSOBA NIJE STRANKA U POSTUPKU UPISA U SUDSKI REGISTAR, ROK ZA ŽALBU PROTIV RJEŠENJA REGISTARSKOG SUDA KOJU MOŽE IZJAVITI KAO ZAINTERESIRANA OSOBA, RAČUNA SE OD DOSTAVE RJEŠENJA SAMOJ OPĆINI, A NE NJENOM ZAKONSKOM PUNOMOĆNIKU-OPĆINSKOM PRAVOBRANITELJU.

Iz obrazloženja:

U postupku upisa u sudski registar izmjene podataka predlagatelja, općina nije sudjelovala kao stranka, niti se na nju na bilo koji način odnosi upis promjena predlagatelja, zbog čega i nije postojala zakonska obveza registarskog suda da joj po članku 47. stavak 1. Zakona o postupku za upis u sudski registar, dostavlja rješenje o upisu, već je to sukladno članku 47. stavak 2. toga Zakona, učinio na posebni pismeni zahtjev žaliteljice. U takvoj situaciji rok za žalbu počeo je teći od dana kada je žaliteljica primila dostavljeno joj rješenje, bez obzira što dostavljanje nije izvršeno i javnom pravobranitelju kao njezinom zakonskom punomoćniku, koji je inače zastupa u postupcima u kojima žaliteljica sudjeluje kao stranka, odnosno u kojima kao stranka mora sudjelovati. Naime, obveza dostavljanja sudskih

odluka javnom pravobranitelju, sa cjelovitim procesno pravnim učinkom, postoji samo u postupcima u kojima općina kao pravna osoba u svojstvu stranke ili na drugi način, sudjeluje u postupku, a ne i kada se dostavljanje odluka iz bilo kojih razloga vrši izvan tih postupaka.

Kako je prema dostavnici u spisu, pobijano rješenje žaliteljica primila dana 2.3.1999. g., mogla je po članku 51. stavak 2. Zakona o postupku za upis u sudski registar, izjaviti žalbu u roku od osam dana tj. najkasnije 10.3.1999. g. Žalba koju je ona izjavila preko zakonskog punomoćnika neposredno je predata registarskom sudu dana 8.4.1999. g., dakle znatno izvan zakonom propisanoga roka, pa je temeljem članka 54. točka 1. toga Zakona morala biti odbačena kao nepravovremena.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Gž.12/99 od 18.5.1999.g.)

32.

Član 51. Zakona o postupku za upis u sudski registar

ROK ZA ŽALBU ZAINTERESOVANE OSOBE PROTIV RJEŠENJA O UPISU U SUDSKI REGISTAR RAČUNA SE OD DANA PRIJEMA IZVODA IZ SUDSKOG REGISTRA, AKO JOJ RJEŠENJE O UPISU NIJE DOSTAVLJENO.

Iz obrazloženja:

Po odredbama člana 51. Zakona o postupku za upis u sudski registar osoba koja smatra da je rješenjem o upisu u sudski registar povrijeđeno njegovo pravo ili na zakonu zasnovan interes može izjaviti žalbu u roku od 8 dana od dana dostavljanja prijepisa rješenja, a ako mu rješenje nije dostavljeno u roku od 15 dana od dana objavljivanja izvoda upisa u "Službenim novinama Federacije BiH".

Podnosilac žalbe je osoba koja smatra da je rješenjem o upisu povrijeđeno njegovo pravo.

Prema navodima žalbe izjavljene protiv rješenja o upisu i navodima iz žalbe protiv pobijanog rješenja proizilazi da u vrijeme podnošenja žalbe (koja je odbačena) podaci upisani u sudski registar nisu bili objavljeni, pa ne postoji stvarna mogućnost da se blagovremenost žalbe cijeni po

stavu 3. člana 51. Zakona o postupku za upis u sudski registar. Žalitelju je na njegov zahtjev dostavljen izvod iz sudskog registra dana 26.03.1997. godine. Izvod iz sudskog registra u smislu člana 51. stav 1. navedenog zakona, smatra se za drugu osobu rješenjem budući da uvijek sadrži odluku o predmetu upisa i podatke značajne za pravni promet. Prema sadržaju žalbe izjavljene protiv rješenja o upisu proizilazi da je i žalitelj izvod smatrao prijepisom rješenja, kad je izjavio žalbu.

Kako je od dana uručenja rješenja-izvoda dana 26.3.1997. godine do podnošenja žalbe protekao rok od 8 dana iz člana 51. stav 1. navedenog zakona, žalba je izjavljena neblagovremeno.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Gž.23/99 od 5.8.1999.g.)

33.

Član 63. Zakona o postupku za upis u sudski registar

NE MOŽE SE U PARNICI PONIŠTITI UPIS U SUDSKI REGISTAR IZVRŠEN NA OSNOVU ISPRAVE NEISTINITOG SADRŽAJA, AKO JE NEDOSTATAK ISPRAVE U MEĐUVREMENU OTKLOPNEN, TAKO DA BI ODMAH PO PONIŠTENJU RANIJEG UPISA MOGAO BITI IZDEJSTVOVAN UPIS IDENTIČAN PONIŠTENOM.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud utvđuje da je statusna promjena do tada registrovanog preduzeća os-

novanog od strane četiri osnivača 1991. godine, izvršena na temelju isprave - os-

nivačkog akta samo jednog od osnivača J.Z. donesenog 28.12.1995. g., koji je lažan, odnosno u kome su navedeni neistiniti podaci, jer se tim aktom Z. označava kao jedini osnivač i sebe imenuje za direktora (na osnovu prijave koja se zasniva na ovom aktu došlo je 19.4.1996.g. do upisa statusne promjene preduzeća u društvo jednog lica i promjene lica ovlaštenog za zastupanje).

Prvostepeni sud ne smatra pravno-relevantnom okolnost da su sva četiri osnivača dana 23.2.1996.g. zaključila ugovor po kome su preostala tri osnivača istupila i prepustila J. Z. svojstvo jedinog vlasnika i osnivača, jer da ovaj ugovor nije nikada podnesen registarskom sudu, a ne bi bio ni podesan za valjan upis statusne promjene, pri čemu se prvostepeni sud uopšteno poziva na odredbe Zakona o postupku za upis u sudski registar i Uredbe koja je korištena kao podzakonski akt prilikom primjene ovog zakona.

Ovakav stav prvostepenog suda ne može se prihvatiti.

Privatno preduzeće osnovano je 1991.g. očito kao privatno društvo sa ograničenom odgovornošću u smislu člana 138. Zakona o preduzećima ("Sl. list SFRJ", broj 77/88 do 61/90). Na ovakvo preduzeće se primjenjuju odredbe članova 49. do 57. Zakona o preduzećima ("Sl. novine FBiH", broj 2/95) koji je stupio na snagu 19.2.1995.g. Po odredbama člana 53. pomenutog Zakona o preduzećima mogao se mijenjati i dopunjavati osnivački ugovor, ako su izmjene i dopune izražene u pismenoj formi, a na taj način se moglo doći i do prestanka članstva u društvu istupanjem ili isključenjem. Ako bi se usljed ovakvih promjena

broj osnivača sveo na jednog, ovaj bi mogao, pozivom na odredbe člana 58. do 62. Federalnog Zakona o preduzećima, tražiti upis u sudski registar statusne promjene privatnog preduzeća osnovanog kao društvo sa ograničenom odgovornošću u društvo jednog lica, na temelju odluke o osnivanju donesene u smislu člana 61. Zakona o preduzećima. U vrijeme donošenja osnivačkog akta 28.12.1995.g. još nije bio zaključen u propisanoj pismenoj formi ugovor o izmjenama ranijeg osnivačkog ugovora iz 1991.g., odnosno tada donesenog osnivačkog akta, pa bi se moglo zaključiti da je osnivački akt J.Z. bio neistinitog sadržaja. Međutim, u času podnošenja zahtjeva za upis statusne promjene i izvršenog upisa u aprilu 1996. g. nedostaci osnivačkog akta su već bili otklonjeni zaključenjem ugovora 23.2.1996.g. U ovakvoj situaciji osnivački akt iz decembra 1995. g. se više ne bi mogao smatrati lažnom ispravom, odnosno ispravom sa neistinitim sadržajem (on je proizveo efekte tek kada je prvobitni nedostatak otklonjen) pa ne bi bili ispunjeni ni uvjeti za utvrđenje da je upis ništav predviđeni odredbama člana 63. Zakona o postupku za upis u sudski registar ("Sl. novine FBiH", broj: 6/95), koji je prvostepeni sud primjenio. Po mišljenju ovog suda, ne bi bilo uvjeta za primjenu navedenog propisa čak i kada bi se utvrdilo da je ugovor o izmjeni osnivačkog akta, odnosno ugovora, zaključen iza upisa, ako bi se na taj način nedostaci isprave na osnovu koje je izvršen upis otklonili tako da bi odmah po poništenju ranijeg upisa mogao biti izdejstovovan upis identičan poništenom. Ne bi tada, naime, postojao pravilno shvaćen pravni interes bilo kog lica za utvrđivanje ništavosti upisa.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.111/99 od 5.8.1999.g.)

34.

Članak 6-a Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o upisu u sudski registar poduzeća i drugih pravnih osoba koje obavljaju privrednu djelatnost

POSLOVE PLATNOG PROMETA ZA SADA JEDNAKO PRAVNO ODVOJENO OBAVLJAJU ZAVODI ZA PLATNI PROMET U SARAJEVU I MOSTARU, ŠTO SE MORA IMATI U VIDU KOD OCJENE DA LI JE UPLAČEN OSNIVAČKI ULOG.

Iz obrazloženja:

U ponovnom postupku registarski sud će morati imati u vidu da je predlagatelj ranije osnovan i osnivanje upisano u sudski registar. Odlučivati će u okviru zahtjeva istaknutih u prijavi, kojim predlagatelj zahtijeva upis usklađivanja oblika i proširenja djelatnosti, a u takvoj situaciji se od njega ne može zahtijevati podnošenje ovjerenih izjava i uvjerenje Zavoda za platni promet u smislu članka 6. a. Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o upisu u sud-

ski registar poduzeća i drugih pravnih osoba koje obavljaju privrednu djelatnost ("Sl. novine FBiH", br. 10/98) kao i uplatu osnivačkog uloga koji je ranije uplaćen.

Sud će nadalje imati u vidu da Zavod za platni promet Federacije BiH još uvijek nije ustrojen, te da poslove platnog prometa i dalje jednako pravno odvojeno obavljaju zavodi za platni promet u Sarajevu i Mostaru.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Gž.24/99 od 29.10.1999.g.)

35.

Član 14. Zakona o političkim organizacijama

SABOR POLITIČKE STRANKE NIJE LEGALNO SAZVAN AKO NISU, SAGLASNO STATUTU STRANKE, ODREĐENI KRITERIJI ZA IZBOR SABORNIKA, ODNOSNO AKO PROPISANI KRITERIJI NISU POŠTOVANI.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 23. Zakona o političkim organizacijama ("Sl.list SRBiH", broj 7/91) propisano je da je o promjeni podataka koji su upisani u registar, politička organizacija dužna u zakonom utvrdjenom roku obavjestiti sud, a odredbom člana 14. istog Zakona, da politička organizacija ima statut kojim se, pored ostalog, utvrđuje naročito: unutrašnja organizacija i organi političke organizacije i njihova prava, obaveze i odgovornosti.

Odredbama člana 21. stav 3. i čl.18. st.2. važećeg Statuta stranke propisano je da se Glavni odbor obavezno saziva kada to traži trećina članova Glavnog odbora a da Sabor Stranke čine sabornici koje delegiraju općinski, gradski, regionalni-kantonalni sabori prema kriterijima koje utvrdi Glavni odbor svojom odlukom o sazivu Sabora.

Iz zapisnika, kao i podneska o zahtjevu za održavanje sjednice Glavnog odbora, proizilazi

samo da su bili ispunjeni uslovi iz člana 21. stav 3. ali ne i uslovi iz člana 18. stav 2. Statuta, odnosno da je legitiman organ sazvaio vanredni V Sabor Stranke, ali ne i na legalan način, jer nema dokaza u spisu da je Glavni odbor Stranke, odlukom o sazivu Sabora utvrdio i kriterije o sabornicima koje bi trebali delegirati općinski, gradski, regionalni-kantonalni sabori. Nedostatak kriterija o sabornicima osnovano dovodi u sumnju legalnost održanog Sabora stranke i legitimnost sabornika. U spisu se ne nalazi ni izvještaj Verifikacione komisije a ni zapisnici o delegiranim sabornicima, već samo obični spiskovi sabornika iz Z., T. i S., pa iz dosada utvrdjenih činjenica prvostepeni sud nije mogao valjano zaključiti na osnovu čega je jednoglasno usvojen izvještaj Verifikacione komisije koji je podnjet na usvajanje Saboru, a time i da je Odluka Sabora Stranke legalna i legitimna.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Gž.40/99 od 2.11.1999.g.)

ZEMLJIŠNE KNJIGE

36.

Član 64.,65.,66. i 67. Zakona o osnovama vlasničkih odnosa - raniji

UKNJIŽBA ZALOŽNOG PRAVA - HIPOTEKE U ZEMLJIŠNIM KNJIGAMA JE MOGUĆA I BEZ PROVOĐENJA IZVRŠNOG POSTUPKA PO ČLANU 215.ZIP-a KADA POSTOJI UGOVOR SA HIPOTEKARNOM KLAUZULOM.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem odbijen je prijedlog za uknjižbu založnog prava na nekretninama jer predlagač nije postupio po članu 215. ZIP-a, to jeste nije proveo izvršni postupak za otvaranje hipoteke.

Založno pravo je stvarno pravo vjerovnika u tuđoj stvari na kojoj on - vjerovnik ima pravo da se namiri iz založene stvari ukoliko mu se pravovremeno ne namiri njegova tražbina. Založno pravo na nekretninama se zove hipoteka. Da bi se moglo steći založno pravo, potrebno je: valjana tražbina, sposoban objekat zalaganja, pravni naslov sticanja (titulus) i pravni način (modus sticanja).

Upravo je modus sticanja založnog prava na nekretninama i to redovno upis vjerovnikove tražbine u zemljišnim knjigama.

Uvjeti za upis založnog prava su: osoba protiv koje glasi pravni naslov sticanja za osnivanje založnog prava, a koja je u zemljišnim knjigama upisana kao vlasnik nekretnina koje se namjeravaju opteretiti i propisana isprava koja se podnosi zemljišno-knjižnom sudu a koja sadrži pravni naslov založnog prava, brojčani iznos tražbine, tačnu oznaku osobe na koju se predlagani upis odnosi, tačnu oznaku nekretnina, izričitu dozvolu (saglasnost) zalagatelja na upis hipoteke (klauzula intabulandi) i ovjeren potpis zalagatelja.

Ovo sve se temelji na članu 64. -67. Zakona o osnovama vlasničkih odnosa pa ukoliko predlagač ispunjava sve ove uvjete ima i mogućnost da se založno pravo - hipoteka upiše kroz zemljišne knjige i bez provođenja izvršnoga postupka.

(Rješenje Kantonalnog suda u Sarajevu, broj Gž.90/97 od 6.8.1997.g.)

37.

Paragraf 20. tačka a. i b. i 68. Zakona o zemljišnim knjigama

NIJE DOZVOLJENA ZABILJEŽBA BUDUĆEG SPORA U ZEMLJIŠNIM KNJIGAMA - GRUNTOVNICI, AKO SE ZAHTJEV PREDLAGAČA ODNOSI NA BUDUĆI NEIZVJESNI DOGAĐAJ.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem udovoljeno je zahtjevu - prijedlogu da se izvrši zabilježba spora kroz z.k. knjige - Gruntovnicu, koji će predlagatelj pokrenuti najkasnije u roku od jedne godine od dana donošenja Zakona o restituciji, radi ostvarivanja svojih ranije stečenih prava, a sve na osnovu paragrafa 20. tačka a. i b. Zakona o zemljišnim knjigama iz 1930.godine.

Shodno važećim pravilima Zakona o zemljišnim knjigama, knjižne upise čine uknjižbe (intabulacije ili ekstabulacije), predbilježbe (prenotacije) i zabilježbe (adnotacije). Po paragrafu 20. zemljišno-knjižbe zabilježbe mogu se učiniti u svrhu - da se vidljivim učini osobni odnos, naročito ograničenje u pogledu upravljanja imovine ili da se ostvare izvjesni pravni učinci koji su zabilježbama skopčani prema propisima ovog Zakona ili drugih zakona kao npr. zabilježba prvostepenog reda, otpisa zemljišta, zajedničke hipoteke, otkaza hipotekarnih tražbina, tekuće parnice, prinudne uprave i prinudne dražbe.

Po paragrafu 68. dozvoljena je zabilježba spora ako onaj koji misli da je kojom uknjižbom povrijeđen u svom knjižnom pravu, osporava ovu uknjižbu parničnim putem i traži povraćaj u pređašnje knjižno stanje, bilo ujedno sa tužbom ili docnije.

Kako predlagatelj traži upis zabilježbe spora radi ostvarenja budućeg potraživanja, tj. taj zahtjev se temelji na budućem neizvjesnom događaju, nema uporišta u navedenim i prihvaćenim pravnim pravilima Zakona o zemljišnim knjigama, da se dozvoli upis zabilježbe. Naime, u konkretnoj pravnoj stvari zemljišno-knjižno stanje je izmijenjeno prije nekih pedesetak godina donošenjem paketa zakona vezanih za ograničenje ili prestanak vlasništva od strane zakonodavnih organa bivše FNRJ i NR BiH (nacionalizacija, eksproprijacija i dr.) pa je očito da izmjena pravnog stanja još nije nastupjela jer zakoni vezani za eventualnu restituciju još nisu prošli svu potrebnu zakonsku proceduru.

(Rješenje Kantonalnog suda u Sarajevu, broj Gž.250/97 od 15.7.1997.g.)

EKSPROPRIJACIJA

38.

Član 76. stav 1. i 2. Zakona o eksproprijaciji

SPORAZUM O NAKNADI ZA EKSPROPRIJISANE NEKRETNINE IAKO NE SADRŽI ROK U KOJEM JE KORISNIK EKSPROPRIJACIJE DUŽAN ISPUNITI OBAVEZU U POGLEDU NAKNADE, PRAVNO JE VALJAN UKOLIKO JE U PRETEŽNOM DIJELU IZVRŠEN.

Iz obrazloženja:

Sporazumom o naknadi za eksproprijisane nekretnine korisnik eksproprijacije se obavezao da će tužitelju isplatiti određeni iznos naknade za eksproprijisane nekretnine, da će mu obezbijediti građevinsku parcelu i da će riješiti pitanje priključenja telefona po propisima PTT saobraćaja. Korisnik eksproprijacije je izvršio isplatu određene novčane naknade i

oddjelilo tužitelju građevinsku parcelu a samo nije izvršio obavezu koja se odnosi na priključenje telefona, pa sporazum o naknadi iako ne sadrži rok u kojem je korisnik eksproprijacije dužan ispuniti obaveze, koji je bitni sastojak sporazuma u smislu odredbe člana 76. stav 1. i 2. ZE, pravno je valjan.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev.189/99 od 18.11.1999.g.)

STVARNO PRAVO

39.

Član III.2. III.3. III.4. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine

KADA IZMEĐU FEDERACIJE I KANTONA NE POSTOJI DOGOVOR O OSTVARIVANJU ZAJEDNIČKE NADLEŽNOSTI - KORIŠTENJE PRIRODNIH BOGATSTAVA I KADA FEDERALNIM ZAKONOM OVA OBLAST NIJE REGULISANA, KANTON MOŽE U SVRHU ZAŠTITE JAVNIH DOBARA ZAKONOM UREDITI RASPOLAGANJE I GAZDOVANJE ŠUMAMA U VLASNIŠTVU DRŽAVE NA SVOM PODRUČJU.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana III.2. Ustava Federacije BiH, federalna vlast i kantoni nadležni su pored ostalog za iskorištavanje prirodnih bogastava, prema odredbi člana III.3. ove nadležnosti mogu biti ostvarivane zajednički ili odvojeno ili od strane kantona koordinirano od federalnih vlasti, a prema odredbi člana III.4. u pogledu ovih nadležnosti kantoni i federalna vlast dogovaraju se na trajnoj osnovi.

Kada između federalne vlasti i kantona ne postoji dogovor o ostvarivanju zajedničke nadležnosti - korištenje prirodnih bogastava (da

li će je ostvarivati zajednički, odvojeno ili samo kanton) i kada federalnim zakonom ova oblast nije regulisana, kanton može u svrhu zaštite javnih dobara zakonom urediti raspolaganje i gazdovanje šumama u vlasništvu države na svom području, kako je to i učinjeno članom 4. Zakona o upravljanju državnom imovinom na području BPK, te da radi ostvarivanja posebnog društvenog interesa u gospodarenju šumama i šumskim zemljištem u državnom vlasništvu na njegovoj teritoriji osnuje javno preduzeće u djelatnosti šumarstva.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev.65/99 od 12.5.1999.g.)

40.

Član 26. Zakona o privremeno napuštenim nekretninama u svojini građana za vrijeme ratnog stanja ili u slučaju neposredne ratne opasnosti - raniji

VLASNIK POSLOVNIH PROSTORIJA KOJE SU PROGLAŠENE NAPUŠTENIM I STAVLJENE POD UPRAVU OPŠTINE OVLAŠTEN JE DA OVIM PROSTORIJAMA RASPOLAŽE PO ISTEKU ZAKONOM PROPISANOG ROKA U KOJEM JE NADLEŽNI ORGAN OPŠTINE BIO DUŽAN DONIJETI RJEŠENJE O PRESTANKU PRIVREMENE UPRAVE NA TIM PROSTORIJAMA I PREDAJU ISTIH U POSJED VLASNIKU.

Iz obrazloženja:

U smislu odredbe člana 26. Zakona o privremeno napuštenim nekretninama u svojini građana za vrijeme ratnog stanja ili u slučaju neposredne ratne opasnosti, nadležni organ koji je donio rješenje o proglašenju napuštenim poslovnih prostorija i stavio ih pod svoju upravu, dužan je da u roku od 3 dana od dana prijema zahtjeva vlasnika donese rješenje kojim se određuje da prestaje uprava opštine na privremeno napuštenim nekretninama i da se iste predaju u posjed vlasniku.

Tužilac je dana 20.8.1996. godine, nadležnom organu opštine podnio zahtjev za vraćanje poslovnog prostora pa je ovaj organ

bio dužan da u roku od 3 dana donese rješenje kojim se određuje da prestaje uprava opštine nad ovim poslovnim prostorom. Tako nije postupljeno nego je tek 16.5.1997. godine, na drugi zahtjev tužioca ovo rješenje doneseno.

Obzirom na ovakvo postupanje nadležnog organa opštine a imajući u vidu da je osnovna intencija navedenog Zakona zaštita interesavlasnika napuštenih nekretnina, tužilac je kao vlasnik imao pravo da raspoláže sa svojim poslovnim prostorom nakon isteka roka za donošenje navedenog rješenja, pa nadalje, tako da je ugovor o zakupu sačinjen između partičnih stranaka pravno valjan.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, Rev.98/99 od 26.8.1999.g.)

AUTORSKO PRAVO

41.

Član 27., 49. i 95. Zakona o autorskom pravu

OSOBE KOJE SE PROFESIONALNO BAVE FOTOKOPIRANJEM VRIJEĐAJU AUTORSKA PRAVA PISCA UNIVERZITETSKOG UDŽBENIKA KADA BEZ NJEGOVE SUGLASNOSTI KOPIRAJU IZDATI UDŽBENIK, PO NARUDŽBI KORISNIKA - STUDENATA, TE SU OBAVEZNI DA AUTORU NAKNADE ŠTETU ČIJA SE VISINA ODREĐUJE PO PROPISIMA ZAKONA O OBVEZNIM ODNOSIMA.

Iz obrazloženja:

Sud prvog stupnja na nedvojben način utvrdio je da su tuženici bez odobrenja tužitelja kao autora, u poslovne svrhe, fotokopiranjem umnožavali njegovo autorsko djelo. Umnožavanje je jedan od načina iskorištavanja autorskog djela i ide u krug imovinskih prava autora, koja druge osobe ne mogu koristiti bez dopuštenja autora (članak 27. Zakona o autorskom pravu).

Tuženici nisu imali tužiteljevo dopuštenje za umnožavanje, pa je njihovim postupanjem povrijeđeno tužiteljevo imovinsko pravo, uz čiju zaštitu tužitelj može zahtijevati i nadoknadu štete koju je takvom povredom pretrpio (članak 95. navedenog Zakona). Bitan prigovor žalbe je, da ako i postoji povreda autorskog prava, nju nisu učinili tuženici, već osobe - studenti kao naručitelji fotokopiranja. Međutim, u obavljanju registrirane djelatnosti, tuženici moraju postupati tako da ne vrijeđaju materijalna ni moralna prava autora, pa se tuženici u okviru čije djelatnosti je izvršeno kopiranje, moraju smatrati odgovornim za povrede autorskih prava, neovisno od toga da li i u kojoj mjeri u konkretnom slučaju postoji odgovornost i naručitelja. Zakon o autorskom pravu (članak 49. stavak 1. točka 4.) dopušta i mimo volje autora, reproduciranje objavljenog djela samo radi osobnog usavršavanja i to pod uvjetom da takva reprodukcija nije namjenjena ni dostupna javnosti. Polaganje studentskih ispita nije stručno usavršavanje kakvo ima u vidu navedena zakonska odredba, jer po prirodi stvari ne podrazumijeva trajniju, odnosno vremenski neograničenu

upotrebu. Uz to su tuženici morali znati kada su prihvatili zahtjeve više osoba - studenata za umnožavanje univerzitetskog udžbenika u cjelini, da će takvi primjerci biti korišteni ne samo za osobnu upotrebu, već i za druge osobe, da će pozajmljivanjem, zajedničkim učenjem, poklanjanjem, preprodavanjem i drugim oblicima prometa, biti pristupačni javnosti, pa ni pozivom na citiranu zakonsku odredbu, ne bi moglo postojati oslobođenje odgovornosti za štetu.

Prema odredbi članka 95. Zakona o autorskom pravu, pored zaštite autorskih imovinskih i moralnih prava, tužitelj može zahtijevati i nadoknadu štete koja mu je povredama tih prava učinjena. Osim što načelno prihvata, pitanje nadoknade štete taj Zakon ga dalje ne uređuje, pa se na njega moraju primjeniti odredbe Zakona o obveznim odnosima kojima je na opći način uređeno pitanje nadoknade štete. Prema ovim odredbama štetu je dužan nadoknaditi onaj ko je prouzročio, a u štetu ulazi ne samo umanjenje imovine, već i izmakla dobit (članak 154. stavak 1. i 155. Zakona o obveznim odnosima).

Prema ugovoru kojeg je tužitelj zaključio sa P.f. u S. o prodaji knjige, od prodajne cijene tužitelju pripada 90% što iznosi 31,50 DEM po jednom primjerku. pa je u tome iznosu on oštećen za izmaklu dobit po svakom primjerku kojeg su umnožili odnosno prodali tuženici, kako je to pravilno našao i sud prvog stupnja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Gž.14/99 od 18.8.1999.g.)

OBLIGACIONO PRAVO - OPĆI DIO

42.

Član 103. i 107. Zakona o obligacionim odnosima

NIŠTAV JE UGOVOR O ISPLATI U DEM REVALORIZOVANOG IZNOSA KAMATA DOSPJELIH U TOKU 1992.G. ZBOG DOCNJE U ISPLATI CIJENE IZRAŽENE U BIH DINARIMA, IAKO JE ZAKLJUČEN 26.7.1993.G. I DJELIMIČNO DOBROVOLJNO ISPUNJEN.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud obavezuje tuženog da ispuní ugovor zaključen između stranaka 26.7.1993.g., tako što utvrđuje da je obaveza tuženog po ovom ugovoru iznosila 59.529,60 DEM, a da je tuženi isplatio samo 12.000 DEM, iako se obavezao da će cio dužni iznos isplatiti u pet jednakih rata u periodu od 30.7. do 30.10.1993.godine.

Iz odredaba člana 1. i naziva ugovora proizilazi da se radi o ugovoru o izmirenju obaveza nastalih po osnovu obračunatih neplaćenih kamata zbog zadocnjenja u plaćanju cijene isporučenog cementa.

Ovakav ugovor nije mogao 26.7.1993.g. biti izražen u DEM, jer je članom 11. Zakona o deviznom poslovanju ("Sl. list RBiH", broj: 2/92 i 13/94), koji je stupio na snagu 11.4.1992.g., bilo zabranjeno plaćanje i naplaćivanje u stranoj valuti između domaćih lica na području RBiH, ako zakonom nije drukčije određeno i svaki pravni posao protivan ovoj zabrani je proglašen ništavim. Naprijed navedeno pravilo je potvrđeno i u članu 40. Zakona o Narodnoj banci BiH ("Sl. list RBiH", broj: 1/93 i 13/94), po kome se sva prava i obaveze i svi poslovi koje glase na novac, a zaključeni su u RBiH između preduzeća, kao domaćih pravnih lica, izražavaju se u dinarima i izvršavaju sred-

stvima plaćanja koja glase na dinare, ako zakonom nije drukčije određeno. Plaćanje u devizama u momentu kada je zaključen ugovor stranaka, bilo je dozvoljeno domaćim pravnim subjektima na domaćem tržištu samo po odredbama Zakona o prodaji robe za strana sredstva plaćanja ("Sl. list RBiH", broj: 23/92, 13/93 i 15/94) i po odredbama Zakona o kupovini i prodaji određenih roba i za strana sredstva plaćanja ("Sl. list RBiH", broj: 22/93, 11/94 i 13/94), a tuženikova obaveza u ugovoru odnosi se na isplatu revalorizovanog iznosa dospjelih zateznih kamata. U vrijeme kada su kamate u cjelini nastale i dospjele (na dan 31.7.1992.g.) ta je obaveza, naime, bila izražena u BH dinarima, na osnovu odredaba Zakona o novcu ("Sl. list RBiH"; broj: 8/92, 9/92 i 13/94) i to tako što je Odlukom Vlade RBiH o sprovođenju Zakona o novcu ("Sl. list RBiH", broj: 13/92) izvršen preračun iznosa u Yu dinarima u omjeru 10:1.

Prvostepeni sud je morao da, polazeći od naprijed navedenog, cijeni da li je punovažan ugovor zaključen između stranaka 26.7.1993.g., pri čemu ne bi mogao smatrati da je ugovor konvalidiran dobrovoljnim ispunjenjem manjeg dijela obaveze tuženog (član 107. Zakona o obligacionim odnosima).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.115/99 od 5.8.1999.g.)

43.

Član 137. stav 1. i 355. stav 1. Zakona o obveznim odnosima

DO PRESTANKA UGOVORA ZBOG NEMOGUĆNOSTI ISPUNJENJA ZA KOJU NISU ODGOVORNE UGOVORNE STRANE, DOLAZI ZBOG OBJEKTIVNE NEMOGUĆNOSTI, KOJE U PRAVILU NEMA AKO SU PREDMET OBAVEZE STVARI ODREĐENE PO RODU.

U SLUČAJU PRESTANKA UGOVORA PO OVOM OSNOVU, KUPAC MOŽE ZAHTEJVATI SAMO POVRAT PLAĆENE CIJENE, A NE NAKNADU U VIŠINI SADAŠNJE TRŽIŠNE CIJENE KUPLJENE STVARI.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je utvrdio da je zbog opće poznatih okolnosti, agresije, postalo nemoguće ispunjenje ugovora za koju ne odgovara nijedna strana i da je tužitelj izvršio na račun tuženoga uplatu cijene predmetnog automobila dana 31.3.1992.godine u iznosu od 4.695.660 Yu dinara a čija je uporedna sadašnja nabavna vrijednost novog automobila 21.078,25 DEM.

Nakon što je utvrdio i da nisu osnovani prigovori tuženog o nedostatku pasivne legitimacije na strani tuženog i zastare potraživanja tužitelja, prvostepeni sud je, polazeći od pogrešnog činjeničnog i pravnog zaključka da je ugovor prestao bez krivice stranaka, odlučio da tužbeni zahtjev kojim se traži isporuka automobila odbije kao neosnovan, a usvoji zahtjev kojim se traži isplata 21.078,25 DEM na ime sadašnje nabavne cijene novog automobila,

koji iznos sud smatra da tuženi duguje tužitelju kao stečeno bez osnova.

Usvajanjem tužbenog zahtjeva kojim se traži isplata utuženog iznosa na ime sadašnje cijene automobila, prvostepeni sud ne samo da je pogrešno primjenio materijalno pravo nego je i sama odredba čl.137. st.1. Zakona o obligacionim odnosima, pogrešno primjenjena. Navedenom odredbom je propisano da se u slučaju nemogućnosti ispunjenja za koju ne odgovara nijedna strana, može zahtijevati vraćanje po pravilima o vraćanju stečenog bez osnova. A vraćanje stečenog bez osnova u ovom slučaju, regulisano je odredbom čl. 210. st. 4., 214. i 215. Zakona o obligacionim odnosima. Obaveza vraćanja, dakle, nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnovu koja se nije ostvarila ili koja je kasnije otpala, sa zateznim kamata, i to, ako je stjecalac nesavjestan od

dana stjecanja, a inače od dana podnošenja tužbe. Slijedom toga, ukoliko bi zaista pravni osnov i bio vraćanje stečenog bezosnova tuženi bi bio obavezan da vrati cijenu predmetnog automobila (konvertovani i denominirani

iznos), koju mu je na njegov račun uplatio tužitelj, a ne sadašnju vrijednost predmetnog automobila, pa iz tih razloga izreka presude je proturječna razlozima presude.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.73/99 od 15.6.1999.g.)

44.

Članak 141. i 399. Zakona o obveznim odnosima

ZAKLUČAK DA JE UGOVORENA NEDOPUŠTENA KAMATA NA UGOVORE O KREDITU MOŽE SE ZASNOVATI SAMO NA UTVRĐENJU DA SU OSTVARENI SVI ELEMENTI ZELENAŠKOG UGOVORA.

Iz obrazloženja:

Tuženik spori iznos 35.412 DEM koji se odnosi na 10% ugovorenih kamata mjesečno, obračunatih za razdoblje od 10.2.1995. g. do 15.3.1995.god., smatrajući ih zelenoškim. U žalbi i tijekom postupka nije se očitovao koliko kamatnu stopu smatra realnom i pravednom, niti je u tome pravcu postavio svoj zahtjev za eventualno smanjenje kamatne stope.

Tuženik dakle, elemente zelenoškog ugovora nalazi samo u ugovorenoj stopi kamate, ne navodeći nikakve druge okolnosti, niti se pozivajući na dokaze iz kojih bi proizašli elementi zelenoškog ugovora propisani u članku 141. Zakona o obveznim odnosima.

Sve kada bi kamatna stopa iz ovog ugovora znatnije odstupala od one koju je tužiteljica inače ugovarala za ovakve vrste poslova u vrijeme zaključenja ugovora, to još nije dovoljno da bi se mogla proglasiti zelenoškom i tako moglo tražiti njezino smanjenje. Naime, uz znatnija odstupanja u pogledu njezine visine, potrebno je da ugovaranjem takve kamatne stope tužiteljica koristi stanje nužde ili teško materijalno stanje tuženika u kojem se on nalazi. Teško stanje tuženika uz to tužiteljici mora biti poznato ili bi za njega iz okolnosti pod kojima se ugovor zaključuje ona morala znati.

Tuženik je međutim, pravna osoba. Bavi se trgovinom i u obavljanju te djelatnosti, radi sti-

canja dobiti, nabavlja robu u inozemstvu za koju mu je potrebna garancija tužene. Prodat će je na domaćem tržištu, svakako na način i po cjenama koje će mu uz podmirenje svih ovisnih troškova osigurati postizanje dobiti. U sklopljenom pravnom poslu sa tužiteljicom, tuženik je očito pronašao svoj interes. Nikada nije ni tvrdio da je postupao u nuždi ili teškom materijalnom stanju, kojeg na drugi povoljniji način nije mogao prevazići, pa da je tako bio primoran na zaključenje ugovora koji je za njega očito nepovoljan. Pogotovo tuženik ne tvrdi da bi tužiteljici ovakvo njegovo stanje bilo poznato i da ga je ona za sebe iskoristila. Teret dokazivanja ovih okolnosti je na tuženiku kao ugovornoj strani koja se na elemente zelenošta poziva, a on ne samo da ih nije dokazao, već ne tvrdi ni da su uopće postojale, čime ovaj žalbeni prigovor svodi na potpunu proizvoljnost.

Ugovorena kamatna stopa nije protivna ni članku 399. Zakona o obveznim odnosima, budući da u smislu njegova stavka 2. nije donjet posebni zakon kojim bi bila propisana najviša dopuštena kamatna stopa. Naprotiv, kako tuženik u žalbi ne pobija utvrđenje izneseno u razlozima pobijane presude, da se radi o kamatnoj stopi koju je tužiteljica inače ugovarala u tom vremenu za ovakvu vrstu poslova, pristaje da je ona u suglasnosti sa stavkom 3. članka 399. navedenoga Zakona.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.66/99 od 27.4.1999.g.)

45.

Član 219. Zakona o obligacionim odnosima

KADA ISTEKNE VRIJEME NA KOJE JE ZAKLJUČEN UGOVOR O ZAKUPU POSLOVNE PROSTORIJE, A ZAKUPAC NASTAVI DA JE KORISTI IAKO SE VLASNIK TOME PROTIVI, DUŽAN JE VLASNIKU ISPLATITI NAKNADU KORISTI KOJU JE OSTVARIO OD UPOTREBE TUĐE STVARI.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, Rev.148/99 od 30.9.1999.g.)

46.

Član 277. Zakona o obligacionim odnosima

OBRAČUN ZATEZNE KAMATE POČEV OD 1.10.1996. GODINE VRŠI SE PO OBIČNOM INTERESNOM RAČUNU AKO JE VRIJEME DOCNJE DUŽE OD GODINU DANA.

Iz obrazloženja:

Pazeći po službenoj dužnosti na pravilnu primjenu materijalnog prava u pobijanom dijelu prvostepene presude, izmijenjena je prvostepena presuda izostavljenjem naloga o načinu obračuna zatezne kamate. Naime, počev od stupanja na snagu Zakona o visini stope zatezne kamate iz 1996. g. (od 1.10.1996.g.) obračun zatezne kamate, kako proizilazi iz odredaba i ovog zakona i istoimenog zakona iz 1998. g., vrši se konformnom metodom samo za periode docnije kraće od godinu dana, radi ekvivalentnog izračunavanja

kamate, tako da ovako izračunata kamata ne smije preći iznos kamate obračunat za cijelu godinu po prostom interesnom računu, a izračunata kamata za cijelu godinu se ne pripisuje glavnici duga prilikom izračunavanja zatezne kamate za naredni godišnji period docnije. U izreci presude nije potrebno navoditi način obračuna, jer je on određen zakonom, a dovoljno je navesti po odredbama kojeg zakona treba izvršiti obračun kamate za pojedine periode docnije i eventualno po kojim stopama.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.112/99 od 28.7.1999.g.)

47.

Član 279. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

DOSPJELE UGOVORNE KAMATE SE NE MOGU UVRSTITI U GLAVNICU DUGA NA KOJU TEKU ZATEZNE KAMATE.

Iz obrazloženja.

Prvostepeni sud je pogriješio što je u glavicu na koju teku dosuđene zatezne kamate uračunao i dospjelu ugovornu kamatu, jer u smislu člana 279. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, na dospjelu, a neisplaćenu ugovornu ili zateznu kamatu ne teče

zatezna kamata. Iznimno, teče tzv. procesna zatezna kamata od dana podnošenja zahtjeva sudu za plaćanje neisplaćene kamate, ali kada po prestanku glavnog duga, ona postane samostalno potraživanje.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.92/99 od 13.7.1999.g.)

48.

Član 314., 371. i 379. Zakona o obligacionim odnosima

POTRAŽIVANJE NAKNADE UTVRĐENE ODLUKOM RANIJEG RADNIČKOG SAVJETA PRERADNIČA O POMOĆI RADNIKU DOSPJEVA ODMAH, ODNOSNO U PRIMJERENOM ROKU PO NASTANKU, A ZASTARJEVA U OPŠTEM ZASTARNOM ROKU OD PET GODINA.

Iz obrazloženja:

Presudama nižestepeni sudova odbijen je zahtjev tužitelja koji je tražio da se utvrdi da je tužena dužna izvršiti odluku Radničkog savjeta DP od 12.3.1992. godine tako što će u izvršenju te odluke isplatiti tužitelju iznos od 14.684 DEM.

Prema utvrđenju nižestepeni sudova, odluka radničkog savjeta da tuženi učestvuje u kupovini vozila sa 80% cijene koštanja, stupila je na snagu danom donošenja. Odlukom nije određeno vrijeme izvršenja obaveza (ni za tuženog ni za tužitelja koji bi sukladno ovoj odluci sudjelovao u kupovini sa 20% od cijene vozila). U prilikama kad ugovarači nisu odredili vrijeme ispunjenja obaveze, s obzirom na prirodu

obaveze, tužitelj je mogao zahtijevati ispunjenje obaveze odmah po njenom nastanku sukladno odredbama člana 314. Zakona o obligacionim odnosima, odnosno u primjerenom roku koji ne bi mogao biti duži od 15 dana. Tužitelj međutim, nije postupio na izloženi način na osnovu čega su nižestepeni sudovi izveli pravilan zaključak da je nastupila zastarjelost u smislu člana 371. ZOO.

U odredbama člana 379. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima propisan je zastarni rok od 10 godina za potraživanja utvrđena pred sudom ili drugim nadležnim organom. Pod sudskom odlukom u smislu navedene odredbe zakona podrazumijeva se svaka odluka suda (pre-

suda ili rješenje) pod uslovom da je takvom odlukom utvrđeno neko potraživanje, novčano ili nenovčano, a pod drugim nadležnim organom smatraju se organi koji odlučuju o imovinskopravnim zahtjevima (prekršajni i upravni organi). Odluke radničkog savjeta ili

drugog odgovarajućeg organa u preduzeću ne smatraju se odlukom drugog nadležnog organa u smislu člana 379. stav 1. ZOO. Na osnovu tih odluka nije moguće zahtijevati sudsko izvršenje po Zakonu o izvršnom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-146/99 od 24.6.1999.g.)

49.

Član 376. Zakona o obligacionim odnosima

TUŽBENI ZAHTEJEV ZA PREDAJU DRUGOG INDIVIDUALNO NEODREĐENOG STANA ILI ISPLATU, TRŽIŠNE VRIJEDNOSTI ODREĐENOG STANA ČIJA SE PREDAJA NE ZAHTEJEA, IMAJU KARAKTER TUŽBE ZA NAKNADU ŠTETE, A TAKVA POTRAŽIVANJA SU PODLOŽNA ZASTARI.

Iz obrazloženja:

Tužitelj je prvobitnom tužbom zahtijevao da se naloži tuženom da stan u Z. ul. S.R. br. 3-B/p preda tužitelju slobodan od lica i stvari, tvrdeći da je njegov vlasnik.

Tokom postupka tužitelj je tužbeni zahtjev postavio tako što je zahtijevao da sud tuženom naloži da tužitelju preda stan veličine 41 m² (prostorno ili drugo bliže određenje stana nije dato) ili alternativno isplati komercijalnu vrijednost takvog stana u iznosu od 53.000 KM.

Prvostepeni sud je pobijanom presudom oba alternativno tako postavljena tužbena zahtjeva odbio kao neosnovane, jer je našao da je osnovan tuženikov prigovor zastare potraživanja. Pobijanu presudu prvostepeni sud temelji na ocjeni da nijedan od dva postavljena alternativna tužbena zahtjeva nemaju karakter tužbenog zahtjeva kojim se traži zaštita prava vlasništva, pa obzirom na dugogodišnji protek vremena (pravni odnos po kome je stan trebao vratiti tuženi nastao 1.10.1981.godine, a tužba sudu podnijeta 14.7.1995.godine), da je nastupila zastara potraživanja.

Nisu osnovani žalbeni navodi tužitelja da je tužbeni zahtjev (prvi po redu) po svom sadržaju "preciziran" kao vlasnička tužba jer se njime traži vraćanje u posjed "individualno određene stvari", a tek u slučaju nemogućnosti - isplata komercijalne vrijednosti takvog stana (drugi po redu zahtjev).

U konkretnom slučaju, prvobitno postavljeni tužbeni zahtjev, kojim se tražila predaja u posjed stana u Z., ul. S.R. broj 3-B/p slobodan od lica i stvari, imao je karakter tužbe kojom se traži zaštita prava vlasništva. Takav zahtjev imao je sve pretpostavke vlasničko pravne zaštite, a to je tužba koju vlasnik neposjednik podiže protiv posjednika nevlasnika (u ovom slučaju) individualno određenog stana tražeći da mu se taj stan preda. Kasnije, u postupku postavljenim tužbenim zahtjevima koji su predmet ovog spora, međutim, tužitelj je preinačio a ne precizirao tužbu, jer je tražio predaju drugog stana (bilo kojeg) iste veličine a ne individualno određenog stana (čiji je vlasnik ili predpostavljeni vlasnik) ili isplatu komercijalne vrijednosti takvog stana u iznosu od 53.000 KM. Takvi zahtjevi imaju karakter zahtjeva za naknadu štete pa je prvostepeni sud pravilno postupio kada je odlučio kao u izreci. Za razliku od prava vlasništva koje nikad ne zastarjeva ma koliko ga dugo njegov nosilac ne izvršavao (vlasničko pravo prestaje usljed nevršenja tek onda kada druga osoba to pravo stekne dosjelošću-a u ovom slučaju to nije bilo moguće radi karaktera vlasništva), potraživanja čiji je pravni osnov naknada štete zastarjevaju i u ovom slučaju protekao je i apsolutni rok zastare propisan u članu 376. Zakona o obligacionim odnosima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.145/99 od 26.10.1999.g.)

50.

Član 436., 438. i 445. Zakona o obligacionim odnosima

PUNOVAŽNO JE USTUPANJE I NENOVČANOG POTRAŽIVANJA RADI OBEZBJEĐENJA, PA JE CESIONAR OVLAŠTEN DA OD CESUSA ZAHTEJEA ISPUNJENJE OBAVEZE, ČAK I AKO OVAJ NIJE BIO OBAVJEŠTEN O USTUPANJU POTRAŽIVANJA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud obvezuje tuženog da isporuči tužitelju montažne objekte, smatrajući da je na tužitelja cesijom preneseno potraživanje isporuke (predaje) ovih objekata inače zasnovano ugovorima o građenju. Tuženi tvrdi da se radi o nepunovažnim ugovorima o cesiji. Iz ugovora o ustupanju potraživanja zaključenih između naručilaca iz ugovora o građenju kao cedentata i tužitelja kao cesionara proizilazi da se tužitelj obavezao da će u ime i za račun naručilaca - cedentata uplatiti tuženom cijenu iz ugovora o građenju (razliku do ugovorene cijene preko do tada uplaćenog avansa od strane samih naručilaca), a da su tužitelju naručiocci (očigledno kao zalogu vraćanja za njih uplaćenih sredstava) cedirali radi obezbjeđenja svoje potraživanje iz ugovora o građenju prema tuženom. Ovakvo ugovaranje ima značaj ustu-

panja radi obezbjeđenja iz člana 445. Zakona o obligacionim odnosima, pa je cesionar ovlašten - aktivno legitimiran da u svoje ime od dužnika (cesusa) u konkretnom slučaju tuženog, zahtjeva ispunjenje prenesenog potraživanja, pošto su ispunjeni uvjeti za dopuštenost cediranja predviđeni u odredbama člana 436. ZOO. Cesija nije nepunovažna stoga što eventualno tuženi nije bio obavješten o cesiji, već bi samo, u smislu člana 438. ZOO, dužnik - tuženi bio oslobođen obaveze prema tužitelju, da je ispunio svoju ugovornu obavezu prema naručiocima - cedentima prije saznanja za cesiju. Kako ovako nije postupio, a o cesiji je obavješten bar u času prijema tužbe u ovoj parnici, aktivna legitimacija tužitelja ne bi mogla biti sporna.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.89/99 od 28.7.1999.g.)

OBLIGACIONO PRAVO - NAKNADA ŠTETE

51.

Članak 190., 195. stavak 2. i 196. Zakona o obveznim odnosima

KOD UTVRĐIVANJA VISINE NAKNADA ŠTETE ZBOG GUBITKA ZARADE (PLAĆE) UZIMA SE U OBZIR I OKOLNOST GDJE OŠTEĆENIK NAKON POVREDE ZADOVOLJAVA REDOVITE ŽIVOTNE POTREBE I DA LI OSTVARUJE UŠTEDE ZBOG NIŽIH TROŠKOVA ŽIVOTA.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenju nižestupanijskih sudova pravomoćnom presudom od 9.7.1990.godine tuženik je obavezan da isplaćuje tužitelju naknadu štete zbog izgubljene zarade prouzrokovane povredom u prometnoj nezgodi, mjesečno po 580,09 DEM (u dinarskoj protuvrijednosti) počev od 1.3.1986.godine. Tužitelj je podnio zahtjev da se renta utvrđena navedenom presudom poveća pozivajući se na promjenu okolnosti u pogledu visine zarade koju bi mogao ostvariti da zbog posljedica povrede nije nastupila invalidnost.

Nižestupanijski sudovi su na osnovu utvrđenja o visini mirovine koju tužitelj ostvaruje u SR Njemačkoj i obračuna plaće za mjesec listopad 1990. godine za radnika, koji je radio na istim poslovima kao i tužitelj u SR Njemačkoj, zaključili da su se izmijenile okolnosti koje su bitne za povećanje rente te da ona u buduće predstavlja razliku između plaće ovog radnika (5.190,32 DEM) i mirovine tužitelja (1.045,29 DEM) umanjenu za 20% srazmjerno udjelu tužitelja u odgovornosti za prometnu nezgodu, pa tako mjesečnu rentu utvrđenu presudom Ps-134/90, povisili sa iznosa od 580,09 DEM na iznos od 2.825 DEM.

Tuženi međutim osnovano ukazuje da pri utvrđivanju naknade štete zbog izgubljene zarade sudovi nisu cijenili jesu li se bitno izmijenile okolnosti od značaja da se renta poveća, a posebno visina mirovine koju tužitelj ostvaruje, kao i okolnost da tužitelj ne živi u inozemstvu, da boravi u selu S. općina L., da tu zadovoljava sve svoje potrebe, a ukazao je i na to da podaci o visini zarade jednog radnika i samo za jedan mjesec nisu dovoljni za pouzdan zaključak o tomu da bi tužitelj da nije povrijeđen, na privremenom radu u SR Njemačkoj, ostvario plaću u navedenoj visini, te da nisu pravilno primjenili odredbe članka 196. ZOO.

Kod utvrđivanja visine naknade štete izgubljene zarade (plaće) ne smije se, naime, polazeći od pravila izraženog u članku 190. ZOO, zanemariti gdje oštećenik, nakon povrede za koju štetnik odnosno njegov osiguravač odgovara, zadovoljava redovite životne potrebe (svoje i obitelji), te koliko uštedu ostvaruje zbog nižih troškova života u sredini u kojoj realizira sredstva mirovine koju prima u stranim sredstvima plaćanja.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev.119/99 od 17.6.1999.g.)

52.

Član 88. i 89. Uredbe o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u oružane snage i druge potrebe odbrane

VLASNIK MOŽE U PARNICI PRED NADLEŽNIM SUDOM ZAHTEJVATI OD FEDERACIJE BIH NAKNADU ŠTETE ZBOG GUBITKA PRIVREMENO ODUZETE STVARI ZA POTREBE ORUŽANIH SNAGA, AKO OPŠTINSKI SEKRETARIJAT ZA ODBRANU NIJE ODLUČIO O VISINI NAKNADE U RAZUMNOM ROKU OD DANA OBRAČANJA OŠTEĆENOG.

Iz obrazloženja:

Tužitelj u ovoj parnici zahtjeva naknadu štete pozivom na odredbe člana 89. stav 4. Uredbe o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u oružane snage i druge potrebe odbrane ("Sl. list RBiH" broj:19/92), a po odredbama pomenutog propisa tužba se može podnijeti u roku od 30 dana po prijemu rješenja opštinskog sekretarijata za odbranu (ako se radi o naknadi za sredstva oduzeta za potrebe oružanih snaga i državnih organa). Tužitelj nije priložio rješenje sekretarijata, ali je naveo da se nadležnom sekretarijatu obraćao, o čemu u spisu postoji fotokopija dopisa od 11.2.1996. godine i zahtjeva od 12.8.1997.godine, tvrdeći da do podnošenja tužbe, a ni u toku parnice, sekretarijat nije pokrenuo postupak za utvrđivanje štete i njene visine. Ove navode je prvostepeni sud bio dužan provjeriti neposrednim upitom kod nadležnog

organa, da bi sa sigurnošću utvrdio da li su ispunjene procesne pretpostavke za tužbu (da li je tužba blagovremeno podnesena, ako je rješenje ipak doneseno i dostavljeno tužitelju, a ovaj nije podnio tužbu u roku od 30 dana od dana prijema rješenja). Ukoliko se međutim, utvrdi da se tužitelj sa zahtjevom za utvrđivanje naknade štete obratio nadležnom organu u vrijeme kako on navodi, a do podnošenja tužbe taj organ nije po zahtjevu postupio, tužbu ne bi trebalo smatrati preuranjenom. Ako, naime, nadležni organ, koji u konkretnom slučaju ne postupa u upravnoj stvari, već u ime tužene prethodno odlučuje o obavezi i visini naknade, ne donese odluku u razumnom roku od dana obračanja oštećenog, ispunjeni su uvjeti za podnošenje tužbe iz čl. 89. st.4. pomenute Uredbe, jer bi se inače oštećeni spriječio da pred sudom ostvaruje pravo na naknadu štete.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.159/99 od 20.10.1999.g.)

OBLIGACIONO PRAVO - UGOVORI

53.

Član 482. i 484. Zakona o obligacionim odnosima

Opće uzanse za promet robom broj 151. i 152.

PRIGOVOR POSTOJANJA SKRIVENIH NEDOSTATAKA MOŽE SE VALJANO IZJAVITI I PUTEM TELEFONA.

Iz obrazloženja:

Tuženi je odbio isplatu cijene za isporučenu robu (stolove i stolice) u toku decembra 1996.godine, uz obrazloženje da je roba bila sa skrivenim nedostacima koji su se ispoljili na oko mjesec dana po prijemu robe (skidala se farba, stolice se rastakale).

Prvostepeni sud nalazi utvrđenim da tuženi nije bez odlaganja obavjestio tužitelja o uočenim nedostacima, jer nije u spis priložio navodne prigovore upućene tužitelju 26.1. i 20.2.1997.g., tako da je izgubio pravo na reklamaciju, u smislu člana 482. Zakona o obligacionim odnosima pa ne može ni da zahtjeva sniženje cijene.

Zastupnik tuženog je, međutim, izjavio da je o nedostacima telefonom obavjestio direktora

za proizvodnju namještaja tužitelja te da je ovaj obećao da će doći pregledati isporučenu robu, ali da je tek desetak dana po tom poslao jednog radnika, koji je konstatovao sva oštećenja, ali da nije bio ovlašten da o tome sačini pismeni zapisnik.

Po odredbama člana 482. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, kod ugovora u privredi kakav je konkretni, kupac je dužan da, pod prijetnjom gubitka prava, o uočenim skrivenim nedostacima obavjesti prodavca bez odlaganja, ali zakonom nije propisan obavezni način obavještavanja. Samo je u članu 484. stav 1. ZOO, propisano da je kupac u obavještenju o nedostatku stvari dužan bliže opisati nedostatke i pozvati prodavca da pregleda stvar. Kada bi u odnosima između stranaka primjenile se i Opće

uzanse za promet robom, ukoliko bi se utvrdilo da su ispunjeni uvjeti određeni članom 21. stav 2. ZOO, moralo bi se uzeti da je rok za stavljanje reklamacije održan ako je kupac stavio prigovor na kvalitet kod skrivenih mana čim ih je uočio (Opća uzansa broj 151. stav 1.), a dovoljno je da je to učinio na siguran način (Opća uzansa broj 152. stav 1.). Istina, Općom uzansom broj 152.

stav 1. i 3. određeno je da prigovore saopštene prodavcu preko telefona treba odmah potvrditi preporučenim pismom, te dostaviti i ispravu o utvrđenom kvalitetu, ako je ima, no sudska praksa je jedinstvena u stavu da propuštanje ovih obaveza ne dovodi do prekluzije prava na reklamaciju.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.118/99 od 5.8.1999.g.)

54.

Član 613. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

POSLENIK NE ODGOVARA ZA ŠTETU NA STVARI PRIMLJENOJ NA POPRAVAK, AKO JE STVAR PROPALA USLJED SLUČAJA KOJI SE POSLENIKU NE MOŽE PRIPISATI U KRIVICU, SEM AKO NIJE BIO U DOCNJI SA VRAĆANJEM STVARI.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenju prvostepenog suda tužitelj je dana 19.3.1992. godine, svoje vozilo marke "Audi 80" predao tuženom na opravku. Tuženi mu vozilo nije vratio pa je u ovoj parnici postavio zahtjev za naknadu štete.

Tužitelj je svoj tužbeni zahtjev za naknadu štete temeljio samo na tvrdnji da mu tuženi nije predao vozilo koje je preuzeo na opravku. Tuženi je u odgovoru na tužbu (a te činjenice ponavlja i u žalbi) tvrdio da su usljed ratnih dejstava sva vozila koja su se nalazila u njegovim poslovnim prostorijama u V. otuđena dakle, da je stvar propala, pa je iznošenjem navedenih činjenica između stranaka bilo sporno (tužitelj nije izričito osporio ove navode tuženog) ko od stranaka snosi rizik za propast stvari, a od pravilnog rješenja toga pitanja zavisi osnovanost tužbenog zahtjeva.

Kod ugovora o djelu polazi se od tog da šteta zbog oštećenja ili propasti stvari uvijek pogada vlasnika. Stvar propada vlasniku a poslenik odgovara za štetu zbog propasti stvari ako je stvar propala usljed okolnosti za koje on odgovara, ali je na posleniku obaveza da dokaže da stvar nije propala iz razloga koji se njemu mogu staviti na teret (član 613. stav 2. ZOO). U konkretnom slučaju je trebalo utvrditi o kakvoj se opravi radilo i u kome je roku trebala biti izvršena, da bi se moglo ocijeniti da li je do propasti stvari došlo za vrijeme docnje poslenika, u kom slučaju bi on odgovarao za štetu ili za vrijeme povjerilačke docnje (docnje naručioca - član 622. ZOO) u kom slučaju bi rizik propasti stvari usljed ratnih dejstava snosio naručilac.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.58/99 od 18.5.1999.g.)

55.

Članak 10. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

ZAKUPODAVATELJ OSTAJE POREZNI OBVEZNIK POREZA NA PRIHOD OD IMOVINE I KADA U UGOVORU O ZAKUPU ZAKUPAC PREUZME OBAVEZU PLAĆANJA POREZNIH OBEVA KOJE PROISTJEČU IZ UGOVORA O ZAKUPU.

Iz obrazloženja:

Drugostupanjskom presudom potvrđena je prvostupanjska presuda kojom je odbijen tužbeni zahtjev da se tuženom naloži plaćanje poreza i doprinosa proisteklih iz ugovora o zakupu poslovnog prostora zaključenog između pomenutih stranaka.

Protiv drugostupanjske presude tužitelj je izjavio reviziju.

Revizija nije osnovana.

Kada ugovorne strane u ugovoru o zakupu uglave da će zakupac snositi sve troškove i zak-

onske obveze koje iz njega proistječu ili da zakupodavatelju pripada pravo na zakupninu u neto iznosu, to nikako ne znači da je zakupac postao porezni obveznik uplate poreza na prihod od imovine kojega dakle, on ne ostvaruje. Poreski obveznik takvoga poreza ostaje zakupodavatelj koji ostvaruje prihod od imovine i on je u obvezi svoju poreznu obvezu izvršiti, a od zakupca će moći zahtijevati nadoknadu uplaćenih (dakle tek kada izvrši plaćanje) iznosa, ako je tako ugovorom o zakupu među strankama ugovoreno.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev.24/99 od 24.6.1999.g.)

NASLJEDNO PRAVO

56.

Član 120. Zakona o nasljeđivanju

Član 103. Zakona o obligacionim odnosima

NIJE NIŠTAV UGOVOR O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU IAKO JE ZAKLJUČEN KRATKO VRIJEME PRIJE SMRTI PRIMAOCA IZDRŽAVANJA, AKO DAVALAC IZDRŽAVANJA NIJE BIO SVJESTAN DA ZBOG PRIRODE BOLESTI PREDSTOJI SKORA SMRT PRIMAOCA IZDRŽAVANJA.

Iz obrazloženja:

Revident je u toku postupka koji je prethodio donošenju pobijane odluke tvrdio da je tužena kao davalac izdržavanja, zaključujući ugovor o doživotnom izdržavanju iskoristila zdravstveno stanje primaoca izdržavanja i za sebe ugovorila nesrazmjernu imovinsku korist očekujući blisku smrt primaoca izdržavanja. Nižestepeni sudovi su utvrdili da je primalac izdržavanja umrla 8 dana nakon zaključenja ugovora, da se prije smrti žalila na bolove u ruci, da nije išla liječniku (umrla je od raka na dojci) te da davalac

izdržavanja nije znala da je zdravstveno stanje primaoca izdržavanja takvo da se mogla očekivati skora smrt primaoca izdržavanja. Ovakav ugovor bi bio ništav samo ako bi bilo utvrđeno da se stranka koja ugovara za sebe izdržavanje nalazi u stanju teške neizlječive bolesti usljed koje joj izvjesno predstoji bliska smrt, a druga strana to zna, odnosno svjesno koristi takvo stanje da bi stekla nesrazmjernu imovinsku vrijednost (član 120. ZN i 103. ZOO).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj Rev.105/99 od 2.9.1999.g.)

57.

Članak 127. i 142. Zakona o nasljeđivanju

ROKovi ZASTARE PRAVA ZAHTIJEVATI ZAOSTAVŠTINU POČINJU TEĆI OD DANA PRAVOMOĆNOSTI RJEŠENJA O PROGlašENJU NESTALOG OSTAVITELJA UMRlim, A NE OD DANA KOJI JE UTVRĐEN KAO DATUM NJEGOVE SMRTI U RJEŠENJU O PROGlašENJU UMRlim.

Iz obrazloženja:

Nižestupajskim presudama utvrđeno je da je prednik parničnih stranaka rješenjem R- br. 228/87, koje je postalo pravomoćno 27.6.1988.g. kao nestala osoba proglašen umrlim, a kao dan njegove smrti određen je 16.5.1946. godine.

Tužitelji pravilno ističu da se smrću osobe otvara naslijeđe i da isti pravni učinak ima i proglašenje osobe za umrlu, te da se kao dan otvaranja naslijeđa za takvu osobu smatra dan određen rješenjem o proglašenju nestale osobe za umrlu, a ako nije određen, smatra se dan kad je rješenje postalo pravomoćno.

Iznimno, što se tiče rokova koji počinju teći od časa otvaranja naslijeđstva, u članku 127.stavak 2. Zakona o nasljeđivanju, određeno je da ti rokovi, ako je otvoreno nasli-

jedstvo osobe koja je nestala, ali proglašena za umrlu, počinju teći tek od pravomoćnosti tog rješenja, bez obzira na to koji čas je rješenjem utvrđen za čas smrti nestalog.

U konkretnom slučaju svi rokovi, pa i rokovi zastare zahtijevati naslijeđstvo (članak 142. ZN) počinju teći od 27.6.1988. godine, dana kad je rješenje o proglašenju nestalog prednika parničnih stranaka, za umrlu osobu postalo pravomoćno, iz čega slijedi da tuženikovo pravo zahtijevati zaostavštinu nije zastarjelo prema tužiteljima, kao sunaslijeđnicima i kada bi se primijenio najkraći zastarni rok iz članka 142. stavak 2. ZN (istog dana kada je postalo pravomoćno rješenje o oglašavanju ostavitelja umrlim, pokrenut je i proveden ostavinski postupak).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev.103/99 od 17.6.1999.g.)

58.

Član 2. stav 1. i 2. i član 16. Zakona o uzurpacijama

Član 175. stav 1. Zakona o nasljeđivanju

PREDMET OSTAVINSKE MASE NE MOGU BITI NEKRETNINE KOJE JE OSTAVITELJ POSJEDOVAO KAO UZURPANT. SVE DOK SE RJEŠENJEM NADLEŽNOG UPRAVNOG ORGANA NE IZVRŠI PRENOS PRAVA VLASNIŠTVA NA OVIM NEKRETNINAMA NA OSTAVIOCA ODNOSNO NJEGOVE NASLJEDNIKE, ONE SU DRUŠTVENO VLASNIŠTVO.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 2. stav 1. i 2. Zakona o uzurpacijama, uzurpacijom se u smislu ovog zakona smatra svako samovoljno zauzimanje odnosno bespravno držanje zemljišta u društvenoj svojini s tim što se neće smatrati uzurpiranim zemljište u pogledu koga su do 6. aprila 1941. godine ispunjeni uslovi za održaj predviđeni pravnim pravilima imovinskog prava. Prema odredbi člana 16. istog zakona, postupak za raspravljanje imovinskih odnosa nastalih uzurpacijom zemljišta u smislu ovog zakona sprovodi i donosi rješenje nadležni organ uprave, a što znači i rješenje o prenosu

vlasništva na zemljištu uzurpiranom do 6. aprila 1941. godine.

Kako u ovom slučaju nije sporno da navedeno rješenje nije doneseno od strane nadležnog upravnog organa a sve do tada se uzurpirane nekretnine smatraju društvenim vlasništvom, drugostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo kada je ocijenio da sporne nekretnine zbog nepostojanja akta nadležnog upravnog organa o prenosu prava vlasništva na prednika tužioca (nekretnine nisu prenijete na njegove nasljednike), ne mogu biti predmet ostavinske mase.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev.88/99 od 12.8.1999.g.)

59.

Članak 233. Zakona o nasljeđivanju

RJEŠENJEM O NASLJEĐIVANJU U KOJE JE UNIJET SPORAZUM NASLJEDNIKA O DIOBI ZAOSTAVŠTINE, NE KONSTITUIRA SE VELIČINA NASLJEDNOGA DIJELA, VEĆ DEKLARIRA POSTIGNUTI SPORAZUM O DIOBI, PA U SLUČAJU NJIHOVA NESLAGANJA, BITNA JE PRAVA VOLJA NASLJEDNIKA IZRAŽENA U SPORAZUMU O DIOBI.

Iz obrazloženja:

Za pravilno rješenje ovog spora nije od bitnog značenja, na čemu revizija insistira, kako je u rješenju o nasljeđivanju unijet sporazum nasljednika o diobi zaostavštine, već kako su se uistinu nasljednici o diobi sporazumjeli, faktički je odmah sprovedi i kako dakte voljom svih nasljednika od tada svako drži u posjedu dio zaostavštine kao svoje isključivo vlasništvo. U takvoj situaciji rješenje o nasljeđivanju nema konstitutivno značenje u odnosu na veličinu nasljednog dijela, ono ga dakle ne konstituira,

već samo deklarira postojanje sporazuma o diobi kojom je voljom nasljednika konstituiran obujam nasljednog dijela i konkretno određen. Prema tome sudovi nižeg stupnja nisu ni mogli učiniti bitnu povredu odredaba parničnog postupka, ako su uvažavajući volju nasljednika i njihovo pravo na diobu, bilo da je dioba izvršena u tijelu ili po završetku ostavinske rasprave, u svojim presudama odstupili od rješenja o nasljeđivanju, kada u njemu unijeta dioba ne odgovara stvarnoj.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije broj Rev.143/99 od 30.9.1999.g.)

STAMBENO PRAVO

60.

Član 20. Zakona o stambenim odnosima

ODLUKA O ODREĐIVANJU NOSIOCA STANARSKOG PRAVA NAKON RAZVODA BRAKA IMA KONSTITUTIVNI KARAKTER PA SU RELEVANTNE SAMO OKOLNOSTI KOJE SU POSTOJALE U VRIJEME DONOŠENJA PRVOSTEPENE ODLUKE.

iz obrazloženja:

Irelevantni su navodi revizije da su se u međuvremenu od donošenja prvostepene odluke izmijenile okolnosti na osnovu kojih je ta odluka donesena - da je usvojeno dijete predlagateljice sada punoljetno, da se nalazi u Aus-

traliji gdje se i udala, jer odluka o određivanju nosioca stanarskog prava u smislu odredbe čl. 20. ZOS-a ima konstitutivni karakter, pa su relevantne samo okolnosti koje su postojale u vrijeme donošenja prvostepene odluke.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev.145/99 od 17.6.1999. g.)

61.

Član 30. stav 1., 2. i 7. Zakona o stambenim odnosima

DAVALAC STANA NA KORIŠTENJE NE GUBI PRAVO NA PODNOŠENJE TUŽBE ZA ISELENJE LICA KOJE SE USELILO U STAN U VRIJEME KADA JE STAN KORISTIO NOSILAC STANARSKOG PRAVA KOJEM JE NAKNADNO PRESTALO STANARSKO PRAVO PO OSNOVU UGOVORA O KORIŠTENJU STANA, NEOVISNO OD OKOLNOSTI ŠTO JE TO LICE STAN SAMO KORISTILO DUŽE OD 8 GODINA.

iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je prvotuzena kao nosilac stanarskog prava sporni stan prestala koristiti u mjesecu januaru 1980. godine, da je drugotuzena u sporni stan zajedno sa djetetom i bivšim mužem uselila krajem 1979. godine, u kojem se još nalazila prvotuzena i jedno vrijeme su zajedno stanovali i da nakon iselenja prvotuzene sporni stan sa djetetom koristi drugotuzena.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su usvojili otkaz ugovora o korištenju stana u odnosu na prvotuzenu a udovoljili protivtužbenom zahtjevu drugotuzene i utvrdili da je na spornom stanu stekla stanarsko pravo jer tužilac kao davalac stana na korištenje nije u roku od 8 godina (3+5) podnio tužbu za njeno iselenje.

Odluka o protutužbenom zahtjevu zasnovana je na pogrešnoj primjeni odredbe člana 30. stav 1., 2. i 7. Zakona o stambenim odnosima.

Odredbom člana 30. stav 1. i 2. navedenog zakona propisano je da ako se neko lice nezakonito useli u stan u društvenoj svojini svako može dati inicijativu a zainteresovano lice

zahtjev stambenom organu za pokretanje postupka za njegovo iselenje i to u roku od 3 godine od dana nezakonitog uselenja, a prema odredbi stava 7. istog člana protekom roka od 3 godine ne isključuje se pravo davaoca stana na korištenje da zahtjeva ispražnjenje stana kod nadležnog suda u roku daljnjih 5 godina.

Odredbe stava 1., 2. i 7. odnose se samo na slučajeve nezakonitog uselenja u stan u društvenoj svojini na kojem nije stečeno stanarsko pravo. U konkretnom slučaju drugotuzena je uselila u sporni stan u vrijeme kada je prvotuzena bila nosilac stanarskog prava (u svakom slučaju po dogovoru sa istom u svrhu sticanja stanarskog prava) i taj stan sa nosiocem stanarskog prava koristila do njenog iselenja (presuda o otkazu ugovora o korištenju stana prvotuzenoj je postala pravosnažna 8.10.1998. godine) pa pod navedenim okolnostima tužilac kao davalac stana na korištenje, iako je od uselenja drugotuzene protekao rok od 8. godina (3+5) nije izgubio pravo podnošenja tužbe za njeno iselenje i shodno tome ne stiču se uslovi pod kojima bi drugotuzena stekla stanarsko pravo na predmetnom stanu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev.168/99 od 4.11.1999.g.)

62.

Član 43. Zakona o stambenim odnosima

PISMENA IZJAVA NOSIOCA STANARSKOG PRAVA DA OTKAZUJE UGOVOR O KORIŠTENJU STANA DATA DAVAOCU STANA NA KORIŠTENJE NAKON RAZVODA BRAKA, A U TOKU VAN-PARNIČNOG POSTUPKA ODREĐIVANJA NOSIOCA STANARSKOG PRAVA U KOJEM NIJE ODREĐEN ZA NOSIOCA STANARSKOG PRAVA, NEMA ZNAČAJ OTKAZA UGOVORA O KORIŠTENJU STANA IZ ČLANA 43. ZOS-a KOJI BI IMAO PRAVNO DEJSTVO PREMA RAZVEDE-NOM BRAČNOM DRUGU ODREĐENOM ZA NOSIOCA STANARSKOG PRAVA.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je tužiteljica nakon razvoda braka sa S.J. koji je bio nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu, pravomoćnim rješenjem nadležnog suda od 22.2.1996. godine, određena za nosioca stanarskog prava na stan, da je nakon toga zaključila ugovor o korištenju stana, da je njen razvedeni bračni drug S.J. nakon razvoda braka, a u toku vanparničnog postupka određivanja nosioca stanarskog prava dana 13.10.1997. godine, davaocu stana na korištenje dao pismenu izjavu kojom otkazuje ugovor o korištenju stana i da je nakon toga davalac stana na korištenje isti dodijelio tuženom.

Polazeći od ovakvog činjeničnog utvrđenja nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo (odredbu člana 31. stav 1. ZOS-

a) kada su ocijenili da je tužiteljica nosilac stanarskog prava i obavezali tuženog da joj stan preda u posjed i slobodno raspolaganje.

Pri tome su pravilno primijenili materijalno pravilo kada su ocijenili da je bez značaja za donošenje zakonite odluke izjava bivšeg bračnog druga tužiteljice data davaocu stana na korištenje kojom otkazuje ugovor o korištenju stana. Naime, pismena izjava nosioca stanarskog prava upućena davaocu stana na korištenje nakon razvoda braka, a u toku vanparničnog postupka određivanja nosioca stanarskog prava, u kojem nije određen za nosioca stanarskog prava, nema značaj otkaza ugovora o korištenju stana iz člana 43. ZOS-a koji bi imao pravno dejstvo prema tužiteljici.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev.236/99 od 18.11.1999.g.)

RADNO PRAVO

63.

Član 83. stav 1. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa

PREKLUZIVNI ROK ZA SUDSKU ZAŠTITU ZBOG PROPUŠTANJA NADLEŽNOG ORGANA DA U ZAKONSKOM ROKU ODLUČI PO PRIGOVORU RADNIKA NA ODLUKU O PRESTANKU RADA NE MOŽE SE PRODUŽIVATI PODNOŠENJEM ZAHTJEVA DA SE O PRIGOVORU ODLUČI I RADNIKU DOSTAVI ODLUKA U PISMENOM OBLIKU.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi osnovano smatraju da je tužba za zaštitu prava iz radnog odnosa podnesena po proteku roka iz člana 83. stav 1. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa, jer je tužitelj protiv odluke o prestanku radnog odnosa podnio prigovor dana 15.8.1995. godine, a tužbu podnio dana 18.11.1996. godine.

Po odredbama člana 83. stav 1. navedenog zakona, ako nadležni organ ne donese odluku u roku od 30 dana od dana podnošenja prigovora, radnik ima pravo da u narednom roku od 15

dana traži zaštitu svojih prava pred nadležnim sudom. Rok iz ove odredbe zakona je strogi zakonski rok (prekluzivni rok materijalnog prava) i u slučaju njegovog propuštanja gubi se pravo na sudsku zaštitu. Ovaj rok se ne može produživati na način kako to shvata tužitelj, podnošenjem zahtjeva da se odluči o prigovoru. Kad je propušten rok za sudsku zaštitu, sud nije ovlašten ispitivati istinitost činjenica navedenih u tužbi radi odlučivanja o tužbenom zahtjevu.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev.155/99 od 17.6.1999.g.)

UPRAVNO PRAVO

64.

Članovi 1. i 14. Zakona o doprinosima za socijalno osiguranje

Članovi 2. i 17. Zakona o finansijskoj policiji

PORED POREZNE UPRAVE I FINANSIJSKA POLICIJA JE STVARNO NADLEŽNA DA VRŠI KONTROLU OBRAČUNA I UPLATE DOPRINOSA ZA SOCIJALNO OSIGURANJE I IZDAJE RJEŠENJE O OBRAČUNU I PLAĆANJU OVIH OBAVEZA.

Iz obrazloženja:

Tužilac je u tužbi, kako i sam navodi u zahtjevu, istakao prigovor stvarne nenadležnosti prvostepenog (i drugostepenog) organa da vrši kontrolu i nalaže uplatu doprinosa za zdravstveno osiguranje (u zahtjevu ga proširuje i na doprinose za penzijsko osiguranje), navodeći da je za to nadležan drugi organ po odredbama Zakona o zdravstvenom osiguranju i da su zbog toga oba upravna rješenja ništava. Pravilno je odlučeno kada je ovaj prigovor odbijen kao neosnovan. Do donošenja Zakona o doprinosima ("Sl. novine FBiH", broj 35/98, stupio na snagu 11.9.1998. godine, dakle, nakon nastanka pravnog odnosa o kojem se odlučuje), pitanja obaveznih doprinosa bila su uređena Zakonom o doprinosima za socijalno osiguranje ("Sl. list RBiH", broj 5/95), koji je u članu 1. definisao socijalno osiguranje kao obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti. Članom 14. tog zakona izričito je propisano da kontrolu obračuna i uplate doprinosa za socijalno osiguranje vrši Finansijska policija (u odredbama člana 14. federalnog zakona o doprinosima propisano je da kontrolu obračuna i uplate doprinosa vrši Porezna uprava Federacije BiH i Finansijska policija, svako iz svog djelokruga, čime je ujedno izvršeno i usklađivanje odgovarajuće regulative nakon donošenja federalnog Zakona

o zdravstvenom osiguranju, kao i Zakona o PIO). Već samo iz ove odedbe navedenog zakona, kao posebnog u odnosu na Zakon o finansijskoj policiji ("Sl. novine FBiH", broj 2/95), direktno proizilazi stvarna nadležnost Finansijske policije kada je u pitanju kontrola obračuna i uplate doprinosa za socijalno osiguranje, a što je pobliže i detaljno razrađeno u Zakonu o finansijskoj policiji, a prema kojem Finansijska policija, u skladu sa odredbama člana 2. tog zakona, vrši poslove nadzora u izvršenju zakonskih obaveza od strane pravnih i fizičkih lica i utvrđuje propuste koji imaju za cilj prikrivanje ili izbjegavanje plaćanja propisanih obaveza, te određena i daljnja i druga ovlašćenja Finansijske policije, među kojim i ovlašćenje da izda rješenje o obračunu i plaćanju zakonskih obaveza koje nisu plaćene (član 17.). Iz ovih zakonskih odredaba slijedi da su upravni organi postupali u granicama svoje stvarne nadležnosti kada su tužioca obavezali da plati doprinose za socijalno osiguranje koje nije platio, iako je to bila njegova zakonska obaveza i to sa zateznim kamatama zbog neblagovremenog plaćanja, te da je vijeće za upravne sporove u osporenoj presudi pravilno odbilo tužiočev prigovor stvarne nenadležnosti i, uslijed toga, postojanje razloga ništavosti odgovarajućeg dijela oba upravna rješenja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Uvl.107/98 od 28.4.1999.g.)

65.

Članovi 9. stav 1. alineja 1. i 13. stav 1. alineja 3. i 4. Zakona o finansijskoj policiji

FINANSIJSKA POLICIJA JE OVLAŠTENA DA PRIVREMENO ODUZME ROBU OD PRAVNE ILI FIZIČKE OSOBE I U SLUČAJU AKO SE RADI O ROBI ZA KOJU NE POSTOJI ILI SE TOKOM KONTROLE NE STAVI NA UVID UREDNA DOKUMENTACIJA O NJENOM PORIJEKLU, ODNOSNO AKO ROBA NIJE NA PROPISANI NAČIN EVIDENTIRANA U POSLOVNIM KNJIGAMA, PA NAKNADNO DOSTAVLJENA DOKUMENTACIJA NEMA UTICAJA NA MOGUĆNOST ODREĐIVANJA MJERE ODUZIMANJA ROBE.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 9. stav 1. alineja 1. Zakona o Finansijskoj policiji ("Sl. novine FBiH", broj 2/95) dato je ovlaštenje inspektorima Finansijske policije da, pod uvjetima utvrđenim u tom zakonu, privremeno, do pravosnažnosti rješenja o izvršenom prekršaju ili privremenom prijestupu, odnosno presude o izvršenom krivičnom djelu, oduzme robu (sirovine, materijal, poluproizvode, dijelove proizvoda, gotove proizvode, trgovačku robu i dr.), a odredbama člana 13. stav 1. alineja 3. i 4. istog zakona propisano je da će inspektori privremeno oduzeti robu pravne ili fizičke osobe u slučaju ako se radi o robi za koju ne postoji ili se tokom kontrole ne stavi na uvid uredna dokumentacija o njenom porijeklu (alineja 3.), odnosno ako roba nije na propisani način evidentirana uposlovnim knjigama pravne ili fizičke osobe (alineja 4.). Iz ovih zakonskih odredaba određeno proizilazi nadležnost i ovlaštenje Finansijske policije da privremeno oduzme robu pravnoj ili fizičkoj osobi, dakle i tužiocu, pod uslovima predviđenim u članu 13. tog

zakona, pa tužilac neosnovano ističe prigovore u odnosu na nadležnost i ovlaštenje Finansijske policije da poduzima radnju privremenog oduzimanja robe (o čemu donosi i rješenje - član 16. istog zakona).

U toku kontrole inspektori Finansijske policije su dana 2.7.1998. godine izvršili sravnjenje popisa zaliha robe sa knjigovodstvenim stanjem (lager lista skladišta veleprodaje), te su utvrdili da roba u navedenoj vrijednosti nije uopšte evidentirana u knjigovodstvenim i vanknjigovodstvenim evidencijama tužioca i to u zapisniku konstatovali uz pojedinačno navođenje vrste i količine robe. Tužilac u toku kontrole nije stavio na uvid ni dokumentaciju o porijeklu te robe, ni dokaz da je ta roba evidentirana u njegovim poslovnim knjigama, pa je već ta okolnost bila dovoljna da bi se donijelo rješenje o njenom privremenom oduzimanju.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U.1126/98 od 12.5.1999.g.)

66.

Članovi 1., 6. i 16. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca

RJEŠENJE KOJIM JE VOJNOM LICU PRIZNATO PRAVO NA LIČNO IZUZETNO MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE PO OSNOVU NESPOSOBNOSTI ZA VOJNU SLUŽBU IMA PRIVREMENI KARAKTER U ODNOSU NA PRIZNATO PRAVO, PA DALJNJA PRAVNA SUDBINA TOG PRAVA ZAVISI OD UTVRĐIVANJA GUBITKA RADNE SPOSOBNOSTI ZA PRIVREĐIVANJE KOJA JE NASTALA KAO POSLJEDICA VOJNE SLUŽBE, PRI ČEMU SE NE DOVODI U PITANJE STATUS VOJNOG LICA.

Iz obrazloženja:

Iz osporenog rješenja i podataka spisa predmeta proizilazi da je tužilac imao status pripadnika OS ARBiH i da je ranjen 3.6.1993. godine od RB (po osnovu čega mu je privremenim rješenjem tužene od 21.5.1996. godine i bilo priznato pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje), ali mu je osporenim rješenjem tužena utvrdila gubitak tog prava jer je, na osnovu nalaza, ocjene i mišljenja Više vojno-ljekarske komisije, Vojna jedinica T. od 8.1.1996. godine, utvrdila da bolest, zbog koje je tužilac oglašen nesposobnim za vojnu službu, nije nastala niti se pogoršava u OS ARBiH, a da nije utvrdila da li je tužilac izgubio radnu sposobnost za privređivanje te da li je to posljedica službe u

OS ARBiH, kako to propisuju odredbe člana 16. navedenog zakona.

Prema odredbama člana 1. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju, pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje, pored ostalih, mogu ostvariti vojna lica koja su poginula, nestala ili kod kojih je utvrđen gubitak radne sposobnosti za privređivanje, a to pravo, kada se radi o vojnim licima kod kojih je utvrđen gubitak radne sposobnosti za privređivanje, pripada im od prvog dana narednog mjeseca od dana utvrđivanja gubitka radne sposobnosti za privređivanje ili nesposobnosti za vojnu službu (član 6. istog zakona). Članom 16. citiranog zakona, pak, propisano je da, izuzetno, dok se ne steknu uvjeti za ocjenu gubitka radne

spособnosti za privređivanje u skladu sa tim zakonom, pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje priznat će se licima iz člana 1. tog zakona, kod kojih je nadležna vojno-ljekarska komisija utvrdila nesposobnost za vojnu službu, odnosno privremenu nesposobnost dužu od šest mjeseci, koja je nastala kao posljedica službe u Armiji R BiH. Iz ovih zakonskih odredaba slijedi da će se samo izuzetno i to dok se ne steknu uvjeti za ocjenu gubitka radne sposobnosti za privređivanje, pravo na

izuzetno materijalno obezbjeđenje priznati i licima iz člana 1. zakona kod kojih je vojno-ljekarska komisija utvrdila nesposobnost za vojnu službu ili privremenu nesposobnost dužu od šest mjeseci, što znači da se nakon sticanja uvjeta za ocjenu gubitka radne sposobnosti za privređivanje, navedenim licima takvom ocjenom priznaje pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje zbog toga gubitka, a ne više zbog utvrđene nesposobnosti za vojnu službu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U.902/98 od 10.11.1999. g.)

67.

Članovi 7. do 12. Zakona o nadziđivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini

U POSTUPKU UTVRĐIVANJA PRVENSTVENOG PRAVA NA NADZIĐIVANJE, ODNOSNO, PRETVARANJE ZAJEDNIČKIH PROSTORIJA U STANOVE U ZGRADAMA U DRUŠTVENOJ SVOJINI STRANKE SU NOSIOCI PRAVA RASPOLAGANJA NA POLOVICI ILI VIŠE STANOVA U ZGRADI KOJA TREBA DA SE NADZIDA, ODNOSNO U KOJOJ ĆE SE VRŠITI PRETVARANJE ZAJEDNIČKIH PROSTORIJA U STANOVE, A NE I KUĆNI SAVJET ZGRADE.

Iz obrazloženja:

Organi uprave su u ovom postupku omogućili učesće i tužiocu, kućnom savjetu navedene zgrade, dostavljajući mu prvostepeno rješenje i odlučujući meritorno o njegovoj žalbi, dakle, prihvatili ga kao stranku, pa ga je i sud tako morao tretirati, iako iz odredaba člana 7. do 12. slijedi da kućni savjet ne bi mogao učestvovati u postupku utvrđivanja prvenstvenog prava na nadziđivanje, odnosno na pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove, nego da su u tom postupku stranke samo nosioci prava raspolaganja na polovini ili više stanova u zgradi zajedničkih prostorija u stanove. Kućni savjet ovakve zgrade može se uključiti samo u postupak izdavanja urbanističke saglasnosti koji slijedi nakon ovog postupka, što proizilazi iz člana 14. navedenog zakona, kojim je u stavu 1. propisano da se urban-

istička saglasnost za nadziđivanje, odnosno pretvaranje zajedničke prostorije u stanove daje, između ostalog, i uz predhodno pribavljanje mišljenja kućnog savjeta zgrade, na način i po postupku propisanom u stavu 2., 3. i 4. tog člana. U postupku izdavanja urbanističke saglasnosti svakako da se moraju poštovati i odgovarajuće odredbe Zakona o prostornom uređenju ("Sl. list SR BiH", broj:9/87 do 14/91 i R BiH", broj:25/94 i 33/94) na šta upućuje član 13. Zakona o nadziđivanju.... Nosioci stanarskog prava, osim toga, imaju pravo da u postupku izdavanja urbanističke saglasnosti, učestvuju kao susjedi u skladu sa odredbama člana 124. stav 1. tačka g. Zakona o prostornom uređenju i to samo oni čije je pravo ugroženo gradnjom (izvođenjem građevinskih radova).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U.276/99 od 15.7.1999. g.)

68.

Član 2. Zakona o oružanim snagama RBiH

JEDINICE RADNE OBAVEZE NE ČINE ORUŽANE SNAGE ARMIJE BiH, PA SE PRIPADNICIMA TAKVIH JEDINICA NE MOŽE PRIZNATI STATUS PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA ARMIJE BiH.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je postupio u skladu sa zakonom kada je odbio tužiočevu tužbu podnesenu protiv osporenog rješenja tužene od 3.8.1998.godine i to rješenje ocijenio kao zakonito usvajajući činjenicu utvrđenu u upravnom postupku, koju tužilac nije ni osporavao (a ne osporava je ni u žalbi), utvrđenu na osnovu pisмениh dokaza, da je tužilac u periodu od

1.10.1993. do 1.8.1995.godine bio pripadnik Jedinice radne obaveze, a ne OS Armije BiH, kao i stav upravnih organa da pripadnici jedinica radne obaveze ne čine OS Armije BiH u smislu člana 2. Zakona o oružanim snagama R BiH (Sl.list R BiH", broj: 4/92 do 13/94), te da je tužilac, u skladu sa odredbama člana 5. Uredbe o kriterijima i normativima raspoređivanja

građana i materijalnih sredstava u OS i druge potrebe odbrane ("Sl.list R BiH", broj:19/92) i mogao, po pravilu, imati samo jedan ratni raspored. Tužilac ni u žalbi ne osporava da nije bio pripadnik jedinice radne obaveze, ali smatra da i pripadnici ovakvih jedinica imaju status vojnog lica, pa i on, jer je bio angažovan po zahtjevu vojne brigade (144 VMTBR) kao naoružano lice na fizičkom obezbjeđenju vodovoda, pri čemu se poziva na određene zakonske odredbe iz kojih, po njegovom mišljenju, to proizilazi. Ovakvo mišljenje tužioca je pogrešno. Tužilac je zahtjevom od 13.5.1998.godine, koji je istog dana zaprimljen kod prvostepenog organa, a koji se nalazi u spisima upravnog predmeta, tražio priznavanje statusa pripadnika Okružnih snaga Armije BiH za period od 1.10.1993. do 1.8.1995.godine, pa je u upravnom postupku, a zatim i u upravnom sporu, rješavano samo o ovom i ovakvom zahtjevu, što znači da je trebalo odlučiti da li je tužilac, u smislu važećih zakonskih propisa, u navedenom periodu imao taj status. Zakonom o oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine u članu 2. stav 1. i 3. određeno je da oružane snage Republike čine Armija Republike, čiji sastavni dio čine postrojbe HVO, kao i drugi naoružani sastavi koji se stave pod jedinstvenu komandu Armije, te da za vrijeme ratnog stanja Armiju čine i policija MUP-a, kao i jedinice fizičkog osiguranja u preduzećima i drugim pravnim licima i jedinice carinske službe koje odredi Vrhovna komanda oružanih snaga, kao, i to izuzetno, i formacije navedene u stavu 4. tog člana. Iz ovih zakonskih odredaba slijedi da jedinice radne obaveze nisu uvrštene u oružane snage, pa pripadnici takvih jedinica nemaju status pripadnika Oružanih

snaga Armije BiH. Tužilac je bio pripadnik JRO, a na zahtjev 144 MBR u vremenu od 1.10.1993. do 1.8.1995. godine bio je angažovan na obezbjeđenju vodovoda u blizini prve linije (gdje je i ranjen dana 3.7.1994.godine), ali time nije stekao status pripadnika OS Armije BiH, jer je i na te poslove upućen kao pripadnik jedinice radne obaveze i to od strane vojne jedinice. Zbog toga se tužiocu ne može priznati status pripadnika OS Armije BiH.

S obzirom na predmet ovog spora, za njegovo pravilno rješenje nisu bitne odredbe člana 129-a Zakona o odbrani ("Sl.list R BiH", broj:4/92 do 20/95), jer ovim odredbama nije regulisano ko se smatra pripadnikom OS Armije BiH, nego te odredbe za vrijeme ratnog stanja u pogledu prava i dužnosti izjednačavaju pripadnike civilne zaštite sa pripadnicima oružanih snaga, ali to ne znači da se zbog toga izjednačava i status pripadnika civilne zaštite sa statusom pripadnika oružanih snaga u tom smislu da bi se ta dva statusa ovim odredbama poistovjetila. Ove odredbe znače da će i pripadnici civilne zaštite, kada je u pitanju njihovo pravo (kao i dužnost) biti izjednačeni sa pravom pripadnika oružanih snaga. U ovom postupku tužilac nije postavio zahtjev za ostvarenje nekog od prava koje pripadniku civilne zaštite (tužilac je bio pripadnik JRO) jednako kao i pripadniku oružanih snaga, eventualno pripada, nego je samo tražio da mu se, kao pripadniku jedinice radne obaveze na poslovima obezbjeđenja vodovoda, prizna status pripadnika OS Armije BiH, čemu se iz naprijed navedenih razloga nije moglo udovoljiti.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Už.99/99 od 2.8.1999.g.)

69.

Članovi 31. stav 3. i 114. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Član 27. Pravilnika o ocjenjivanju radne sposobnosti u penzijskom i invalidskom osiguranju

POSTOJI BITNA POVREDA PRAVILA UPRAVNOG POSTUPKA KADA JE DRUGOSTEPENI ORGAN SVOJE RJEŠENJE ZASNOVAO NA NALAZU, OCJENI I MIŠLJENJU STRUČNOG ORGANA VJEŠTAČENJA U DRUGOM STEPENU, KOJI NIJE ISPOŠTOVAO POSTUPAK DONOŠENJA TOG NALAZA, OCJENE I MIŠLJENJA, JER NIJE IZVRŠIO NEPOSREDAN PREGLED TUŽIOCA, IAKO JE TO ON TRAJIO.

Iz obrazloženja:

Sud nalazi da je osporenim rješenjem tuženog povrijeđen zakon na štetu tužiteljice, jer je tuženi svoje rješenje zasnovao na nalazu, ocjeni i mišljenju organa medicinskog vještačenja u drugom stepenu od 7.10.1997.godine, iako je ovaj organ svoj nalaz, ocjenu i mišljenje dao na način koji je protivan odredbama člana 27. Pravilnika o ocjenjivanju radne sposobnosti u penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sl. list SR BiH", broj:6/92). Odredbama člana 27. navedenog

Pravilnika (ovaj pravilnik donio je tuženi na osnovu ovlaštenja iz člana 71. stav 3. u članu 114. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju - "Sl. list SR BiH", broj:38/90 i 22/91) propisano je da stručni organ vještačenja u drugom stepenu daje nalaz, ocjenu i mišljenje na osnovu dokumentacije pribavljene u prvostepenom postupku, s tim da se ne vrši pregled osiguranika, osim u slučajevima kada se nalaz, ocjena i mišljenje ne može donijeti bez neposrednog pregleda osiguranika ili kada

osiguranik zahtijeva da bude pozvan na pregled. Iz sadržaja žalbe, koju je tužiteljica izjavila protiv prvostepenog rješenja, vidi se da je tužiteljica zahtijevala da bude pozvana na pregled tvrdeći da se tako može utvrditi da kod nje postoji invalidnost i, uslijed toga, gubitak radne sposobnosti, što navedeni organ nije uvažio, nego je svoj nalaz, ocjenu i mišljenje dao bez obavljenog pregleda tužiteljice, a tužiteljičin zahtjev da bude pregledana nije ni naveo u svom nalazu (pod 3. obrasca-"bitni navodi

žalbe", gdje je navedeno samo da tužiteljica traži da se utvrdi gubitak radne sposobnosti), a tuženi odbio njenu žalbu kao neosnovanu prihvaćajući taj nalaz, ocjenu i mišljenje kao pravilan, iako taj organ nije ispoštovao postupak donošenja nalaza propisan odredbama člana 27. navedenog zakona, a u razlozima osporenog rješenja nije objasnio zbog čega je tako postupio, niti je na ovaj žalbeni prigovor, odnosno tužiteljičin zahtjev, dao odgovor.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U.272/98 od 2.6.1999 i U.573/99 od 15.7.1999.g.)

70.

Član 146.stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

KORISNIK PRAVA NA STAROSNU PENZIJU, KOJE JE TO PRAVO OSTVARIO KOD NOSIOCA OSIGURANJA U REPUBLICI SRPSKOJ, NE MOŽE TO PRAVO PONOVO OSTVARIVATI KOD NOSIOCA OSIGURANJA NA PODRUČJU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE I PO PROPISIMA KOJI VAŽE NA TERTORIJI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 146. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sl. novine FBiH", broj 29/98) propisano je da državljani Bosne i Hercegovine-korisnici prava iz penzijsko-invalidskog osiguranja nastavljaju koristiti stečena prava kod nosioca osiguranja na teritoriji Federacije. Prema utvrđenju upravnih organa i stanju spisa predmeta, što se i u tužbi navodi, tužilac je ostvario pravo na starosnu penziju kod Javnog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske-Filijala u T. rješenjem te filijale broj 1048314581 od 11.12.1995. godine počev od 30.10.1995. godine, ali mu je prestalo pravo na isplatu sa danom 31.10.1998.godine rješenjem istog organa i pod istim brojem od 26.10.1998.godine. Pravilan je stav upravnih organa izražen u oba upravna rješenja da je tužiocu već odlučeno o pravu na starosnu penziju, dakle da je stekao to pravo u Republici Srpskoj i po njihovim propisima i da to isto pravo više ne može ponovo ostvarivati kod tuženog, kao nosioca osiguranja na području Federacije BiH i po propisima koji važe na teritoriji Federacije.

Naime, samo u slučaju da je tužilac ostvario pravo kod tuženog, pa mu isplata vršena u Republici Srpskoj, radilo bi se o stečenim pravima čije korištenje se može nastaviti po povratu na teritoriju Federacije BiH kod nosioca osiguranja na teritoriji Federacije, svakako i to pod uslovom da osiguranik ima prebivalište na teritoriji Federacije i da mu se penzija ne isplaćuje u Republici Srpskoj. Zato za rješenje ove stvari nije bitna činjenica što je tužiocu prestalo pravo na isplatu starosne penzije u Republici Srpskoj gdje ju je ostvario (prema odredbama članova 3. i 4. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ta prava su neotuđiva, ne mogu zastarjeti niti se oduzeti, smanjiti ili ograničiti, izuzev u slučajevima utvrđenim tim zakonom) jer on, s obzirom na izložene razloge i citiranu zakonsku odredbu, ne može jednom ostvareno pravo na starosnu penziju u Republici Srpskoj ponovo ostvarivati kod nosioca osiguranja na teritoriji Federacije, pa se svi njegovi tužbeni prigovori ukazuju kao neosnovani.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U.597/99 od 14.9.1999.g.)

71.

Član 207. stav 2. Zakona o upravnom postupku

Članovi 28. stav 1. alineja 2. i 28. stav 2. Zakona o prijevozu u unutarnjem cestovnom prometu

BRISANJE IZ REGISTRA PRIJEVOZNIKA KOJI JE OBUSTAVIO OBAVLJANJE JAVNOG PRIJEVOZA OSOBA U LINIJSKOM CESTOVNOM PROMETU DUŽE OD PET DANA UZASTOPNO, MOŽE SE IZVRŠITI TEK NAKON PROVEDENOG POSTUPKA U SKLADU SA ODREDBAMA ČLANA 28. STAV 2. ZAKONA O PRIJEVOZU U UNUTARNJEM CESTOVNOM PROMETU.

Iz obrazloženja:

Sud nalazi da je osporeno rješenje done-
seno uz povredu pravila upravnog postupka, na
što se u tužbi osnovano ukazuje. Odredbe člana
207. stav 2. Zakona o upravnom postupku ob-
vezivale su tuženog, kao donosioca osporenog
rješenja, da u rješenju navede sve činjenice i
dokaze koji su odlučni za rješenje stvari u
navođenje mateijalnopravnih propisa na os-
novu kojih je odlučeno, sa objašnjenjem zašto
je primjenom tih propisa na utvrđeno činjenično
stanje riješeno onako kako je navedeno u dis-
pozitivu. U konkretnom slučaju osporeno
rješenje u svom obrazloženju ne sadrži sve one
podatke iz kojih bi se moglo zaključiti da je čin-
jenično stanje pravilno utvrđeno i da je materijalno
pravo primijenjeno pravilno. Odredbama
člana 28. stav 1. alineja 2. Zakona o prijevozu u
unutarnjem cestovnom prometu ("Sl. novine
FBiH", broj: 23/98) propisano je da će se regis-
trirani red vožnje preregistrirati na zainter-
esovanog prijevoznika koji ispunjava uvjete za
održavanje linijskog cestovnog prometa u
slučaju ako prijevoznik, na koga je registrovan
red vožnje, obustavi obavljanje javnog prijevoza
osoba u linijskom cestovnom prometu duže od
pet dana uzastopno (pojam linijskog cestovnog
prometa objašnjen u članu 16. sta 1. i 2. a reda
vožnje u članu 18. stav 2. navedenog zakona)
na način propisan u stavu 2. tog člana. Ukoliko
zainteresirani prijevoznik ne ispunjava uvjete za
održavanje reda vožnje iz stava 1. tog člana i

nema zainteresiranog prijevoznika, red vožnje
se briše iz registra (stav 3. člana 28. navedenog
zakona). Iz izloženog slijedi da će se tek nakon
utvrđenja činjenice da postoji zainteresirani pri-
jevoznik, ali da ne ispunjava propisane uvjete,
odnosno da zainteresirani prijevoznik ne pos-
toji, red vožnje registriran, između ostalog, i na
prijevoznika koji je obustavio obavljanje javnog
prijevoza osoba u linijskom cestovnom prometu
duže od pet dana uzastopno, a nakon provede-
nog postupka u smislu stava 2. člana 28. citira-
nog zakona, izvršiti njegovo brisanje iz registra
(a ne stavljanje van snage, jer takva mogućnost
nije propisana zakonom). Iz osporenog rješenja
se ne vidi da li je tuženi organ postupio na način
propisan u članu 28. stav 2. i 3. Zakona o pri-
jevozu..., jer o tome u obrazloženju tog rješenja
nisu navedeni bilo kakvi razlozi, pa sud zbog
toga nije u mogućnosti da ocijeni da li je to
rješenje zakonito sa aspekta navedenih propi-
sa, a nenavođenje odgovarajućih razloga u
obrazloženju osporenog rješenja predstavlja
povredu pravila upravnog postupka iz člana
207. stav 2. Zakona o upravnom postupku,
koja je bila od uticaja na zakonito rješenje
stvari, zbog čega su ispunjeni uvjeti za poništaj
tog rješenja navedeni u članu 13. tačka 3. Zak-
ona o upravnim sporovima. Zato je sud,
uvažavanjem tužbe, poništio osporeno rješenje
primjenom člana 38. stav 3. u vezi sa članom
35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima.

*(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH,
broj U.1440/98 od 6.10.1999.g.)*

72.

Članom 10. stav 2. i 14. Zakona o porezu na promet nepokretnosti

AKO JE KUPAC UGOVOROM O PRODAJI KUPIO OD PRODAVCA DJELIMIČNO ZAVRŠEN OB-
JEKAT, S TIM DA ON SAM IZVRŠI ODREĐENE RADOVE I ZAVRŠI GRADNJU OBJEKTA,
OBAVEZA KUPCA DA PLATI POREZ NA PROMET NEPOKRETNOSTI NASTAJE U MOMENTU
KADA JE PRODAVAC, ODNOSNO IZVOĐAČ RADOVA, ZAVRŠIO ONE RADOVE KOJE JE PO
UGOVORU U PRODAJI BIO DUŽAN DA IZVEDE I SA TIM RADOVIMA PREDAO OBJEKAT
KUPCU.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 14. Zakona o porezu na
promet nepokretnosti, na koje se upravni or-
gani u svojim rješenjima pozivaju, propisana je
obaveza nadležne poreske uprave da u roku od
30 dana od dana primljene prijave o nastanku
poreske obaveze, izvrše razrez poreza na
promet nepokretnosti i poreskom obvezniku i
kupcu nepokretnosti dostavi rješenje o razrezu
poreza. Ako se vrši prenos prava svojine na
građevinskim objektima koji su u izgradnji,
poreska obaveza nastaje u momentu predaje
objekta kupcu (član 10. stav 2. navedenog zak-
ona). Ova zakonska odredba, onako kako je
stipulisana, ima u vidu situaciju kada je pred-
met ugovora o prodaji i prenosa prava svojine
izgrađeni građevinski objekat, koji u vrijeme
zaključenja pravnog posla još nije izgrađen i
kada poreska obaveza nastaje u momentu pre-

daje izgrađenog objekta kupcu. Međutim, ako je
kupac ugovorom o prodaji kupio od prodavca
samo djelimično završen objekat, s tim da on
sam izvrši određene radove i privede kraju grad-
nju objekta, onda navedenu zakonsku odredbu
treba tumačiti tako da poreska obaveza nastaje
u momentu kada je prodavac, odnosno izvođač
koji za njega izvodi radove, završio one radove
koje je po ugovoru o prodaji bio dužan da obavi i
sa tim radovima preda objekat kupcu da ostale
radove on sam završi. Iz odredaba člana 9. ugo-
vora o kupovini predmetnog poslovnog prostora
zaključenog dana 9.1. 1992. godine između
d.d. "D.", iz S. kao prodavca i tužioca, kao
kupca, koji se nalazi u spisima upravnog pred-
meta, proizilazi da su se ugovorne stranke spo-
razumjele da će se radovi na ovom poslovnom
prostoru izvesti bez finalne obrade podova, zi-

dova, plafona, kao i bez pregradnih zidova, a prema opisu koji je sastavni dio tog ugovora (ovaj opis nije priložen uz ugovor i ne nalazi se u spisima upravnog predmeta). S obzirom na ovakve ugovorne odredbe, može se zaključiti da tužiocu neće biti predat u posjed potpuno izgrađeni poslovni prostor, nego samo do onih radova, čije izvođenje neće izvršiti prodavac, jer je isti kupljen bez tih radova, dakle nezavršen, (nego će ih vjerovatno izvesti sam kupac). Logično je pretpostviti i očekivati da će objekat biti predat u posjed tužiocu nakon što budu izvedeni radovi koje je prodavac dužan izvesti, da bi preostale radove izveo kupac i tako ga priveo svrsi, jer bi u protivnom objekat (poslovni pro-

stor) ostao trajno nedovršen. U ovom slučaju, dakle, poreska obaveza za tužiocu nastaje u momentu predaje tužiocu poslovnog prostora sa izvedenim radovima po ugovoru tj. bez onih radova koje nije u obavezi izvesti prodavac, kao investitor, pa i podnošenje poreske prijave mora se vezati za ovaj momenat, kao momenat nastanka poreske obaveze. Organi uprave nisu imali u vidu navedene odredbe ugovora, pa nisu iz aspekta tih odredaba, a u vezi sa odredbama člana 10. stav 2. i člana 14. Zakona o porezu na promet nepokretnosti, cijenili da li je i kada nastala poreska obaveza za tužiocu da plati porez na promet nepokretnosti za kupljeni djelimično neizgrađeni poslovni prostor.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U.1816/98 od 3.11.1999.g.)

73.

Članovi 11., 12. stav 2. alineja 3. i 17. i 18. Zakona o oporezivanju igara na sreću i zabavnih igara

Član 51. Zakona o lutriji Bosne i Hercegovine

Član 41. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga

PRAVNO LICE KOJE PRIREĐUJE ZABAVNE IGRE PUTEM BILIJARA SMATRA SE OBVEZNIKOM PLAĆANJA POREZA OD PRIVREĐIVANJA IGARA NA SREĆU I ZABAVNIH IGARA, JER SE I BILIJAR SMATRA ZABAVOM IGARA.

U POGLEDU ZASTARE NAPLATE I PLAĆANJA OVOG POREZA PRIMJENJUJE SE ODREDBA ZAKONA O POREZU NA PROMET PROIZVODA I USLUGA.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 11. Zakona o oporezivanju igara na sreću i zabavnih igara ("Sl. list RBiH", broj 2/96) propisano je da je obveznik poreza od privređivanja igara na sreću ono lice koje priređuje igre na sreću i zabavne igre, u skladu sa Zakonom o lutriji Bosne i Hercegovine i igrama na sreću ("Sl. list RBiH", broj 2/96) u kasinu, automat klubovima i zabavnim klubovima ili upotrebljava automate za igru na sreću ili zabavne igre u ugostiteljskim i drugim objektima, a prema odredbama člana 51. Zakona o lutriji Bosne i Hercegovine i igrama na sreću automatima za zabavu, pored ostalih, smatraju se i mehanički aparati-napr. bilijar. Zato tužilac neosnovano smatra da nije dužan platiti navedeni porez, jer da bilijar sto nije igra na sreću, što i nije, jer se bilijar, kako je navedeno, smatra zabavnim igrom, pa je tužilac obveznik plaćanja poreza od privređivanja zabavne igre putem bilijara. Porez od privređivanja igara na sreću putem automata zabavnih igara plaća se u mjesečnom paušalnom iznosu unaprijed, koji za automate za zabavne igre iznosi 300 DEM, kako je to propisano u članu 12. stav 2. alin. 3. Zakona o oporezivanju igara na sreću i zabavnih igara, pa tužilac neosnovano smatra da je trebalo utvrditi visinu tog poreza, a ne utvrditi ga u paušalnom iznosu, kako su to pravilno učinili upravni organi. Ovaj zakon, nadalje, u odredbama člana 17. i 18. propisuje da će se, između ostalog, i u

pogledu zastare, naplate i plaćanja poreza od priređivanja igara na sreću i zabavnih igara, primjenjivati Zakon o porezu na promet proizvoda i usluga, a taj zakon u odredbama člana 41. stav 1. (radi se o Zakonu o porezu na promet proizvoda i usluga -"Sl. novine FBiH", broj 6/95, 25/97) propisuje da pravo na utvrđivanje poreske obaveze i naplate poreza, kamata i troškova prisilne naplate, zastarijeva za pet godina po isteku godine u kojoj je nastala poreska obaveza, pa kako je tužiočeva poresna obaveza nastala istekom 1996. i 1997. godine, upravni organi su mogli tužiocu naložiti plaćanje neplaćenog poreza od priređivanja igara na sreću i zabavnih igara, jer time što je zakonom propisana obaveza poreskog obveznika za ovu vrstu poreza da je izmiruje mjesečno unaprijed nije njemu prestala obaveza da neplaćeni porez plati sve dok ne nastupi zastara, pa poreski organi sve do tada mogu i moraju izvršiti obračun i naplatu neplaćenog poreza. Stoga je sud odbio i tužiočeve prigovore istaknute u ovom pogledu. Konačno, nisu osnovani ni tužbeni prigovori da se u odnosu na njegovu obavezu plaćanja poreza nisu mogli primijeniti republički zakoni, s obzirom da po članu IX.5.(1) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine svi zakoni, drugi propisi i sudska pravila, koji su na snazi u Federaciji na dan stupanja na snagu tog ustava (30.3.1994. godine) ostaju na snazi u mjeri u kojoj nisu u suprotnosti

sa tim ustavom, dok nadležni organi vlasti ne odluče drugačije, pa kako i Zakon o oporezi vanju igara na sreću i zabavnih igara i Zakon o lutriji Bosne i Hercegovine i igrama na sreću, koji su republički zakoni, bili na snazi na dan stupanja na snagu Ustava Federacije BiH, nisu s

tim ustavom u suprotnosti, a nisu doneseni federalni zakoni iz tih oblasti (nadležni organi vlasti nisu odlučili drugačije), ovi zakoni se i dalje primjenjuju, pa su tako primijenjeni i na konkretni slučaj, sve dok se ne donesu odgovarajući federalni zakoni.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U.616/98 od 6.10.1999.g.)

74.

Članovi 21. 22. i 23. stav 1. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga

USLUGE IZVRŠENE "UNPROFOR"-U NISU IZUZETE OD OPOREZIVANJA, PA SE IZVRŠILAC TAKVIH USLUGA SMATRA PORESKIM OBEZNIKOM I DUŽAN JE ZA ISTE PLATITI POREZ NA PROMET.

Iz obrazloženja:

Odbijajući tužiočevu žalbu tuženi u osporenom rješenju pogrešno polazi od odredaba člana 22. tačka 12. navedenog Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga i zaključuje da se porez na promet usluga ne plaća ni za usluge iz navedene tačke ukoliko je izvršeno bezgotovinsko plaćanje (član 8. i član 19. stav 1. tačka 4. tog zakona), a da je u konkretnom slučaju plaćanje izvršeno u gotovom novcu, iako za takav vid plaćanja nije postojalo odobrenje Narodne banke BiH u skladu sa Odlukom Vlade R BiH o uslovima pod kojim se može dati odobrenje da se plaćanje i naplata izvrše u efektivnom stranom novcu ("Sl.list R BiH" broj:

2/95). U konkretnom slučaju, međutim, uopće se ne radi o takvoj situaciji, jer se odredbe člana 22. tačka 12. naprijed citiranog zakona odnosi na usluge što ih pravne i fizičke osobe obavljaju diplomatskim i konzularnim predstavništvima i stranom diplomatskom osoblju i konzulatima, a koje ne podliježu obavezi plaćanja poreza na promet usluga pod uvjetima iz člana 8. i člana 19. stav 1. tačka 4. tog zakona, što se ne odnosi na "UNPROFOR", kao zaštitne snage Ujedinjenih naroda, pa za rješenje ove stvari nije odlučno da li je ili nije plaćanje izvršeno gotovinom, zbog čega su nebitni i tužbeni prigovori istaknuti u tom pogledu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj U.901/98 od 10.11.1999.)

75.

Članovi 22. stav 1. tačka 1. i 249. stav 1. tačka 1.

Članovi 1. stav 2. i 3. Zakona o posebnoj naknadi za uvezenu robu

Odluka o visini posebne naknade za uvezenu robu u 1995.godini

I VISINA POSEBNE NAKNADE ZA UVEZENU ROBU, ZA KOJU JE NASTALA OBAVEZA PLAĆANJA CARINE I DRUGIH UVOZNIH DAŽBINA, UTVRĐUJE SE PREMA PROPISIMA KOJI SU BILI NA SNAZI NA DAN PODNOŠENJA UVOZNO-CARINSKE DEKLARACIJE.

Iz obrazloženja:

Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o visini posebne naknade za uvezenu robu u 1995. godini ("Sl. list RBiH", broj:34/95), koja je donesena na osnovu člana 1. stav 2. Zakona o posebnoj naknadi na uvezenu robu ("Sl. list RBiH", broj: 5/95 i 9/95) u Odluci o visini posebne naknade za uvezenu robu u 1995. godini ("Sl. list RBiH", broj: 10/95) u tački 1. izmijenjen je utvrđeni procenat od 5% tako daje zamijenjen sa procentom 10%. Ova Odluka o izmjenama i dopunama.... stupila je na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Sl. listu RBiH", tj. dana 11.9.1995. godine što je naredni dan od dana kada je njeno objavljivanje izvršeno (10.9.1995. godine). Tužilac je uvezao robu po UCD broj: 2709 dana 11.9.1995. godine, kada

je navedena izmjena već bila na snazi, a posebna naknada mu je obračunata i naplaćena po stopi od 5%, a ne 10% kako je trebalo, jer se i visina posebne naknade za uvezenu robu, za koju je nastala obaveza plaćanja carine i drugih uvoznih dažbina utvrđuje prema propisima koji su bili na snazi na dan podnošenja uvoznocarinske deklaracije (član 22. stav 1. tačka 1. tada važećeg Carinskog zakona - "Sl. list RBiH"; broj: 5/95, na koji upućuju odredbe člana 3. Zakona o posebnoj naknadi za uvezenu robu) pa su upravni organi pravilno odlučili kada su tužioca naknadno obavezali da plati manje plaćenu posebnu naknadu (razliku od 5%) za uvezenu robu što je i učinjeno u roku u skladu sa

odredbama člana 249. stav 1. tačka 1. navedenog Carinskog zakona.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U.563/98 od 14.10.1999.g.)

76.

Članovi 106. Zakona o unutrašnjim poslovima

RJEŠENJE O PRESTANKU RADNOG ODNOSA RADNIKU UNUTRAŠNJIH POSLOVA PO ČLANU 106. ZAKONA O UNUTRAŠNJIH POSLOVIMA NE DONOSI SE PO ZAHTJEVU RADNIKA NEGO PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI, A NAKON ŠTO SE UTVRDI I OCIJENI DA TO ZAHTIJEVA INTERES SLUŽBE I DA RADNIK ISPUNJAVA PROPISANE UVJETE U POGLEDU PENZIJSKOG STAŽA I EFEKTIVNOG VREMENA PROVEDENOG NA RADU U ORGANIMA UNUTRAŠNJIH POSLOVA.

Iz obrazloženja:

Naime, odredbama člana 106. tog zakona, koje su, pored ostalih, (iz člana 92. do 118.) posebne u odnosu na opšte odredbe o radnim odnosima, propisano je da kada to interes službe zahtijeva, radnicima organa unutrašnjih poslova, koji ispunjavaju određene uslove u pogledu dužine penzijskog staža i efektivnog rada na određenim poslovima, može prestati radni odnos i bez njegovog pristanka sa pravom na starosnu penziju i prije ispunjenja opštih uslova za sticanje starosne penzije, o čemu odlučuje republički ministar. Iz ovih zakonskih odredaba slijedi da se po ovim odredbama rješenje o prestanku radnog odnosa radniku unutrašnjih poslova donosi po službenoj dužnosti, a nakon što se utvrdi i ocijeni da to zahtijeva interes službe i da radnik ispunjava propisane uslove u pogledu penzijskog i efektivnog vremena provedenog na radu u organima za unutrašnje poslove, te da se takvo rješenje ne može donijeti po zahtjevu radnika, neovisno od toga da li on ispunjava navedene uslove. On može eventualno, samo dati inicijativu za donošenje takvog rješenja, ali će se rješenje donijeti samo ako se ocijeni da to zahtijeva interes službe, a ako se ocijeni da takvi razlozi ne postoje, rješenje se ne mora ni donijeti. Prava na penzionisanje po članu 106. Zakona o unutrašnjim poslovima nije zasebno i samostalno pravo, pa se ne može tretirati odvojeno od prestanka radnog odnosa kada to in-

teres službe zahtijeva (a bez pristanka radnika), jer samo u slučaju ako se ocijeni da postoje razlozi za prestanak radnog odnosa radnika iz tog razloga, priznaće mu se pravo na starosnu penziju i prije ispunjenja opštih uslova za sticanje takve penzije. Tužilac je podnio zahtjev za penzionisanje po navedenim zakonskim odredbama dana 4.5.1992. godine, koji je isti dan i zaprimljen kod SDB B., a koji taj organ nije usvojio, jer nije našao da postoje zakonom propisani uslovi za prestanak radnog odnosa po tim odredbama, pa ni pravom na penzionisanje. Zato o tom zahtjevu, ustvari inicijativi, organ nije ni morao da odlučuje, jer kako je već navedeno, rješenje u smislu tih odredaba, donosi se po službenoj dužnosti, a ne po zahtjevu radnika. Ali kako je tužilac insistirao na donošenju odluke o njegovom zahtjevu, ova inicijativa je tretirana kao zahtjev i isti odbijen od oba organa, jer je utvrđeno da ne postoje uslovi za prestanak radnog odnosa sa pravom na penzionisanje po navedenim odredbama člana 106. Zakona o unutrašnjim poslovima, a što i sud, s obzirom na naprijed opisane uslove za donošenje takvog rješenja, smatra pravilnim i zakonitim. Iz istih razloga smatra nebitnim činjenicu da je tužilac tražio penzionisanje po članu 106. navedenog zakona dok se još nalazio u radnom odnosu, na čemu on u tužbi insistira.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U.1824/98 od 2.8.1999.g.)

77.

Članovi 5, 6. stav 2. i 60. Zakona o upravnim sporovima

Član 23. stav 2. Zakona o parničnom postupku

NEGATIVNI SUKOB STVARNE NADLEŽNOSTI IZMEĐU OPĆINSKOG I KANTONALNOG ŽUPANIJSKOG SUDA S PODRUČJA ISTOG KANTONA ŽUPANIJE, U UPRAVNOM SPORU PROTIV KONAČNIH UPRAVNIH AKATA ČIJI SU DONOSIOCI NAVEDENI U ČLANU 6. STAV 2. ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA, MORA SE RIJEŠITI U KORIST OPĆINSKOG SUDA I UTVRDIRI STVARNU NADLEŽNOST KANTONALNOG ŽUPANIJSKOG SUDA ZA ODLUČIVANJE O TUŽBI.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 5. Zakona o upravnim sporovima ("Sl. novine FBiH", broj:2/98) propisano je da upravne sporove rješavaju najviši sud kantona-županije i Vrhovni sud Federacije, a odredbama člana 6. stav 2. tog zakona da najviši sud kantona-županije odlučuje o tužbama protiv konačnih upravnih akata kantonalnih-županijskih organa uprave i kantonalnih-županijskih ustanova, drugih kantonalnih-županijskih institucija, kao i institucija koje imaju javne ovlasti na području kantona-županije i protiv konačnih upravnih akata gradonačelnika i općinskog načelnika i gradskih i općinskih službi za upravu, kao i institucija koje imaju javne ovlasti na području općina, odnosno grada. Iz ovih zakonskih odredaba slijedi da upravne sporove rješavaju samo sudovi navedeni u članu 5. Zakona o upravnim sporovima, s tim što je u članu 6. bliže razrađena nadležnost za rješavanje upravnih sporova po tužbama zavisno od donosioca upravnog akta čija se zakonitost osporava, i u stavu 2. tog člana određena nadležnost na-

jvišeg suda kantona-županije kada se radi o tužbama protiv konačnih upravnih akata čiji su donosioci pobliže navedeni u tom stavu.

Konačno rješenje koje tužitelju tužbom osporavaju donijelo je Općinsko vijeće Općine T., pa o tužbi protiv tog rješenja treba da odlučuje Kantonalni-Županijski sud u L., a ne Općinski sud u T., kojem kao općinskom sudu, navedenim odredbama Zakona o upravnim sporovima nije određena nadležnost za rješavanje upravnih sporova. Zato je ovaj sud, primjenom odredaba člana 23. stav 2. Zakona o parničnom postupku ("Sl. novine FBiH", broj :42/98), koje se shodno primjenjuju na osnovu člana 60. Zakona o upravnim sporovima, jer ovaj zakon ne sadrži odredbe o postupku koje se odnose na sukob nadležnosti između općinskog suda i kantonalnog-županijskog suda i rješavanje tog sukoba utvrdio stvarnu nadležnost Kantonalnog-Županijskog suda u L., koji je i mjesno nadležan za rješavanje ovog upravnog spora.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Ur.42/99 od 20.10.1999. g.)

78.

Članovi 52. stav 1. tačke 2, 3. i 4. i 53. stavovi 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima

NOVE ČINJENICE I STICANJE MOGUĆNOSTI UPOTREBE NOVIH DOKAZA MOGU BITI RAZLOG ZA PONAVLJANJE UPRAVNO-SUDSKOG POSTUPKA SAMO ONDA AKO JE SUD SAM UTVRĐIVAO ČINJENICE I IZVODIO DOKAZE U TOM POSTUPKU I NA TAKO UTVRĐENOM ČINJENIČNOM STANJU ZASNOVAO SVOJU ODLUKU.

ROK ZA PONAVLJANJE POSTUPKA OD 30 DANA TEČE OD DANA DOSTAVLJANJA SUDSKE ODLUKE SAMO ONDA AKO JE STRANKA SAZNALA ZA RAZLOG PONAVLJANJA POSTUPKA PRIJE NEGO ŠTO JE POSTUPAK KOD SUDA OKONČAN, A U DRUGIM SLUČAJEVIMA TAJ ROK TEČE OD DANA SAZNANJA ZA RAZLOG PONAVLJANJA.

Iz obrazloženja:

Ovaj sud nalazi da je prvostepeni sud pravilno odlučio kada je tužiočevu tužbu odbacio, jer za to postoje zakonski razlozi, ali ne oni koje je naveo taj sud. Naime, samo u slučaju kada je stranka saznala za razlog ponavljanja postupka prije nego što je postupak kod suda okončan, ali taj razlog nije mogla upotrijebiti u toku postupka, rok za ponavljanje postupka od 30 dana teče od dana dostavljanja sudske odluke, a u drugim slučajevima taj rok teče od dana kada je stranka saznala za razlog ponavljanja (član 53. st. 1. Zakona o upravnim sporovima), s tim da se po protoku roka od pet godina od pravomoćnosti sudske odluke ponavljanje postupka ne može tražiti izuzev iz razloga propisanih u čl. 52. st. 1. t. 2, 3. i 4. tog zakona (čl. 53. st.2. istog zakona). Iz tužiočeve tužbe za ponavljanje postupka od 17.3.1998. godine vidi se da je on saznao za razloge ponavljanja postupka dana 27.1. i 16.2.1998. godine, dakle nakon okončanja sudske postupka, pa se u pogledu roka za tužbu kao

početak toka tog roka nije mogao uzeti u obzir naredni dan nakon uručenja presude, kojom je okončan postupak čije se ponavljanje traži, nego dan saznanja za razloge ponavljanja, pa bi proizlazilo da u odnosu na ovaj drugi razlog (od 16.2.1998.g.) njegova tužba ne bi bila neblagovremena. No, neovisno od toga tužiočevu tužbu je trebalo odbaciti. Zakon o upravnim sporovima u odredbama čl. 52. propisuje razloge i činjenice iz kojih se postupak okončan presudom ili rješenjem nadležnog suda, na zahtjev stranke, može ponoviti. Jedan od tih razloga, naveden u st. 1. tač. 1. tog člana, je saznanje stranke za nove činjenice ili sticanje mogućnosti upotrebe novih dokaza na osnovu kojih bi spor za nju bio povoljnije riješen da su te činjenice, odnosno dokazi, bili izneseni ili upotrijebljeni u ranijem sudskom postupku. Međutim, saznanje za nove činjenice i sticanje mogućnosti upotrebe novih dokaza mogu biti razlog za ponavljanje upravno-sudskog postupka samo onda ako je sud sam utvrdio čin-

jenice i izvodio dokaze u tom postupku i na tako utvrđenom činjeničnom stanju zasnovao svoju odluku. Ako sud nije sam utvrđivao činjenično stanje niti izvodio dokaze, nego je upravni spor riješio na osnovu činjeničnog stanja utvrđenog u upravnom postupku, isticanje novih činjenica i predlaganje novih dokaza ne može biti razlog za obnovu upravno-sudskog postupka (nove činjenice i novi dokazi u tom slučaju, eventualno, a ukoliko su i za to ispunjeni razlozi propisani zakonom, mogu se koristiti samo kao razlog za obnovu upravnog postupka pred or-

ganom koji je rješavao u prvom stupnju ili organom koji je donio rješenje kojim je upravni postupak okončan). U konkretnom slučaju prvostepeni sud, odlučujući o tužiočevoj tužbi u upravnom sporu i donoseći presudu U-29/97 od 9.1.1998. godine, nije sam utvrđivao činjenice niti je sam provodio dokaze, nego je presudu zasnovao na činjeničnom stanju utvrđenom u upravnom postupku, iz čega slijedi da tužilac nije učinio vjerovatnim postojanje zakonskog osnova za ponavljanje postupka iz čl. 52. st. 2. t. 1. Zakona o upravnim sporovima.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj UŽ.85/99 od 20.10.1999.g. i U.1978/98 od 14.4.1999.g.)

79.

Članovi 11. stav 1. i 6 b) , c), d) i e) Zakona o uzurpacijama

KADA UZURPANTU-ZEMLJORADNIKU KOME NIJE PRIZNATO PRAVO SVOJINE NA ZEMLJŠTU IZ ČLANA 6. POD B), C), D) I E) ZAKONA O UZURPACIJAMA, A NJEGOVO DOMAČINSTVO JE BEZ ZEMLJE ILI JE NEMA DOVOLJNO, NA IME NAKNADE PREDLOŽI DODJELJIVANJE U SVOJINU DRUGOG ZEMLJIŠTA U DRUŠTVENOJ SVOJINI, TAKAV PRIJEDLOG MORA BITI KONKRETIZOVAN, A U POSTUPKU SE MORA UTVRDIRI DA LI PREDLOŽENO ZEMLJIŠTE PREDSTAVLJA ADEKVATNU NAKNADU U ODNOSU NA NEPRIZNATO UZURPIRANO ZEMLJIŠTE , PRI ČEMU NAKNADA U DRUGOM ZEMLJIŠTU NE MORA PREDSTAVLJATI POTPUNU PROTUVRIJEDNOST NEPRIZNATOG UZURPIRANOG ZEMLJIŠTA.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 11. stav 1. Zakona o uzurpacijama ("Sl. list SR BiH", broj 6/78-precišćeni tekst) propisano je da će se zemljoradniku, kome se ne prizna pravo svojine na zemljište iz člana 6. pod b.) d) i c) tog zakona, a njegovo domaćinstvo je bez zemlje ili je nema dovoljno, dati na ime naknade u svojini prvenstveno drugo zemljište, vodeći računa o broju članova domaćinstva i njegovom općem ekonomskom stanju. Takav prijedlog ne samo da mora biti konkretiziran, što znači da se moraju navesti podaci o zemljištu koje se nudi u naknadu, nego se u postupku mora utvrditi da li predloženo zemljište predstavlja adekvatnu naknadu u odnosu na nepriznato uzurpirano zemljište, pa u cilju utvrđenja ove činjenice, pored pribavljanja podataka o broju članova domaćinstva i općem ekonomskom stanju tog domaćinstva, neophodno je provesti vještačenje sa vještakom poljoprivredne struke, kao i geometrom. Pri tome, treba imati u vidu da naknada u drugom zemljištu društvene svojine ne mora da predstavlja protuvrijednost nepriznatog uzurpiranog zemljišta, što znači da zemljište koje se daje u naknadu može biti eventualno i manje vrijednosti od uzurpiranog, što će zavisi od kvaliteta tog zemljišta u odnosu na uzurpirano i opće ekonomsko stanje domaćinstva, ali ne može biti ni znatnije veće, jer bi time uzurpant ostvario materijalnu korist.

U konkretnom slučaju prvostepeni organi je, odlučujući o zahtjevu uzurpanta H.S. od 17.10.1997.godine za priznavanje svojine na uzurpiranom zemljištu (šuma i livada) dana

17.11.1997.godine proveo dokaz uvidajem na licu mjesta u prisustvu stranaka i vještaka-geometra, koji je, nakon izvršene identifikacije tog zemljišta (k. č. br. 2077/1 dio, p.l.416 k.o. K.R. u površini od 1150 m², po kulturi livada i 3.000 m² šume), utvrdio da je cijelo to zemljište, nakon povlačenja granične linije, ostalo u šumskom kompleksu, što je konstatovano i u zapisniku sa tog uvida (zbog čega uzurpantu nije priznato pravo svojine na tom zemljištu), ali kako je uzurpant ispunjavao uslove iz člana 11. stav 1. navedenog zakona, predstavnik tužioca je predložio da mu za nepriznati dio uzurpiranog zemljišta (livada-obradivi dio, površine 1150 m² daje u svojini drugo zemljište na ime naknade, što je takođe konstatovano u zapisniku sa uvidaja. Međutim, nakon tog prijedloga, nikakvi dokazi u tom pogledu nisu provedeni, jer se ni vještak-geometar, a ni vještak agronom ni tom prilikom, što se vidi iz sadržaja zapisnika sa uvidaja, a ni kasnije nije izjasnio o tome, niti je na naprijed opisani način utvrđeno o kakvom se zemljištu radi koje se uzurpantu dodjeljuje u svojini na ime naknade za nepriznati uzurpirani dio zemljišta sa aspekta pokazatelja koje zakon određuje. Prvostepeni organ je, prihvatajući nalaz i mišljenje vještaka-geometra, svojim rješenjem odredio da se uzurpantu daje na ime naknade k.č. broj 1913/96 zv. J. P. , oranica IV klase, površine 800 m², upisane u k.o. K.R., iako nedostaje nalaz i mišljenje vještaka u naprijed navedenom smislu, jer se saslušani vještak o tome nije uopšte izjasnio, a obrazloženje tog rješenja, izuzev navedenja da

uzurpant ispunjava uslove iz člana 11. stav 1. Zakona o uzurpacija, ne sadrži o tome bilo kakve razloge. Tužena je osporenim rješenjem osnažila prvostepeno rješenje i pored njegovih izloženih nedostataka smatrajući da uzurpant, s obzirom na manju površinu zemljišta koju je dobio na ime naknade, nije dobio više, iako za

to u provedenim dokazima i utvrđenju prvostepenog organa nije imao podlogu, dok se o žalbenim prigovorima tužioca (da se radi o znatno kvalitetnijem zemljištu iz razloga koje je naveo, te da bi se dodjelom ovog zemljišta, odnosno ove površine znatno smanjio deputat oko stambenih zgrada luga) nije ni izjasnio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U.249/98 od 16.6.1999.g)

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

KRIVIČNO PRAVO

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka

- nedostatak činjenica i okolnosti 8

Izručenje

- dvojno državljanstvo 10

Nadležnost

- rješenje o obustavi Krivičnog postupka 5

Nužna odbrana

- istodobnost protivpravnog napada 2

Objektivni identitet

- oglašavanje krivim za lakši oblik vinosti 6

- oglašavanje krivim za drugo krivično djelo 7

Ubistvo na mah

- lišenje života vozilom 3

Uzročna veza

- samostalni uzročni lanac sa nastupjelom posljedicom 1

Vinost

- značaj okolnosti koje su postojale u vrijeme izvršenja djela 4

Zahtjev za zaštitu zakonitosti

- odluke protiv kojih se može podnijeti 9

GRADANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Advokatska tarifa

- primjena kod obračuna naknade troškova zastupanja 14

Autorsko pravo

- povrijeđeno je fotokopiranjem udžbenika po narudžbi studenata 41

Bitna povreda odredaba parničnog postupka

- kod dosude zateznih kamata 20

Brak

- kad se može priznati odluka o razvodu braka domaćih državljana 25

Cesija

- radi obezbjeđenja, može i nenovčanog potraživanja 50

Delegacija

- nije dopuštena žalba protiv rješenja o odbijanju prijedloga 22

Dioba nasljedstva

- sporazum o diobi i rješenje o nasljeđivanju 59

Državno vlasništvo

- kanton može zakonom urediti upravljanje i raspolaganje državnom šumom na svom području 39

Egzekvatura

- kada se može priznati odluka o razvodu braka domaćih državljana 25

Eksproprijacija

- konvalidira se sporazum o naknadi i kad rok za ispunjenje nije određen, ako je izvršen u pretežnom dijelu 38

Hipoteka

- uknjižba na osnovu ugovora o uspostavi 36

Kamata

- ugovaranje isplate u DEM 42
- ugovorna, zelenaška 44
- način obračuna zatezne kamate 46
- ugovorna se ne dodaje glavnici duga radi obračuna zatezne 47

Likvidacija

- i prekid parničnog postupka 16

Nadležnost

- sudova sa područja Kantona Sarajevo nakon izmjene Zakona o sudovima 12
- za privremeno oduzete stvari za potrebe odbrane 13

Naknada

- za privremeno oduzete stvari za potrebe odbrane nadležnost 13

Naknada štete

- zbog povrede autorskog prava fotokopiranjem udžbenika po narudžbi studenta 41
- zahtjev za predaju drugog neodređenog stana ili isplatu tržišne vrijednosti određenog stana podliježu zastari 49
- zbog izgubljene zarade (plaće) - šta se cijeni 51
- kada nije preuranjena tužba protiv FBiH zbog gubitka privremeno oduzete stvari za potrebe oružanih snaga 52
- odgovornost poslenika za štetu na stvari primljenoj na popravak 54

Nasljeđivanje

- rokovi zastare zahtijevati zaostavštinu teku od pravomoćnosti rješenja o proglašenju ostavitelja umrlim 57
- uzurpiranog zemljišta 58
- sporazum o diobi i rješenje o nasljeđivanju 59

Parnična stranka

- kada pravna osoba prestaje postojati 16

Parnični troškovi

- obračun naknade zastupanja po advokatu 14
- Politička organizacija - odluke najvišeg organa stranke nisu legalne ako nisu određeni kriteriji za izbor članova tog organa 35

Pravo služnosti

- stvarne, nadležan sud za ukidanje na gradskom građevinskom zemljištu 11

Prekid postupka

- ne može zbog faktičkog prestanka poslovanja pravne osobe 16

Presuda

- od značaja sve činjenice koje nastupe do zaključenja glavne rasprave 18
- valuta obaveze po propisima koji važe u vrijeme donošenja prvostepene presude 21

Prigovor

- postojanja skrivenih nedostataka može i telefonom 53

Privremena mjera

- ne smije biti identična sa presudom 26
- radi obezbjeđenja stvarno-pravne tužbe 27

Priznanje strane odluke

- kada se može priznati odluka o razvodu braka domaćih državljana 25

Radni odnos

- prekluzivni rok za sudsku zaštitu ne može se produžavati požurivanjem radnika da se odluči po prigovoru 63

Res iudicata

- ako se isti tužbeni zahtjev zasniva na istom činjeničnom i pravnom osnovu 15

Revizija

- kada je dopuštena protiv rješenja 23
- nije dopuštena protiv rješenja o odbijanju miješanja u parnicu 24

Rok

- za žalbu općine protiv rješenja registarskog suda ako nije stranka - od kada počinje 31

- za žalbu protiv rješenja o upisu u sudski registar - od kada teče 32
- prekluzivni za sudsku zaštitu u radnom odnosu ne može se produžiti 63

Skriveni nedostaci

- prigovor može i telefonom 53

Služnost

- nadležan sud za ukidanje stvarne služnosti na gradskom građevinskom zemljištu 11

Stambeni odnosi

- za odluku o nosiocu stanarskog prava nakon razvoda braka mjerodavne su okolnosti u vrijeme donošenja prvostepene odluke 60
- kada davalac stana na korištenje može tražiti iselenje bespravnog korisnika i poslije proteka osmogodišnjeg roka 61
- ne može punovažno otkazati ugovor o korištenju stana razvedeni bračni drug u toku vanparničnog postupka određivanja nosioca stanarskog prava 62

Stečaj

- uvjeti za otvaranje postupka 28

Sticanje bez osnova

- korištenje poslovne prostorije po protoku vremena zakupa 45

Strana valuta

- nedopušten ugovor o isplati kamata u DEM koje su nastale i dospjele u BH dinarima 1992. g. 42

Sudska nadležnost

- za ukidanje stvarnih služnosti na gradskom građevinskom zemljištu 11

Sudski registar

- zabrana upisa osnivanja preduzeća ako osnivač obavlja poslovodnu funkciju 29
- mogu se upisati samo zakonom izričito predviđene statusne promjene 30
- rok za žalbu općine ako nije stranka 31
- zainteresirana osoba je obaviještena o upisu i dostavom izvoda iz registra, od kada teče rok za žalbu 32
- poništavanje upisa u parnici - ako otklonjeni nedostaci isprave 33
- uplata osnivačkog uloga putem voda za platni promet 34

Šuma

- nadležnost kantona da uredi odnose u raspolaganju i upravljanju državnim šumama 39

Tužba

- kada postoji identitet parnice 15
- stvarno-pravna, ne mogu privremene mjere predviđene za novčane zahtjeve 27
- mogućnost podnošenja protiv FBiH ako nadležni organ općine ne odluči o zahtjevu za naknadu zbog gubitka privremeno oduzete stvari 52

Ugovor

- nedopušten ako 1993.g. zaključen radi isplate kamate na dinarsko potraživanje u DEM valuti 42
- restitucija u slučaju objektivne nemogućnosti ispunjenja 43
- zelenaški zbog visine kamate 44

Ugovorna kamata

- kada je nedopuštena 44
- ne može se zahtijevati zatezna, dok ne bude utužena po prestanku glavnog duga 47

Ugovor o djelu

- odgovornost poslenika za štetu na stvari primljenoj na popravak 54

Ugovor o doživotnom izdržavanju

- kada nije ništav iako je zaključen kratko pred smrt primaoca izdržavanja 56

Ugovor o prodaji

- prigovor nedostatka može i telefonom 53

Ugovor o zakupu poslovne prostorije

- punovažan, ako je zaključen po isteku vremena u kome je privremeno napuštena prostorija morala biti vraćena vlasniku 40
- korištenje nakon isteka vremena zakupa 45
- ugovaranje snošenja poreskih obaveza 55

Uzurpacija

- kada mogućnost nasljeđivanja 58

Valuta obaveze

- mjerodavan momenat donošenja prvostepene presude 21
- Vještak
- sudski - kada može strani državljanin 17

Vlasnička tužba

- nije ako se zahtijeva predaja drugog neodređenog stana ili isplata tržišne vrijednosti 49

Zabilježba

- spora kada nije dozvoljena 37

Zatezna kamata

- bitna povreda ako se ne odluči i o zahtjevu za isplatu glavnice duga 20
- od 1.10.1996. g. obračun po običnom interesnom računu ako period docnje duži od godinu dana 46
- ne teče na dospelu ugovornu sem kod utuženja po prestanku glavnog duga 47

Zastara

- prava zahtijevati zaostavštinu - od kada teku rokovi u slučaju proglašenja ostavitelja umrlim 57

Zastarjelost potraživanja

- naknade - pomoći određene radniku 48

- zahtjev za predaju drugog neodređenog stana ili isplatu tržišne vrijednosti određenog stana podliježu zastari 49

Zelenaški ugovor

- zbog visine kamate 44

Zemljišne knjige

- moguća uknjižba hipoteke i na osnovu ugovora o uspostavi 36
- kada je moguća zabilježba spora 37

Žalba

- drugostepeni sud cijeni samo činjenice koje su postojale u vrijeme donošenja prvostepene presude 19
- ispitivanje prvostepene presude u pogledu valute obaveze 21
- nije dopuštena protiv rješenja o delegaciji 22
- općine protiv rješenja registarskog suda od kada rok počinje teći 31
- zainteresirane osobe protiv rješenja o upisu u sudski registar 32

UPRAVNO PRAVO

Finansijska policija

- nadležnost za kontrolu obračuna i uplate doprinosa za socijalno osiguranje 64
- ovlaštenje da privremeno oduzme robu i uticaj naknadno dostavljene dokumentacije
- na određivanje mjere oduzimanja robe 65

Izuzetno materijalno obezbjeđenje

- privremeni karakter priznanja prava vojnom licu po osnovu nesposobnosti za vojnu službu 66

Nadzidanje zgrada i pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove

- u postupku utvrđivanja prvenstvenog prava na nadzidanje i pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove kućni savjet zgrade nema svojstvo stranke 67

Oružane snage

- jedinice radne obaveze ne ulaze u sastav O.S. Armije BiH i njihovi pri-

padnici nemaju status pripadnika tih snaga 68

Penzijsko i invalidsko osiguranje

- drugostepeni upravni organ čini bitnu povredu upravnog postupka ako je rješenje donio na osnovu nalaza stručnog organa vještačenja u drugom stepenu koji nije obavio neposredan pregled osiguranika po njegovom zahtjevu 69
- nemogućnost ponovnog ostvarenja prava na starosnu penziju ako je osiguranik isto pravo već ostvario kod nosioca osiguranja u jednom od entiteta u BiH 70

Prijevoz u unutarnjem cestovnom prometu

- kada se može izvršiti brisanje reda vožnje iz registra prijevoznika 71

Porez na promet nepokretnosti

- momenat nastanka obaveze kupca da plati porez kada je kupio djelimično završen objekat predajom objekta nakon izvedenih radova po ugovoru 72

Porez od igara na sreću i zabavnih igara

- bilijar je zabavna igra, a pravno lice koje priređuje takvu igru je poreski obveznik, na zastaru i naplatu poreza primjenjuju se odredbe Zakona o p/p proizvoda i usluga 73

Porez na promet proizvoda i usluga

- na usluge izvršene "UNPROFOR"-u plaća se porez 74

Posebna naknada za uvezenu robu

- utvrđuje se na osnovu propisa koji su bili na snazi na dan podnošenja uvozno carinske deklaracije 75

Radni odnosi

- rješenje o prestanku radnog odnosa radniku unutrašnjih poslova na osnovu čl. 106. Zakona o unutrašnjim poslovima donosi se po službenoj dužnosti 76

Upravni sporovi

- nove činjenice i novi dokazi kao osnov za ponavljanje upravnog spora i rok u kome se može zahtijevati ponavljanje 78

Uzurpacije

- pod kojim uslovima se uzurpantu zemljoradniku za nepriznato uzurpirano zemljište može dodijeliti na ime naknade drugo zemljište 79

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

KRIVIČNO PRAVO

- Krivični zakon Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br.43/98 i br.2/99).
- Zakon o krivičnom postupku ("Službene novine FBiH", br.43/98 i 2/99).
- Krivični zakon RBiH ("Službeni list SRBiH"; br. 16/77, 32/84, 19/86, 40/87, 33/89, 2/90 i 24/91, i "Službeni list RBiH"; br. 18/92, 21/92 i 28/94).
- Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SFRJ", br.50/88, 80/89 i 40/90) preuzet zakonom ("Službeni list RBiH", broj: 2/92), koji se primjenjuje kao federalni zakon temeljem člana IX.5. Ustava Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj:1/94).
- Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SRBiH", br.3/90, 9/90, 11/90 i 40/90), koji se primjenjuje kao federalni zakon temeljem člana IX.5. Ustava Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 1/94).

GRADANSKO I PRIVREDNO PRAVO

RANIJI I PREUZETI PROPISI

- Zakon o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj: 4/77 do 35/91, "Službeni list RBiH"; broj: 16/92 i 13/94)
- Zakon o izvršnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj: 20/78 do 27/90)
- Zakon o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj: 43/82)
- Pravna pravila Zakona o zemljišnim knjigama iz 1930. godine
- Zakon o obligacionim - obveznim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj: 29/78 do 57/89).
- Zakon o osnovnim pravima iz radnog odnosa ("Službeni list SFRJ", broj: 60/89 i 42/90)
- Zakon o autorskom pravu ("Službeni list SFRJ" broj: 19/78)
- Opće uzanse za promet robom ("Službeni list FNRJ", broj: 15/54)
- Zakon o političkim organizacijama ("Službeni list SRBiH"; broj: 7/91)
- Zakon o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", broj: 34/86 i 1/90, "Službeni list RBiH", broj: 3/93 i 13/94)
- Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH"; broj: 14/84, 12/87 i 36/89)
- Zakon o zakupu poslovnih zgrada i prostorija ("Službeni list SRBiH"; broj: 33/77 do 7/92, "Službeni list RBiH"; broj: 3/93 i 13/94)
- Zakon o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH"; broj: 7/80)

- Zakon o eksproprijaciji ("Službeni list SRBiH", broj: 12/87)
- Zakon o uzurpacijama ("Službeni list RBiH"; broj: 6/78)
- Zakon o privremeno napuštenim nekretninama u svojini građana ("Službeni list RBiH", broj: 11/93 i 13/94)
- Zakon o osnovama vlasničkih odnosa ("Službeni list RBiH", broj: 37/95)
- Uredba o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u oružane snage i druge potrebe odbrane ("Službeni list RBiH", broj: 19/92)
- Tarifa o nagradama i naknadi troškova za rad advokata ("Službeni list SR BiH", broj: 34/90, "Službeni list RBiH", broj: 21/93 i 5/94)
- Zakon o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj: 42/98, ispr. u 3/99)
- Zakon o stečaju i likvidaciji ("Službene novine Federacije BiH", broj: 23/98)
- Zakon o postupku za upis u sudski registar ("Službene novine Federacije BiH", broj: 6/95)
- Zakon o preduzećima ("Službene novine Federacije BiH"; broj: 2/95 i 8/96)
- Uredba o upisu u sudski registar preduzeća i drugih pravnih osoba koje obavljaju privrednu djelatnost ("Službene novine Federacije BiH", broj: 10/96 i 10/98)

PROPISI FEDERACIJE BiH

- Ustav Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj: 1/94)

KANTONALNI PROPISI

- Zakon o sudovima ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 3/97, 7/98 i 20/98)

UPRAVNO PRAVO

REPUBLIČKI PROPISI (SRBIH i RBiH)

- Zakon o doprinosima za socijalno osiguranje ("Službeni list RBiH", broj 5/95)
- Zakon o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca ("Službeni list RBiH", broj 33/95, 37/95 i 17/96)
- Zakon o nadziđivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH", broj 32/87)
- Zakon o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", broj 9/87 do 14/91 i RBiH", broj 25/94 i 33/94)
- Zakon o oružanim snagama RBiH ("Službeni list RBiH", broj 4/92 do 13/94)
- Uredba o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u Oružane snage i druge potrebe odbrane (Službeni list RBiH", broj 19/92)
- Zakon o odbrani ("Službeni list RBiH", broj 4/92 do 20/95)
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", broj 38/90 i 22/91 i Službeni list RBiH", broj 24/92)

- Pravilnik o ocjenjivanju radne sposobnosti u penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list RBiH", broj 6/92)
- Zakon o porezu na promet nepokretnosti ("Službeni list RBiH", broj 5/95 i 9/95)
- Zakon o oporezivanju igara na sreću i zabavnih igara ("Službeni list RBiH", broj 2/96)
- Zakon o lutriji Bosne i Hercegovine ("Službeni list RBiH", broj 2/96)
- Odluka visini posebne naknade za uvezenu robu u 1995. godinu ("Službeni list RBiH", broj 34/95)
- Zakon o posebnoj naknadi za uvezenu robu ("Službeni list RBiH", broj 5/95 i 9/95)
- Carinski zakon ("Službeni list SrbiH", broj 5/95)
- Zakon o unutrašnjim poslovima ("Službeni list SRBiH"; broj 18/90 i "Službeni list RBiH", broj 14/92 i 11/93)
- Zakon o uzurpacijama ("Službeni list SRBiH"; broj 6/78)

FEDERALNI PROPISI

- Zakon o upravnom postupku ("Službene novine FBiH", broj 2/98)

- Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine FBiH", broj 2/98)
- Zakon o doprinosima ("Službene novine FBiH", broj 35/98)
- Zakon o finansijskoj policiji ("Službene novine FBiH", broj 2/95)
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine FBiH", broj 29/98)
- Zakon o parničnom postupku ("Službene novine FBiH", broj 42/98 i 33/99)

"Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine" izlazi četiri puta godišnje. Časopis je upisan u evidenciju javnih glasila Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta pod rednim brojem 701 od 15. 8. 1997. godine, a mišljenjem Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta broj 08-455-286-4/97 od 15. 08. 1997. godine podpada pod proizvode iz člana 19. stav 1. tačka 12. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, na čiji promet se ne plaća porez. Izdavač: Javno preduzeće Novinsko-izdavačka organizacija Službeni list Bosne i Hercegovine Sarajevo, Ulica Magribija 3. DTP: Javno preduzeće Novinsko-izdavačka organizacija Službeni list Bosne i Hercegovine. Štampa: "EURO MH KOMERC" Sarajevo. Za štampariju: Mirsad Džidić. Tiraž: 500 primjeraka.